

BENDRYSTĖS IR IŠSILAISVINIMO (COMUNIONE E LIBERAZIONE) BROLIJOS REKOLEKCIJOS

„O KUO JŪS MANE LAIKOTE?“

RIMINIS, 2026 m. BALANDIS

„O kuo jūs mane laikote?“

BENDRYSTĖS IR IŠSILAISVINIMO (COMUNIONE E LIBERAZIONE)

BROLIJOS REKOLEKCIJOS

Riminis, 2026 m. balandis

PASTABA SKAITYTOJUI

Bendrystės ir Išsilaisvinimo Brolijos (*Comunione e Liberazione*) rekolekcijos Italijoje 2026 m. vyko dviem pamainomis: pirmoje (balandžio 10-12 d.) dalyvavo nariai iš Lombardijos regiono, o antroje (balandžio 17-19 d.) – nariai iš kitų regionų. Davide Prosperi įžanginio sveikinimo, tėvo Emmanuelio Silanos įžangos ir abiejų meditacijų turinys iš esmės nepasikeitė, tačiau skyrėsi per abu šiuos susitikimus iškeltos svarstymo temos, todėl jų tekstus pateikiame šioje knygelėje kiek paredagavę, kad būtų išvengta pasikartojimų. Visos per abu susitikimus laikytų Mišių homilijos įdėtos baigiamosiose knygelės dalyje.

Ant viršelio: Andrej Rubliov, *Išganytojas*, kiaušininė tempera ant medžio lentelės, 1400-1420, iš Švč. Dievo Motinos Užmigimo soboro, Maskva, Tretjakovo valstybinė galerija.

„Comunione e Liberazione” Brolijos Dvasinių rekolekcijų „O kuo jūs mane laikote?“ proga Šventasis Tėvas Leonas XIV kreipiasi nuoširdžiu sveikinimu, vildamasis, kad maldos ir apmąstymų dienos sužadins troškimą sugrįžti prie nuostabos ištakų – susitikimo su gyvu žmogumi. Pasaulyje, kuris dažnai susiaurina krikščionybę, suveddamas ją į etiką ar retkarčiais apimančią emociją, jūs iš tikrųjų esate pašaukti pripažinti, kad Jėzus yra kosmoso ir istorijos centras, bet visų pirma, kad jis yra nuolat esanti jūsų dienos, jūsų studijų, jūsų darbo, jūsų bendruomenių prasmė. Šiais palinkėjimais Aukščiausiasis Pontifikas patikina minėsiąs jus maldoje ir mielai siunčia apaštališkąją palaiminimą.

Kardinolas Pietro Parolin, Jo Šventenybės valstybės sekretorius,
2026 m. balandžio 1 d.

Penktadienio vakaras

Johannes Brahms

Sonata A-dur fortepijonui ir smuikui, op. 100

Fortepijonas, Gyorgy Sebok – Smuikas, Arthur Grumiaux

“Spirto Gentil” Nr. 15, (Philips) Universal

■ ĮŽANGINIS PASVEIKINIMAS

Davide Prosperi

„Apaštalų darbuose“ skaitome: „Atėjus Sekminių dienos, visi mokiniai buvo drauge vienoje vietoje. Staiga iš dangaus pasigirdo ūžesys, tarsi kilus smarkiame vėjui. Jis pripildė visą namą, kur jie sėdėjo. Jiems pasirodė tarsi ugnies liežuviai, kurie pasidaliję nusileido ant kiekvieno iš jų. Visi pasidarė pilni Šventosios Dvasios.“¹

Tėvas Giussani knygoje vaikams apie tikėjamą komentuoja: „Šventoji Dvasia yra supratimo, gailestingumo ir meilės šaltinis, kitaip tariant, padeda mums su džiaugsmu perprasti šiuos teisingus dalykus ir paskatina aistrą juos patirti ir skleisti kitiems. Tam Viešpats pasitelkė ugnį kaip savo Dvasios simbolį, ir taip per Sekmines apaštalai suprato, kad tikroji gyvenimo vertė yra Jėzus, ir pasijuto pripildyti karšto troškimo supažindinti su juo visą pasaulį. Kaip ugnis, kuri įplieksta židinio pliauskoje persiduoda visoms kitoms malkoms ir sušildo visus namus.“²

Tad šaukimės Šventosios Dvasios atvira tarsi vaikų širdimi, kad suteiktų mums širdies atsivertimą ir gebėtume šias dienas išgyventi supratingai ir aistringai nusiteikę, ir kad nesipriešindami kreiptume žvilgsnį į Kristų.

Nusileiski, Šventoji Dvasia

¹ Žr. 2,1-4.

² L. Giussani, «LO SPIRITO SANTO 20. Il fuoco segno di carità», in Id., *La fede e le sue immagini*, Jaca Book, Milano 1984.

Gera vėl čia visiems susirinkti. Dėkoju tėvui Emmanuelei Silanos, kuris šiomet sutiko vesti Rekolekcijas, prisiimdamas nemažą auką laikyti jas du kartus. Iš viso Rekolekcijas seks 71 šalis, kai kurios iš jų jungsis tiesiogiai, o kitos naudosis įrašu. Ispanijoje ir Jungtinėse Amerikos Valstijose tiesiogiai vietoje pamokslaus tėvas Javier Prades, parengęs šias pratybas kartu su Emmanueliu. Dėkoju ir jam už tai, kad prisiėmė šią tarnystę. Kartu su mumis bus Jo Ekscelencija monsinjoras Ivanas Maffeisas, Perudžos-Čita della Pjeve arkivyskupas – jo, kaip Brolijos Dvasinio Patarėjo, dalyvavimas mums labai svarbus.

Dabar perskaitysiu Šventojo Tėvo Leono XIV telegramą:

„Comunione e Liberazione Brolijos Dvasinių rekolekcijų „O kuo jūs mane laikote?“ proga Šventasis Tėvas Leonas XIV kreipiasi nuoširdžiu sveikinimu, vildamasis, kad maldos ir apmąstymų dienos sužadins troškimą sugrįžti prie nuostabos ištakų – susitikimo su gyvu žmogumi. Pasaulyje, kuris dažnai susiaurina krikščionybę, suveddamas ją į etiką ar retkarčiais apimančią emociją, jūs iš tikrųjų esate pašaukti pripažinti, kad Jėzus yra kosmoso ir istorijos centras, bet visų pirma, kad jis yra nuolat esanti jūsų dienos, jūsų studijų, jūsų darbo, jūsų bendruomenių prasmė. Šiais palinkėjimais Aukščiausiasis Pontifikas patikina minėsią jus maldoje ir mielai siunčia apaštališkąjį palaiminimą. Kardinolas Pietro Parolin, Jo Šventenybės valstybės sekretorius.“

Džiaugiamės, kad Popiežius atsiuntė mums savo sveikinimą. Dabar išgyvename dramatiškus laikus, kuriais Romos vyskupo balsas yra šviesos švyturys, ir visi esame kviečiami į jį žvelgti, nes tai padeda mums pereiti visas tamsybes. Dėl šios priežasties jo kalbas skelbiame *Clonline* svetainėje; prisijungiame prie Šventojo Tėvo paskelbtos maldos vigilijos, aukodami Šventąsias Mišias už taiką kartu su visa Bažnyčia.

Šį laišką man perdavė Jo Ekscelencija monsinjoras Jules Boutros, Antiochijos patriarchato Sirijos katalikų vyskupas, reziduojantis Beirute. Jis mūsų bičiulis, tad pasiteiravome jo, kaip šį itin sunkų laikotarpį išgyvena Libano krikščionių bendruomenė:

„Mes, Libano krikščionys, esame tarsi sėkla, atrodytų, užgniaužta žemės, ją slegiančios iš visų pusių: ir nesibaigiantys, vis pasikartojantys karai, ir Beiruto uosto sprogimas, ir finansų krizė... bet visame tame Prisikėlusiojo Kristaus malonė visada mums padeda atrasti kelią į aukštybę, į šviesą, kad neštume vaisius ir gyvenimą. Būtent mūsų tikė-

jimas padeda mums nesuklupti, nepasiduoti nusivylimui ir abejingumui, pratinančiam prie taikos nebuvimo. Todėl šiandien regime, kad visuose Libano pietuose neliko gyventojų, išskyrus kelis krikščionių kaimus, atsisakiusius palikti savo žemę. Būtent mūsų tikėjimas skatina mus atverti savo vienuolynus, kad juose priimtume iš namų išvarytus krikščionis ir musulmonus. Tikėjimas žmogaus – *Imago Dei* – verte ir visuotine brolybe skatina mus smerkti kiekvieną karą. Mūsų baimė, nusivylimas, nerimas ir tikėjimas ragina mus šiandien kuo skubiau pažadinti Kristų, atrodo, užsnūdusį mūsų valtyje, ir maldauti jo, kad sukurtų tai, ko mes neįstengiame: taikos stebuklą “.

Pradėdamas mūsų veiklą, norėčiau sykiu pakartoti kai kuriuos dalykus, kuriuos išgyvenome pastaraisiais mėnesiais, pradedant nuo Metų pradžios dienos: „Kristus – naujas pažinimo ir veikimo principas“³. Tada perduosiu žodį tėvui Emmanueliui, kad supažindintų mus su šių dienų temomis.

1. Judėjimas: gyvenimo įvykis

Išgyvenome laikotarpį, kupiną įvykių, staiga mus užklupusių ir net privertusių suabejoti savo įprastiniu mąstymu. Sausio mėnesį dalyvavome pirmoje privačioje audiencijoje su Šventuoju Tėvu, kuris mus paguodė ir sustiprino, bet taip pat pakvietė būti ryžtingesniais savo kelionėje. Kaip to įrodymą šiandien gavome žinią, kurią ką tik perskaičiau. Nors šiuo metu jam tikrai netrūksta darbų ir rūpesčių dėl pasaulyje išplieskusių konfliktų ir smurto, jis nenorėjo, kad liktume be jo žodžio: tad galime sakyti, rūpinasi mumis kaip tikras tėvas. Tarsi to būtų maža, priėmė mūsų kvietimą šiais metais atvykti į Riminio Susirinkimą per pirmąją pastoracinių vizitų dalį: tai išskirtinis įvykis, ir ne tik mums. Tą pačią dieną su džiaugsmu išgirdome paskelbtą mūsų tėvo Giussanio beatifikacijos ir kanonizacijos bylos diocezinio etapo pabaigos datą – tai šių metų gegužės 14-oji. Be to, neseniai prasidėjo jaunuolio iš GS organizacijos Marco Gallo, apie kurį praėjusį mėnesį pasakojome *Tracce* puslapiuose, beatifikacijos byla, toliau pažengė ir Enzo Piccinini byla. Tad pasiekėme tiek, kai mus aplanko daug tikrai puikių dovanų.

³ Žr. D. Prosperi, «Cristo, nuovo principio di conoscenza e di azione», suppl. *Tracce*, n. 9/2025.

Tracce puslapiuose ir *clonline* svetainėje nuolat randame daugybę liudijimų apie gyvenimą, pražystantį ir atgimstantį įvairiose pasaulio vietose. Kai kuriuos jų regėjau tiesiogiai: mintyje turiu GS grupę, susibūrusią aplink Aaroną, mūsų mokytoją Kanzaso mokykloje. Jis su savo jaunimu buvo atvykęs į susitikimą Niujorke *New York Encounter* pristatyti parodos apie Giussanio knygą „Laikas ir šventykla“⁴. Tie mokiniai visus metus taupė pinigus, kad galėtų keliauti lėktuvu. Skrydžio metu jie susipažino su stiuardu, kuris tiek sužavėtas jų bendravimo, pats panoro dalyvauti renginyje, mėgindamas suprasti iš kur kyla jo pastebėtas, tiems jaunuoliams būdingas, kitoniškumas. Be kita ko, kai kurie jų nebuvo pasirinkę GS kelio, tačiau įtraukti savo draugų vis tiek atvyko pristatyti parodos, pasakojusios jų susitikimo su tėvu Giussaniu patirtį.

Kitas pavyzdys – banga, nuvilnijusi po kitos GS jaunuomenės iniciatyvos. Jaunuoliai kartu su mokytojas visus šiuos metus vežiojo po Italijos mokyklas parodą „Taikos pranašystės“, kuri rugpjūtį bus eksponuojama Asyžiaus jaunimo festivalyje, dalyvaujant Popiežiui. Dar paminėtinas atsinaujinęs entuziastingas CLU studentų sąjūdis. Jo dėka jau viešumoje girdisi balsas, vertinantis dabar universitetuose ir pasaulyje vykstančius procesus. Negaliu nepaminėti ir suaugusiųjų bendruomenės dalyvavimo įvairiose gyvenimo sferose: mūsų bičiulių iš Kubos, su kuriais susirašinėjome baisiomis sunkių suvaržymų (jie vis dar tęsiasi) dienomis, rodžiusių tvirtą tikėjimą, abipusę, brandžią ir narsią artimo meilę be jokių išlygų, nieko nereikalaujant, bet išgyvenant tai, kas duota išgyventi – ši nuostata primena pirmųjų krikščionių *caritas* jų bendruomenėse. Dar prisimenu draugus iš Čilės, brandžią ir aktyvią bendruomenę. Viena jų, Paula, dabar rašo dainas mūsų draugijai, kaip buvo įprasta judėjimo pradžioje: ir tai yra prasidėjusio atsinaujinimo ženklas, nauja vykstanti pradžia⁵. Beje, kovo mėnesį buvome Luigi Giussani studijų centro Romoje atidarymo liudininkais – tai neabejotinai paskatins dar platesnę jo minties ir mokymo sklaidą jau ir akademiniu lygmeniu.

⁴ Iš knygos *Il tempo e il tempio. Dio e l'uomo* (BUR, Milan 2015). Neseniai paskelbtas vertimas į anglų kalbą: L. Giussani, *Time and the Temple. God and Man*, Slant Books, Seattle 2026. Apie parodą surengtą *New York Encounter*: V. Frigerio, „Caro don Giussani...”. Un filo lungo duemila anni”, *clonline*, 25 marzo 2026.

⁵ Žr. M. Rigamonti, „Come è nata “Nuestra Señora de la Esquina””, *clonline*, 2026 m. balandžio 20 d.

Tuo ir baigsiu, nors galėčiau dar ilgai tęsti. Kiek dovanų, kiek ženklų, į kuriuos turime žvelgti, kad nuo savo dvasios nugintume miglas, kartais temdančias mūsų dienas!

2. Serpantino posūkis mūsų istorijoje

Tai mums labai svarbus momentas, iš tiesų esminis. Pastarojoje mūsų istorijos atkarpoje Bažnyčia mus lydi, veda į gilesnį ir aiškesnį suvokimą, kas yra charizma ir, konkrečiau, kas toji *mūsų* charizma, kam ji skirta, ką reiškia gyventi savo atsakomybe ir – kas ne mažiau svarbu – ką reiškia būti judėjimu veikiančiu Bažnyčios viduje. Per visus šiuos požiūrio kampus pripažįstame savo poreikį ir neatidėliotiną būtinybę gilinti patirtį ir asmeninį dalyvavimą joje.

Pritarimas Brolijos įstatų pakeitimams atnaujino ir iš naujo įgalino kiekvienam iš mūsų Dvasios suteiktą pašaukimą: susitikę su judėjimu buvome pašaukti mylėti Kristų ir įveiklinti jo buvimą pasaulyje. Pastaraisiais mėnesiais jau turėjome daugybę progų, kuriomis pabrėžėme Įstatų svarbą, todėl šios temos toliau netęsiu; tiesiog noriu nurodyti vieną dalyką, kuris, man atrodo, apibendrina klausimo esmę.

Pasistengsiu tą perteikti Giussanio žodžiais iš santraukos, apibendrinusios 1982 metų Rekolekcijas – pirmąsias po Brolijos pripažinimo (santrauka dabar pateikta knygoje „Judėjimo darbas. *Comunione e Liberazione* Brolija“, kurią iš naujo paskelbėme naujame pataisytame ir papildytame leidime): „Mūsų trokštamas darbas, darbas, kurį privalome atlikti ir kuris yra Brolijos tikslo dėmuo [...] – tai judėjimas. Darbas, kurį trokštame atlikti – siekti, kad ši tikėjimo ir žmogiškumo patirtis kuo labiau skleistųsi, kad eitų į gylį ir kuo labiau plistų. O iš Brolijos tikimės, kad ji mus kurs, ugdys, subrandins daugybę žmonių, kurie bendradarbiaus skleisdami šią patirtį, kitaip tariant, kad kurs patį judėjimą. Nes judėjimą kuria ne organizacija, o žmonių gyvenimai. Organizacija yra priemonė, tarsi upės vaga: upė yra ne jos vaga, o vagoje tekantis vanduo. Šia prasme Brolija savo instituciniame lygmenyje iš tiesų veikia kaip kvietimas į visiškai tyrą įsipareigojimą judėjimui“⁶. Gyvenime nėra nieko, kas mus labiau domintų už Kristaus pažinimą ir atpažinimą: ir šią aistrą Jo šlovei pasaulyje mes – tokie, kokie

⁶ L. Giussani, *L'opera del movimento. La Fraternità di Comunione e Liberazione*, Editrice Nuovo Mondo, Milan 2026, p. 88-89.

esame, su visais savo trūkumais, klupinėjimais ir problemomis – išgyvename kurdami judėjimą, kaip sako tėvas Giussanis. Iš tiesų knygos pavadinimas tiksliai nurodo, kad šis judėjimo kūrimas yra „darbas“, kuriam Brolija pašaukta (knygoje sudėti pirmieji Giussanio Brolijai skirti tekstai chronologiškai perteikiantys Brolijos grupių atsiradimo istoriją – todėl į daugybę šia tema nuolat kylančių klausimų galima rasti atsakymus būtent šioje, vienoje iš rečiausiai skaitomų Giussanio knygų, nors ji tikras lobynas!).

Todėl praėjusių metų sausio mėnesio Italijos atsakingųjų narių Asamblėjos santraukoje, dar gyvendami pokalbio su Šventuoju Tėvu įspūdziais, nusprendėme su visais pasidalyti kraštutiniu iššūkiu kiekvieno laisvei: ryžtingesniai pritapimui prie charizmos, sąmoningėsnei ir aistringėsnei valiai priklausyti judėjimui, kad kiekvienas iš mūsų įsisąmonintų būtinybę šiandien vėl sąmoningai tarti „taip“: „Taip, aš dalyvauju“⁷. Tai iššūkis, kuris daugeliui pasirodė svarbus, gerokai pranokstantis pradinį ketinimą ir iškeliantis daugybę klausimų – visada naudingų tiek, kiek jie yra tikri klausimai – apie tai, ką reiškia priklausyti CL judėjimui šiandien, ir koks jo pasiūlymas dabar mus pasiekia.

Paminėtini pirmiausia du šiais mėnesiais iškilę klausimai.

Pirmasis (galime apibendrinti taip) yra apie santykį tarp asmens laisvės ir pasiūlymo, kurį neša judėjimas. Manau, visi galime patvirtinti, kad susitikimas su judėjimu sustiprino mūsų asmenybę ir išaukštino mūsų laisvę būtent dėl to, kad tai yra susitikimas su prasmės kupinu buvimu ir pasiūlymas pačiam gyvenimui. Būtent šis gyvenimo pasiūlymas, atitikęs mūsų širdies lūkesčius, mus paskatino augti, suteikė ir toliau mums teikia pomėgį ir energiją ir pažadino mums naują troškimą save pasitelkti. Šis pasiūlymas be abejonės turiningas ir grįstas mokymu, kurį ne vien tik žodžiai sudaro, bet ir draugystė, dalijimasis gyvenimo dalykais, esminiai švietimo įvykiai, gautos nuorodos, sprendimai, tikri nutikimai ir pavyzdžiai, kurių vertė iškyla skirtingu metu. Judėjimas kaip gyvenimo pasiūlymas, kaip „likimo vedama draugija“⁸, ir yra visa tai: ne minties ar veiksmų „linija“, prie kurios reikia pasyviai prisitaikyti, bet sąmoningai prii-

⁷ Žr. D. Prosperi, «La nostra responsabilità», *clonline*, 2026 m. vasario 4 d., p. 2.

⁸ Žr. L. Giussani, *L'opera del movimento. La Fraternità di Comunione e Liberazione*, op. cit., pp. 28, 55, 70 e 104.

mamas pasiūlymas gyvenimo visumai. Būtent šiai vedamai draugijai mes ištारėme ir toliau tariame „taip“, pripažindami judėjimą esant keliu į mūsų tikėjimo brandą, į mūsų gyvenimo pilnatvę.

Su tuo siejasi antrasis pastaraisiais mėnesiais iškilęs klausimas: asmeninės laisvės ir judėjimo vieningumo sąsaja. Jei ši bendrija yra „viena“, kaip teigia Giussanis knygoje „Aš revoliucija“⁹, jei tampame „viena“ Kristuje, tai ši sakramentinė vienybė, kylanti iš Krikšto, bus linkusi reikštis kaip bandymas kartu spręsti visas problemas. Priešingu atveju, ontologijos lygmeniui priklausanti naujovė lieka inertiška, neveikianti, nepavirsta realiu gyvenimu. Tačiau mes norime, kad šis perkėlimas būtų „matomas“ ir šauktų pasauliui, kad Kristus yra čia, yra gyvas; kad Dvasios ugnis – kaip sakėme anksčiau – sušildytų visą namą. Būtent tai mes iš naujo atrandame susigrąžindami Giussanio tekstus, sukurtus po 1968 m. „Studentiškojo jaunimo“ krizės, kai išėjus daugeliui pradėjo formuotis *Comunione e Liberazione*¹⁰. Štai ką Giussanis pakartoja pirmosiose Brolijos Rekolekcijose: „Judėjimo pradžioje, jo ankstyvaisiais metais, pamatas buvo ne Kristaus mums atneštos vertybės, pamatas buvo pats Kristus. Kad ir kiek tai jums atrodytų naivu, širdies tema ir įtikinama paskata buvo pats Kristaus faktas, tad ir Jo kūno faktas pasaulyje, Bažnyčioje. Iš pradžių statėme ir bandėme remtis tuo, kas vyko, o ne atnešamomis vertybėmis, ne mums neišvengiama tų vertybių interpretacija – buvo mėginama remtis tuo, kas vyko, kas mus užliejo. Kad ir kokia naivi ir akivaizdžiai neproporcinga, ši nuostata buvo tyra“¹¹.

Mes esame čia tik todėl, kad pripažįstame, kad niekas negali išprovokuoti, uždegti, sustiprinti, įveiklinti mūsų laisvės tiek, kiek stiprus ir aiškus ugdymo pasiūlymas, kurį atradome judėjime. Todėl tokia mūsų nuostata, pagal kurią mes patys atsirinktume, pagal kurią vertintume pasiūlymą pagal savo pačių matmenį, mūsų laisvę sumažintų, o ne patvirtintų. Jei judėjimas pasirodė esąs labiausiai įtikinantis ir pedagogiškas būdas gyventi Kristumi ir Bažnyčia, tai sekti

⁹ Žr. L. Giussani, *Una rivoluzione di sé. La vita come comunione (1968-1970)*, Rizzoli, Milano 2024, pp. 246-253.

¹⁰ Remiamės L. Giussani'o knygomis, *Una rivoluzione di sé. La vita come comunione (1968-1970)*, op. cit., e Id., *Un volto nella storia. Il compito della Chiesa nel mondo (1969-1970)*, Rizzoli, Milano 2025. Apie judėjimo įvykius 1968 metais žr. A. Savorana, *Vita di don Giussani*, BUR, Milano 2014, p. 387 ir toliau.

¹¹ L. Giussani, *L'opera del movimento. La Fraternità di Comunione e Liberazione*, op. cit., pp. 78-79.

juo visa savo savastimi ir *yra* laisvė: tai yra laisvė! Suprantu, kad to pripažinimas implikuoja tokią laisvės sampratą, kurios nebegalime laikyti savaime suprantamu dalyku.

3. Sprendimas egzistavimo klausimu

Šiomis dienomis turėsime galimybę pasigilinti į dabar iškeltus klausimus pamokose ir, galbūt, susirinkime. Norėčiau baigti pabrėždamas – tam, kad tai tikrai įvyktų (o ne tam, kad dominuotų mūsų pačių matmuo), turime padėti vieni kitiems stoti akivaizdon Kristaus, kuris yra tarp mūsų, būdami tyros širdies, neturtingi dvasia, atviri kaip vaikai – kaip Jis pats mums parodė: „Mokykitės iš manęs, nes aš romus ir nuolankios širdies“¹². Visi turime žvelgti į Jį, už mus atidavusį savo gyvybę: mūsų laisvė išsipildo žvelgiant, klausantis, priimant Jį.

Štai kodėl pradžioje mes šaukėmės Šventosios Dvasios. Todėl šiomis dienomis kviečiame save į tylą (kaip vėliau mums primins tėvas Emmanuele): kad joks kitas balsas nenugalėtų Jo balso. Nebijokime, jei iš karto visko nesuprasime. Pirmiausia mes nesistebeilijame į save pačius ir savo reakcijas – ar iškart sutinkame su tuo, kas sakoma, ar ne. Verčiau leidžiame viešpatauti kitam, o ne mūsų balsui: savo žvilgsnį nukreipiame į Kristų. Žvelgiame į Kristaus veidą, į jo bruožus, ne į tai, ką sukuriame mes, o į tai, kas mums suteikta, leisdami jam prasiskverbti pro mūsų šarvus savo veido, Prisikėlusiojo veido, grožiu. Tad ateinančios dienos padės mums atsakyti ne tik į iškilusius klausimus, bet visų pirma į didįjį klausimą, kuriuo Jėzus kreipėsi į savo mokinius ir kurį pasirinkome kaip šių Rekolekcijų pavadinimą ir temą: „*O kuo jūs*[tai yra, mes] *mane laikote?*“.

Kierkegaardas pažymi, kad nėra svarbesnio klausimo: „Tai, kad krikščionybė tau buvo paskelbta, reiškia, kad tu turi apsispręsti dėl Kristaus. Jis – tai, kad Jis egzistuoja arba egzistavo – tai sprendimas apimantis visą [visą] ! egzistavimą“¹³.

Mūsų draugija egzistuoja tik tam, kad mus lydetų ir palaikytų priimant šį sprendimą. Jam Giussanis skyrė visą savo gyvenimą ir konkrečiai tą tekstą, prie kurio dirbame šių metų Bendruomenės mo-

¹² Mt 11.29.

¹³ S. Kierkegaard cituojamas L. Giussani, *All'origine della pretesa cristiana*, BUR, Milano 2025, p. 39.

kykloje: „Krikščionybės iššūkio ištakas“. Pratarmėje jis rašo: „Man ši knyga ypač svarbi, nes išreiškia sąmoningo ir brandaus tikėjimo priežastis“¹⁴. Kad pasiūlytume visiems organišką ir vieningą kelią ir paskatintume kiekvieno asmeninį darbą net ir per visus metus, mes nusprendėme suderinti Rekolekcijas su Bendruomenės mokyklos darbu: taip netgi bus paprasčiau ateinančiais mėnesiais sugrįžti prie jų turinio.

Dar kartą dėkoju Lele (kaip daugelis iš mūsų ją vadina), kad sutiko vesti Rekolekcijas. Žodis jam. Gerų Rekolekcijų!

¹⁴ L. Giussani, *All'origine della pretesa cristiana*, op. cit., p. XII.

„O kuo žmonės mane laiko?“

Ačiū, Davide, labas vakaras visiems.

„Atėjęs į Pilypo Cezarėjos apylinkes, Jėzus paklausė mokinius: „Kuo žmonės laiko Žmogaus Sūnų? Jie atsakė: „Vieni Jonu Krikštytoju, kiti Eliju, kiti Jeremiju ar dar kuriuo iš pranašų“¹⁵.

Ši Evangelijos ištrauka man primena pirmąjį kartą, kurį kalbėjau šio parodų centro salėse. Tai buvo 2008 m. Riminio Susirinkimas paprašė Šv. Karolio Boromėjaus brolijos pasiūlyti misionierių, galintį pasidalinti savo liudijimu vykstant renginių ciklui, kurį sudarė susitikimai su įvairiomis Bažnyčios ir judėjimo asmenybėmis: nežinau kodėl, bet mano viršininkai nurodė mano vardą, nors Taivane buvau tik kiek daugiau nei pusantrų metų, ir mano misijos patirtis buvo dar labai ankstyva. Kartu su manimi į susitikimą, kurį vedė Alberto Savorana, buvo pakviesti dar du pranešėjai: Felice Siciliano iš Neapolio, kuri papasakojo apie veiklą, su kitais bendruomenės draugais vykdytą Sanita rajone, ir garbės svečias, motina Elvira Petrozzi (1937-2023), Cenacolo bendruomenės įkūrėja. Ji, be abejo, daugeliui jūsų yra žinoma kaip viena svarbiausių XX a. Italijos Bažnyčios asmenybių, Šventosios Dvasios palytėta moteris, tikra energijos versmė, puiki tikėjimo ir labdaros liudytoja.

Likus kelioms savaitėms iki susitikimo, aš, jaunas kunigas, neseniai išvykęs į misiją Tolimuosiuose Rytuose, galvojau, kaip papasakoti Susirinkimo dalyviams apie savo pirmuosius mėnesius Taipėjaus pakraštyje. Puikiai žinojau, kad mano patirties jokių būdu negalima lyginti su kitų dviejų liudytojų karitatyvine veikla. Taip aš pritaikiau sau ką tik perskaitytą Evangelijos ištrauką. Buvo liepa, itin karštas mėnuo Taivane, aš sėdėjau savo kambaryje, pirmame mūsų namo aukšte, šalia mažos parapijos bažnyčios, pašvęstos Šv. Pranciškui Ksavjerui. Bažnytėlė mums buvo patikėta prieš trejus

¹⁵ Mt 16, 13-14.

metus, jos parapijos kunigu tada buvo tėvas Paolo Costa iš Imolos. Iš lauko sklido įprastas ūžesys nuo vaizdingo ir šurmulingo turgaus, kuris iki šiol supa mūsų bažnytėlę: tas nepalaujamas parduodančių, perkančių žmonių judėjimas, šūkaujantys prekeiviai prie prekystalių, ant kurių pridėta ko tik nori, ir dar daugybė garsų, spalvų, kvapų, prie kurių pripranti ne iš karto, be visada lieki apsvaigęs ir priblokštas ten atsidūręs. Dingtelėjo mintis, kad man tame karštyje ruošiant savo kalbą Susirinkimui, kažkas paskambins į mūsų duris. Ir tada, kadangi namuose buvau likęs vienas, aš įveikęs kažkurią dalį savo stingulio, truputį apatiškai nusileisiu laiptais ir tingiai atidaręs namo duris pamatysiu priešais save Jėzų. Po pirmos neišvengiamos nuostabos akimirkos, aš Jo paklausčiau: „Viešpatie, ką čia veiki? Įeik, prašau, nestovėk saulėkaitoje.“ O jis man atsakyty: „Labas, Lele, nesirūpink, užėiti neketinu... ėjau pro čia ir galvojau: šie žmonės, turgaus žmonės, kasdien zujantys pirmyn atgal jūsų gatvele, ir tie kiti, kuriuos sutinkate universitete, kai mokote italų kalbos ar patys mokotės kinietškai, arba tie, kuriuos kasdien sutinkate autobuse ar metro, kai važiuojate į Taipėjaus centrą, žodžiu, visi šie žmonės... kuo jie mane laiko?“

Nebūčiau galėjęs jam atsakyti evangelijose pateiktais apaštalių žodžiais: „Vieni Jonu Krikštytoju, kiti Eliju, kiti Jeremiju ar dar kuriuo iš pranašų.“ Visi šie atsakymai klaidingi, tačiau turi prasmę, jei galvoji apie Jėzų ir Izraelio tautą, kuriai jis priklausė. Tačiau Taivane tik 1% gyventojų yra katalikai ir beveik niekas nežino Izraelio istorijos ir neturi ryšio su jo kultūra. Todėl man būtų tekę pažvelgti jam į akis, nuleidus rankas, ir liūdnai pratarti: „Viešpatie, apgailestauju, bet šie žmonės nežino, kas Tu esi“. Ir visgi, būtent dėl to aš buvau ten! Suvokimas, koks atstumas skiria tuos žmones nuo Jėzaus ir nuo jo istorijos, iš tiesų sielos gilumoje darė tą mano buvimą ten, mūsų buvimą toje žemėje dar labiau „neatidėliotiną“, dar labiau žadino troškimą atiduoti savo gyvybę už tuos žmones, kad jie galėtų pažinti ir mylėti Kristų toje vietoje, į kurią būtent dėl šios priežasties paprasčiau vyresniųjų mane išsiųsti, kad išsipildytų mano troškimas, kilęs prieš daugelį metų, kai dar mokiausi universitete ir pamačiau vieną kinų filmą¹⁶.

¹⁶ *Gyventi! (Huozhe, Cina 1994), rež. Zhang Yimou.*

„O kuo žmonės mane laiko?“ Čia, Taivane, dauguma žmonių, su kuriais susipažinau, neturėjo nė menkiausio supratimo, kas Jis.

Kristaus asmens susiaurinimai

Tačiau pasitaiko kažko galbūt dar liūdnesnio už menkiausio supratimo apie tai, kas yra Jėzus, neturėjimą. Dar labiau apgailėtina nuostata tų, kurie patys susidarė savo nuomonę apie tai, kas yra Jėzus, susiaurino Jo asmenį, Jo tapatybę iki tos savo nuostatos.

Vakarų minties istorijoje esama dviejų susiaurinimų, kurie tam tikru būdu apibendrina ir apima visus kitus. Viena vertus, esama polinkio perkelti Kristaus figūrą į privačią dvasinę sferą, kai po tikėjimo patirties, kurią pažadina susitikimas su Juo, neužsimezgė joks to ryšys su realiu gyvenimu. Kita nuostata – laikyti Jėzų paprasčiausiu modeliu, sektinu pavyzdžiu.

a) Pirmąją nuostatą galėtume apibrėžti kaip „gnostišką“: Jean Guitton savo garsiojoje knygoje „Suplėšytas Kristus“ rašė, kad kiekviena erezija galiausiai tėra gnosticizmo atmaina, peršanti dualistinę žmogaus ir tikrovės viziją¹⁷.

Šios filosofinės nuostatos prielaida yra kūno ir materijos paniekimas, priešinant juos autentiškai dvasinei žmogaus ir tikrovės daliai. Per šimtmečius ji įgavo įvairias formas, kurios taip pat pavirto tikrų tikriausiomis erezijomis, tačiau galima drąsiai teigti, kad tai yra pagrindinė gija, jungianti daugumą Vakarų pasaulio filosofinių ir politinių apraiškų, ypač anglosaksiškąjį liberalizmą, kuris praėjusiame amžiuje vis dažniau užimdavo poziciją, prieštaraujančią mūsų tikėjimo pagrindams.

Vienas žymiausių dabarties amerikiečių mąstytojų Michael Sandel buvo pastarojo *New York Encounter* renginio svečias. Atsakydamas į profesoriaus Paolo Carozza klausimus, Sandelis pabrėžė, kad viena iš rimtų liberalios pasaulėžiūros klaidų yra esminis draudimas perkelti į viešąjį ir socialinį gyvenimą savo etinius ar religinius įsitikinimus. Šis aiškus viešosios ir asmeninės sferų atribojimas yra viena

¹⁷ Žr. J. Guitton, *Il Cristo dilacerato*, Cantagalli, Siena 2002.

iš dualizmo, kuriuo grindžiama mokslo ir technologijų autonomija, būdinga modernybei, pasekmių ar, galima sakyti, apraiškų¹⁸.

Tėvas Giussanis savo veikale „Dievo prasmė ir modernybės žmogus“ išsamiai ištiria ir parodo, kaip ši menama technologijų autonomija pasirodo esanti žmogaus pretenzijos pastatyti save į Dievo vietą pasekmė, gviešiantis „begalinai ir neginčytinai viešpatauti“¹⁹ tikrovei ir savo paties likimui. Kadangi žmogaus protas yra vienintelis kriterijus, pagal kurį galima spręsti, kas gera ir kas bloga, tai žmogus, teigdamas, kad viskas, ką įmanoma pasiekti mokslo priemonėmis, taip pat yra leistina, prisiskiria sau teisę savo nuožiūra manipuliuoti materija, įskaitant ir žmogaus kūną ir gyvybę. Taip nutinka būtent dėl tokio „dvasios“ pranašumo, grindžiančio gnostinės pakraipos dualizmą, apie kurį kalbėjo popiežius Pranciškus. Apie tai rašoma ir *Placuit Deo*: „Taip bandoma išlaisvinti asmenį iš kūno ir materialios visatos, kuriose nebematyti Kūrėjo apvaizdos rankos pėdsakų, bet įžvelgiama tik prasmės neturinti, galutinei asmens tapatybei svetima ir pagal žmogaus interesus manipuluojama realybė“²⁰. Taip atveriamas kelias transhumanizmui, arba save perkuriančio žmogaus ideologijai²¹.

Joseph Ratzinger savo „Krikščionybės įvade“ pabrėžia šį poslinkį, komentuodamas formulę „*verum quia faciendum*“²², su kuria jis tapatina perėjimą nuo mąstymo apie Tiesą kaip kažką, ką reikia ištirti ir apmąstyti, prie Tiesos kaip mūsų pačių gamybos ir mąstymo rezultato. Anksčiau buvo pripažįstamas objektyvios „ontologinės“ tiesos egzistavimas; stojus modernybei, tiesa susiejama su tuo, ką geba padaryti žmogus. Šio antropologinio pokyčio šiuolaikinio žmogaus gyvenime pasekmė yra ta, kad kiekvieno žmogaus idealas tampa sėkmė, jo projektų „sėkmė“, „performatyvumas“ – kaip tėvas Giussanis teigė dar 1985 m.²³ – žmogus dėl to ima vergauti tam savirealizacijai įvaizdžiui, sukonstruotam skolinantis iš išorės.

¹⁸ Žr. M. Ferraresi, «Riempire il vuoto che ha sfiancato la democrazia», interviu su Michael Sandel, *Tracce*, n. 4/2026, pp. 22-25.

¹⁹ L. Giussani, *Il senso di Dio e l'uomo moderno*, BUR, Milan 2015, p. 94.

²⁰ 20 Tikėjimo doktrinos kongregacija, *Placuit Deo*, II, 3.

²¹ Žr. Tarptautinė teologijos komisija, *Quo vadis, humanitas? Pensare l'antropologia cristiana di fronte ad alcuni scenari sul futuro dell'umano*, § 61-62.

²² J. Ratzinger, *Introduzione al cristianesimo*, Queriniana, Brescia 2005, p. 56.

²³ L. Giussani, *Il senso di Dio e l'uomo moderno*, op. cit., p. 89.

Kur visame tame yra Kristus? Kristus, kaip ir viskas, kas susiję su kiekvieno asmenine plotme, nustumiamas į privačią sferą, atitraukiamas nuo tikrovės, tarsi niekada nebūtų buvęs jos dalimi. Štai kodėl tikrasis gnosticizmo priešas yra Įsikūnijimas, tikėjimas Dievu, tapusiu žmogumi ir esančiu čia ir dabar.

Ir mes galime nukentėti nuo spiritualistinės ar gnosticizmo pagundos: taip elgiamės, pavyzdžiui, kai mūsų veikimo ar vertinimo principas nėra santykis su Kristumi, arba kai su Juo bendraujame taip, tarsi jis istorijoje neturėtų veido, tarsi nebūtų prisikėlęs ir todėl esantis Bažnyčios paslapyje, kitaip tariant, neatpažindami konkretaus būdo, kuriuo jis dabar įžengia į mūsų gyvenimą ir kuris mums, čia dalyvaujantiems, yra tikrovė, gimusi iš charizmos, Šventosios Dvasios suteiktos tėvui Giussaniui.

b) Kita pagunda, kurią galėtume pavadinti „pelagijoniška“, yra manymas, kad žmogus gali išsigelbėti be Kristaus malonės. Kristus tada galiausiai pavirsta viso labo tik geru sektinu pavyzdžiu: tai moralistinio pobūdžio susiaurinimas. Ir šis mąstymo būdas yra klaidinantis, mat suponuoja, kad tiesą apie žmogų galima rasti pačiame žmoguje, tuo netiesiogiai paneigiant, kad jis yra sužeistas gimtosios nuodėmės blogio ir kad jį turi išgelbėti kažkas esantis už jo ribų ir už jį didesnis.

Kiek ši pozicija nepagrįsta, šiandien parodo karai, kasdienės smurto ir prievartos apraiškos, kuriuos su liūdesiu stebime ir kurie neretai tiesiogiai paliečia ir mus pačius. Tą gali paliudyti mūsų draugai, dirbantys tose pasaulio dalyse, kuriose karas ir jo sukeltos humanitarinės krizės tampa sunkiu išbandymu tų šalių gyventojams – Ukrainoje ir Artimuosiuose Rytuose, Meksikoje iki Kuboje, Mianmare ir Haityje. Visa tai liudija, kiek žmonija nutolusi nuo gebėjimo išsigelbėti vien savo pačios jėgomis.

Mes taip pat galime įpulti į toki krikščionybės susiaurinimą, kai tikėjimas paverčiamas „moralizmu“²⁴, kai visas viltis galiausiai sudedame į tai, ką darome individualiai arba grupėje – savo iniciatyvas, savo projektus – ir kai jaučiamės teisūs formaliai laikydamiesi mums siūlomo kelio, tarsi galėtume išsigelbėti ir mums nereikėtų

²⁴ J. Ratzinger, „Homilija monsinjoro Luigi Giussani laidotuvių“, in L. Giussani, *L'opera del movimento. La Fraternità di Comunione e Liberazione*, op. cit., p. 265.

gyvo Kristaus buvimo, jo malonės ir galeistingumo, taip pat jo patys ir mokymo, mus pasiekiančių tarpininkaujant žmogiškajam Bažnyčios veidui. Taip galiausiai pavirstame vien tik į „krikščionių būrį“, kurį Giussanis mini „Krikščionybės iššūkio ištakų“ trečiame skyriuje²⁵.

Į abi šias nuostatas, apie kurias Giussanis dažnai mums kalbėdavo ir dėl kurių mus daug sykių įspėjo popiežius Pranciškus, gerai atsako popiežiaus Leono XIV žodžiai: „Krikščionybė gimė ne iš idėjos, o iš kūno. Ne iš abstrakčios sąvokos, o iš įsčių, iš kūno, iš kapo. Krikščioniškasis tikėjimas savo autentiškiausia esme istorinis: jis remiasi konkrečiais įvykiais, veidais, gestais, žodžiais, pasakytais tam tikra kalba, tam tikroje epochoje, tam tikroje aplinkoje. [...] Dievas pasirinko kalbėti žmonių kalba, vaikščioti žeme, gyventi vietose, namuose, sinagogose, gatvėse“²⁶.

Jėzus yra istorinis faktas, jis yra Dievas, tapęs kūnu ir pasirinkęs įžengti į istoriją konkrečiu laiku ir konkrečioje vietoje, vaikščioti, valgyti, gerti, miegoti kaip kiekvienas iš mūsų. Ir nuo tos „akimirkos laike“²⁷, kaip tą pavadina T. S. Eliotas, žmogaus egzistencija turėjo skaitytis su šiuo faktu, siekiančiu įkūnyti visos istorijos prasmę. Štai ką reiškia „metodo apvertimas“²⁸, apie kurį mums kalba tėvas Giussanis: ne mūsų idėjos, ne mūsų moralistinės pastangos mūsų išgelbėja. Toks dalykas įvyksta anapus mūsų.

c) Tačiau šiandienos pasaulyje esama ir trečio susiaurinimo, galbūt ne tiek pastebimo, tarsi šliaužiančio. Toks iš tiesų būdingas daugumai mūsų sutinkamų žmonių. Tai tarsi praktinė jau minėtų dviejų susiaurinimų išdava, gerai perteikta viename Terrence Malicko filmo „Paslėptas gyvenimas“ (*Hidden Life*), kuriame pasakojama palaimintojo Franzo Jägerstätterio istorija, epizode. Filmą iš dalies įkvėpė paroda „Franz ir Franziska. Nėra didesnės meilės“, atidaryta prieš dvejus metus vykusio Susirinkimo metu, o man teko malonė prisidėti prie jos

²⁵ L. Giussani, *All'origine della pretesa cristiana*, op. cit., p. 39.

²⁶ Leonas XIV. *Apaštališkasis laiškas apie archeologijos svarbą Popiežiškojo krikščioniškosios archeologijos instituto šimtmečio proga*, 2025 m. gruodžio 11 d.

²⁷ T.S. Eliot, Choras iš „Uolos“, cituojama L. Giussani, „*All'origine della pretesa cristiana*, op. cit., p. XI.

²⁸ L. Giussani, *All'origine della pretesa cristiana*, op. cit., p. 35.

organizavimo kartu su keliais draugais iš Milano ir Padujos²⁹. Viename iš daugelio esminių šio nepaprasto filmo epizodų austrų palaimintasis įžengia į mažą koplyčią, kurioje dirbantis tapytojas imasi kartu su juo apmąstyti savo kūrybos prasmę (prieš daugelį metų kino kritikas man pasakė, kad kai režisierius vaizduoja meną apmąstantį menininką, jis iš tiesų tuo perteikia savo paties svarstymus, šiuo atveju apie tai, ką jam reiškia kurti kiną). Tapytojas didžiausią dėmesį skiria tiesos temai: „Ateina tamsesnis laikas... kuriame žmonės bus gudresni. Jie nekovo su tiesa, tiesiog ją ignoruos ir viskas“³⁰.

Šis pamatinis abejingumas turbūt labiausiai paplitusi nuostata mūsų Vakarų pasaulyje, sąlygojanti, neretai mums to net nesuvalkiant, ir mūsų mąstymo bei veikimo būdą. Tačiau, kaip matėme iš labai aiškios ir nuodugnios analizės „Religiškumo jausme“³¹, net ir ši pozicija, kurią sudaro praktinis klausimų neigimas, laikui bėgant neišsilaiko.

„O vis dėlto aš esu“

Viename „Sužadėtinių“ puslapyje ši dinamika gerai apibūdinta. Tai nuostabi istorija apie Bevardžio atsivertimą, be jokios abejonės vienas iš iškiliausių Alessandro Manzonio romano epizodų. Šio žmogaus, vienišo ir, atrodytų, neturinčio jokios sąžinės, atgimimas įvyksta po ilgų ir kankinančių naktinių apmąstymų, kurių metu jam net kyla mintis atimti sau gyvybę. Esminis buvo jo pokalbis su Liučija, nutiekęs jį susitikimui su kardinolu Federigu Boromėjumi. Vis dėlto dar net prieš susitikimą su Liučija, jo galvoje jau kirbėjo viena mintis. Štai įsimintinas puslapis, kuriame Manzoni aprašo šį personažą: „Dievas, apie kurį jis tiek buvo girdėjęs, bet kurio jau seniai nebejautė reikalo nei neigti, nei pripažinti, gyvendamas taip, tarsi jo nė nebūtų, dabar, kai užeidavo kažkoks nesuprantamas maudulys, iš nežinia kur kilusi baimė, – Dievas, rodė, šaukė jo sieloje: *O vis dėlto aš esu*!“³²

²⁹ *Paslėptas gyvenimas* (*Hidden Life*, JAV-Vokietija, 2019), rež. T. Malick. Paroda „*Franz and Franziska, no c'è amor più grande*“, kuravo G. Boscolo, A. Caspani, G. Cavalli, G. Emmolo, L. Frigerio, R. Gatti, S. Sanvito, E. Silanos, D. Zardin; surengta Susitikimo dėl tautų draugystės proga, 2024 m.

³⁰ Dailininko Ohlendorfo scena iš filmo „*Paslėptas gyvenimas*“.

³¹ L. Giussani, *Il senso religioso*, BUR, Milano 2023, pp. 86-93.

³² A. Mandzonis, *Sužadėtiniai*, vert. A. Vaišnoras, „Vaga“, Vilnius 1990, XX sk., 266 p.; kursyvas mūsų.

„O vis dėlto aš esu“.

Tas „Aš esu“ atkartoja visus Dievo apreiškimus, kuriuos randame Šventajame Rašte: „Aš esu“ – tai vardas, kurį Dievas perdavė Mozei ant Sinajaus kalno, tačiau tai sykiu būdas, kuriuo Jėzus apsireiškia samarietei („Tai Aš, kuris su tavimi kalbu“), mokiniams po nurašytos audros („Tai Aš, nebijok“) arba kareiviams, pasiųstiems jį sučiupti Alyvų sode („Tai Aš“), Šventykloje esantiems fariziejams („Kai Žmogaus Sūnų būsite aukštyne iškelę, tuomet suprasite, kad Aš Esu“; „pirmiau, negu gimė Abraomas, Aš Esu!“)³³. Naudodamas šį posakį Jėzus atskleidžia savo dieviškumą.

Bet šiame Manzonio sakinyje mane labiausiai stebina tas „vis dėlto“: „*O vis dėlto* aš esu“. Po tuo „vis dėlto“ slypi: „Nepaisant to, kad mane neigi, kad mane keiki, nepaisant tavo nuodėmės, nepaisant tavo atsisakymo, užmaršumo, nepaisant to, kad mane ignoruoj... Aš *vis dėlto* esu.“ Tarsi sakytų „tu negali manęs ištrinti, negali nuneigti to, kas aš tau esu; net jei tu nenori manęs, net jei neieškai manęs, net jei tu mane išduodi tūkstantį kartų per dieną, aš *vis dėlto* esu“.

Mūsų gyvenimas pasikeičia dėl objektyvaus fakto – neišsemiamos Jo Esaties. Neišsemiamos, nes įsitvirtina mūsų gyvenime, nepaisant viso mūsų blogio. Kiekvieno iš mūsų atsivertimas kyla iš objektyvaus Jo buvimo „*vis dėlto*“, nepaisant visko. Jei galvojame apie save, savo išdavystes, savo užmaršumą, paklauskime savęs: kada prasideda mūsų atgaila, atsivertimas? Kai suvokiame, kad, nepaisant visų tų išdavysčių, Jis vis dėlto yra.

„Bet jame turi apsireikšti Dievo darbai“³⁴

Jei pažvelgtume į pastarųjų mėnesių įvykius mūsų gyvenime (kai kuriuos iš jų Davide minėjo anksčiau), esama daugybės priežasčių, kodėl pagrįstai ir su išmanymu galime teigti, kad nepaisant viso mūsų užmaršumo, nepaisant viso pasaulio abejingumo ir mėginimų susiaurinti Kristaus esatį, Jis vis dėlto egzistuoja ir veikia mūsų gyvenime ir pasaulio gyvenime.

³³ Iš 3,14; Jn 4,26; Mt 14,27; Jn 18,5; Jn 8,28; Jn 8,58.

³⁴ Jn 9, 3.

Prieš metus, kai buvome susirinkę čia į Rekolekcijas, kurias vedė monsinjoras Giovanni Paccosi, ėjo paskutinės popiežiaus Pranciškaus gyvenimo dienos: prisimename kaip dažnai buvo hospitalizuojamas ir išrašomas iš ligoninės, jo pasirodymus viešumoje jau tik neįgaliųjų vežimėlyje ir paskutinius žodžius, kuriais jis pasveikino minią Šv. Petro bazilikoje. Tada atėjo metas konklavai, metas maldai, bet taip pat ir apkalbų, spėlionių, būgštavimo laikas. Prisimenu, kad tomis dienomis su savo ordino broliu buvau Varigotyje, Šv. Pranciškaus namuose, ir kad po baltų dūmų kartu su *Memores Domini* draugais laukėme gerą valandą, mėgindami atspėti, kas galėjo būti išrinktas, žiūrėdami laikraščių ar socialinių tinklų komentarus, kuriuose kaip visada buvo rašoma, kad kardinolai nevieningi, kad konklava truks ilgai, kad įvairios frakcijos viena su kita kovoja. Nepaisant to, nepraejo nei dvi dienos, ir naujasis pontifikas buvo išrinktas! Ir kaip mes džiaugėmės, kai Leonas pasirodė centrinėje Šv. Petro lodžijoje! Kiek jaudulio jo gestuose, jo akyse, kiek jaudulio mūsų akyse! Tolesni mėnesiai tik patvirtino tikrumą, kad Šventoji Dvasia geba tinkamai patarti tiems, kurie klausosi Jos žodžio.

Tada stojo vasara, daugelyje pasaulio vietų, ypač Gazoje ir Ukrainoje, smurtas įsisiūbavo. Tačiau net ir tomis skaudžiomis aplinkybėmis jutome tikrą malonę susitikdami su tikėjimo ir vilties liudytojais, tokiais kaip kardinolas Pierbattista Pizzaballa (mes visi prisimename jo pasisiūlymą pasiaukoti mainais už įkaitus); arba jaunas Charkovo vyskupas monsinjoras Honcharukas, kuris, duodamas interviu *La Nuova Europa* bičiuliams į klausimą „*Kas šiomis aplinkybėmis jums, kaip vyskupui, lieka nuveikti dėl savo kaimenės?*“ atsakė: „Jėzus Kristus yra pasakęs: „Pasilikite su manimi“. Mano užduotis ir yra tokia – būti su Juo. Aš lieku ten, nes Jis yra ten“³⁵; arba Beiruto vyskupas, kurio žinią Davide jau perskaitė. Lygiai taip slypi kažkas stebuklinga patirtyje, kurią tose šalyse išgyvena mūsų bendruomenės: aš galvoju apie tikėjimą ir meilę, kuriais mūsų broliai ir seserys ukrainiečiai palaiko vienas kitą, jausdami ir „Emauso draugų“ artumą, panašiai kaip ir mažytės, bet atkaklios Kubos, Sirijos ir Libano bendruomenės. Kaip sakė popiežius: „Istoriją niokoja galingųjų savivalė, tačiau

³⁵ P. Honcharuk, «Resto a Kharkiv perché Dio è lì», *La Nuova Europa*, 2025 rugsėjo 1.

ją gelbsti nuolankieji, teisieji ir kankiniai, kuriuose šviečia gėris, o tikrasis žmogiškumas atsilaiko ir nuolat atsinaujina“³⁶.

Būta daugybės įvykių, didelių ar mažų, kurie paženklino mūsų gyvenimą iki pat žinios apie užbaigtą tėvo Giussanio beatifikacijos ir kanonizacijos proceso diocezinį etapą.

Vėl prisiminti visus šiuos dalykus man reiškia klausytis to paties balso, kurį tą dieną girdėjo Bevardis: „O vis dėlto aš esu“. Tarsi pasakytumėte: „Yra kažkas didesnio už jūsų baimes, mintis, abejones ir net galimus prieštaravimus ar susiskaldymus. Aš ir toliau veikiu jūsų istorijoje.“

„Kas tu esi, Viešpatie?“

Šios dienos yra galimybė mums vėl sugrįžti į tą vis naują įvykį – į susitikimą su Juo. Kaip tą patyrė Bevardis. Arba kaip tą patyrė šventasis Paulius, kai parvirtęs ant žemės kelyje į Damaską, garsiai paklausė: „Kas tu esi, Viešpatie?“³⁷.

Tas pats dramatiškas klausimas, kurį Šv. Pranciškus sušuko Vernos miškuose, tėvo Giussanio atkartotas trečiame „Krikščionybės iššūkio ištakų“ skyriuje: „Kas tu esi? Kas esu aš?“³⁸. Tuos pačius žodžius man parašė ir draugė iš Riminio, neseniai sužinojusi, kad serga: „Kas tu? Ko tu nori iš manęs, kad taip į mane žvelgi, kad taip mane myli iki giliausių gelmių, kai tuo tarpu aš norėčiau dabar atsikratyti visos šitos realybės?“. Toks klausimas, paslėptas po susiaurinimų, priešgyniavimų, neigimų uždanga, apėmęs kiekvieno žmogaus širdį. Tokį klausimą tik susitikimas su Kristumi gali pažadinti tiek galingai ir tiek tiksliai. Tad šiomis dienomis esame čia, kad padėtume vienas kitam rasti atsakymą į šį klausimą. Štai dėl ko vieni kitų prašome šias valandas patirti kartu, laikantis mums kartkartėmis duodamų nurodymų, nes tik tylos gaubiami mes tikrai galime įžengti į įsiklausymo ir pokalbio su Juo nuotaiką.

³⁶ Leonas XIV, Video pranešimas projekto „Gesti dell „accoglienza“ kandidatūros UNESCO nematerialaus kultūros paveldo sąrašui pristatymo proga, Lampedūza, 2025 m. rugsėjo 12 d.

³⁷ Apd 9,5.

³⁸ Cituojama iš L. Giussani, *All'origine della pretesa cristiana*, op. cit., p. 42.

Artumas su Kristumi

Šiomis dienomis norime vieni kitiems padėti gilinant darbą, tėvo Giussanio mums siūlomą tekste, kuris pateiktas šių metų Bendruomenės mokyklai. Pratarinėje jis pamini septintąjį chorą iš T. S. Elioto „Uolos“³⁹ ir pakomentuoja: „Ketinu priminti gilų Elioto teiginio ir krikščioniškosios žinios pagrįstumą slypintį pirminėje jo išraiškoje“. Tada paaiškina, koks tos knygos „pamatinis kriterijus“ – jis tas pats, kurį tėvas Giussanis taikė visą savo gyvenimą: „Paklusnumas autentiškai Bažnyčios tradicijai, visai bažnytinei tradicijai“. Norime šią kelionę keliauti kartu ir pačioje Bažnyčioje, išsiskynę jos istorijoje, stiprūs, nes Šventojo Tėvo vadovaujami, tapatindamiesi su tuo, kas nutiko apaštalams ir žmonėms, pirmą kartą istorijoje susitikusiems su Juo Palestinos keliuose. Giussanis tęsia: „Šiame kelyje [kelyje Kristaus kaip istorinio fakto, kaip asmens, kurį galiu sutikti regimą ir įkūnytą] Kristus tampa artimas beveik tiek, kiek santykis su motina ir tėvu laikui bėgant vis labiau tampa savasties dalimi“⁴⁰.

Mes taip pat prašome to paties artumo, nes nenorime susiaurinti Jėzaus iki tolimo idealo, kurį „jaučiu“ savo širdyje, bet kuris neliečia ir nekeičia mano kasdienės realybės, nenorime ir paversti Jo tik sektinu pavyzdžiu arba gyventi taip, tarsi Jo nebūtų. Mes taip pat norime to paties artimo santykio su Kristumi, kokį turėjo Jonas ir Andriejus, Jokūbas ir Petras, vaikščioję su juo Galilėjos ir Judėjos keliais, kad girdėtume ir mes Jėzaus balsą, užduodantį mums tą patį klausimą, kurį tądien uždavė jiems: „O kuo jūs mane laikote?“.

³⁹ „Tada atėjo, iš anksto nulemta akimirka, akimirka laike ir laiko akimirka, /akimirka ne už laiko ribų, bet laike, tame, ką mes vadiname istorija: išskaidant, perskiriant laiko pasaulį, akimirka laike, bet ne kaip laiko akimirka, /akimirka laike, bet laikas buvo sukurtas per tą akimirka: nes be prasmės nėra laiko, ir ta akimirka suteikė prasmę. „Tada atrodė, kad žmonės turi žengti toliau iš šviesos į šviesą, Žodžio šviesoje/ Per Kančią, per Auką, išganyti nepaisant jų negatyvios esaties; /Žvėriški kaip visada, kūniški, egoistiški kaip visada, savanaudžiai ir atbukę kaip visada, / Tačiau vis kovojantys, vis įtvirtinantys, vis atnaujinantys savo žygį keliu, kurį šviesa nušviečia; / Dažnai stabčiodami, gaišiodami, nuklysdami, užtrukdami, sugrįždami ir vis tiek neidami jokių kitu keliu.“ T.S. Eliot, Chorai iš „Uolos“, cituojama L. Giussani, *All'origine della pretesa cristiana*, op. cit., p. XI.

⁴⁰ L. Giussani, *All'origine della pretesa cristiana*, op. cit., pp. XI-XII.

Šeštadienio rytas

Ludwig van Beethoven
Simfonija Nr. 5 c-moll, op. 67
Riccardo Muti – Filarmonica della Scala
„Spirto Gentil“ Nr. 11, Universal

Angelus

Pagarbinimai

■ PIRMOJI MEDITACIJA
Emmanuele Silanos

„O kuo jūs mane laikote?“

Mūsų buvimo kartu tikslas: Kristaus atminimas

Visi žinome, kad paskutinėmis savo gyvenimo dienomis tėvas Giusanis, jau prikaustytas prie lovos, prašė, kad arti jo buvę žmonės už jį melstųsi ir pagiedotų kai kurias mūsų istorijos giesmes. O tos, kurios prašė atkakliausiai – beje, ir paskutinės, kurią pageidavo išgirsti giedant – buvo būtent „Nežinome, kas Jis buvo“⁴¹. Būtų puiku, jei galėtume jo paklausti kodėl.

Galbūt, mėginu spėti, dėl pavadinimo, kažkaip mus nusakančio, susijusio su tuo, ką šiandien išgyvename: galbūt tai tiesa, mes nežinome, kas buvo Jėzus. Be to, jei pats Giussanis – kurio santykis su Kristumi buvo tiek artimas, kad pasakodamas evangelijos istorijas, atrodė, pats tiesiogiai jas išgyvenęs – pageidavo, kad šie žodžiai jam būtų vis kartojami, tai veikiausiai dėl to, kad laikė tuos žodžius savais.

⁴¹ A. e G. Roscio, A. ir G. Agape, «Noi non sappiamo chi era», *Canti*, Soc. Coop. Ed. Nuovo Mondo, Milano 2014, p. 254.

Bet ar tai reiškia, kad nepakanka ištiso gyvenimo intensyvaus tikėjimo į Kristų, santykio su Juo nuolatinio gilinimo, kad galėtumėte tarti Jį pažįstą?

Manau, kad atsakymas slypi tame žodžio „Paslaptis“ apibrėžime, kurį dažnai girdėjau iš tėvo Massimo Camisasca (jis savo ruožtu rėmėsi Bažnyčios tradicija, pavyzdžiui, šventuoju Maksimu Išpažinėju, šventuoju Efraimu Siru ir kt.): Paslaptis nėra nežinomybė, kuri nepažini ir dėl to kelia baugulį; iš tiesų Paslaptis yra begalinai pažini, tai yra, tai kažkas, ko pažinimas niekada nesibaigia, todėl kuo labiau į ją gilinuosi, tuo daugiau atsiveria tyrinėtinių erdvių, į kurių gelmes pasineriu, kad dar labiau ją pažinčiau⁴². Kristus yra Paslaptis, Paslaptis atsiverianti nesibaigiančiam pažinimui.

Kitais žodžiais tą teigė ir Marco Gallo: „Laimės troškimas, kitaip nei alkis ir skausmas, tuo labiau auga, kuo labiau išpildomas“⁴³. Tą Rekolekcijoms atsiųstame tekste yra parašiusi ir viena bičiulė: „Jėzus, įvykdamas, neužgesina mano širdies troškulio, sakýčiau, veikiau jį daro dar gilesnį, dar labiau deginantį“.

Mums galinti pasitaikyti klaida (iš tiesų, dažnai daroma) yra manymas, kad jau viską apie Jį supratome: taip galiausiai paverčiami Jį tik blyškiu vaizdiniu, kurį patys susikūrėme.

Praeityje turėjau progos porą kartų apsilankyti Tretjakovo galerijoje Maskvoje, ir žmogiška prasme labiausiai provokuojanti patirtis buvo sustoti priešais Andrejaus Rubliovo ikonas, ypač tą, kurioje vaizduojamas Kristaus Išganytojo veidas⁴⁴. Kai pirmą kartą jį išvydau, praleidau kelias minutes ir, žiūrėdamas į tas akis, žvelgiančias tokiu geru ir giliu žvilgsniu, klausiau savęs, kas mane taip žavi tame atvaizde, perteikiančiame akimirką, kai Kristus paskleidžia savo Dvasią. Prisimenu, kai buvau mažas, mano tėvai buvo pakabinę jo

⁴² „Dievo Žodis [...] pasireiškia tiek, kiek gaunantis jį geba priimti. [...] Tad, nors Dievo Žodis pasireiškia pagal jame dalyvaujančių gebėjimą, jis vis dėlto, visada lieka neištiriamas visiems dėl paties slėpinio didybės. [...] Tačiau didžioji dieviškojo įsikūnijimo paslaptis vis dar išlieka paslaptimi. [...] Tik tikėjimas pasiekia šiuos slėpinius, jis yra esmė ir pagrindas tų dalykų, kurie pranoksta bet kokią žmogaus proto supratimą“ („Abato Šventojo Maksimo Išpažinėjo „500 skyrių“, sausio 4 d. skaitiniai; Centuria 1,8-13; PG 90, 1182-1186).

⁴³ Marco Gallo. *Anche i sassi si sarebbero messi a saltellare*, a cura di P. Cevasco, Antonio, Francesca e Veronica Gallo, Itaca, Castel Bolognese (RA) 2016, p. 124.

⁴⁴ Andrej Rublėv, Išganytojas, kiaušininė tempera ant medžio lentelės, 1400-1420, iš Švč. Dievo Motinos Užmigimo soboro, Maskva, Tretjakovo valstybinė galerija.

reprodukciją ant sienos būtent šalia mano lovos, ir aš maniau, kad ji atitinka tikrus išmatavimus, apie 40 cm x 30 cm. Vis dėlto, regint ikoną gyvai, ji daug didesnė, nei galėjai įsivaizduoti, tai tarsi didelės durys. Tačiau dydis ne vienintelis mane nustebinęs dalykas: įspūdingas medinis atvaizdas iš tiesų didžia dalimi pagadintas, tad iš paveikslo likę tik Kristaus veidas ir jo rūbo dalis, ir knygoje dažniausiai reprodukuojama tik nesugadinta atvaizdo dalis. Visa kita tėra mediena be jokios spalvos.

Tie, kas girdėjo šios ikonos istoriją, žino, kad ji sukurta XV a. pradžioje, tačiau netrukus po to laikyta pradingusia. Devyniolikto amžiaus pabaigoje ji buvo atsitiktinai atrasta vieno rusų valstiečio daržinėje, paklota tapyta dalimi į apačią kaip takas į tvartą. Galbūt net valstietis nežinojo, kad po mediena slepiasi ikona (ir dar kokia ikona!). Taip sąlytis su drėgnu dirvožemiu negrįžtamai sugadino atvaizdą ir sumažino jį iki dabar regimo. Pasakojama, kad tame atvaizde nutapytą Kristaus veidą Dievas tiesiogiai apreiškęs Andrejui Rubliovui pačiu dramatiškiausiu jo gyvenimo tarpsniu. Sakoma, kad Rubliovas, totoriams plėšiant jo kaimą, užklupęs kareivį žaginantį vieną moterį ir, mėgindamas šį sustabdyti, trenkęs jam akmeniu ir užmušęs. Sukrėstas šios nelauktos baigties ir atgailos kamuojamas, Rubliovas dvidešimt ketverius metus gyvenęs nuo visų ir visko atsiirbojęs, atsisakęs ir tapybos, nes nesijautė vertas. Tačiau vieną dieną išvydo regėjimą, kuriame Jėzus apsireiškė ne tam, kad jį pasmerktų, o tam, kad nuramintų, apreikšdamas atleidimą. Pajutęs į jį atkreiptą Dievo gailėstingumą, Andrejus tada nusprendė grįžti prie tapybos ir nutapė šią ikoną, kuri mano manymu yra pats nepaprasčiausias jo kūrinys. Kaip matome, beveik visas atvaizdas ne šiaip sugadintas, bet visiškai išnykęs: liko tik mediena, o dažai atšoko. Tačiau medienoje išnyra lyg spalvota dėmė, kurioje aiškiai regimas Jėzaus veidas, išlikęs tarsi per stebuklą. Žvelgiant, susidaro įspūdis, kad jis mums byloja: „Nepaisant visko, nepaisant metų, drėgmės, sniego ir smūgių, kuriuos patyriau, nepaisant užmaršumo, abejingumo, žmonių blogio, nepaisant šių ir visų kitų galimų susiaurinimų, nepaisant visko: *Vis dėlto aš esu*“.

Čia norėčiau pažymėti, kad greta kitų Kristaus asmens susiaurinimų esama ir galimo jo išnaudojimo politiniams tikslams, kaip nusitiko ir šiai ir bei kitoms ikonoms, panaudotoms propagandai, ta-

riamai „švento karo“ pateisinimui. Tokį nukrypimą šiandien regime įvairiuose kontekstuose. Vis dėlto „Dievas nelaimina jokio konflikto“⁴⁵, – teigė popiežius Leonas XIV: išnaudojimas savo tikslams galbūt yra paskutinis ir pats blogiausias susiaurinimas, kokį įmanoma primesti Kristaus veidui.

Nepaisant viso to, „O vis dėlto aš esu“.

Manau, kad nedaugelis atvaizdų gali prilygti šiam, apibūdinant priežastį, dėl kurios esame kartu ir čia šiandien susirinkome: mes esame tam, kad „ieškotume Jo veido“⁴⁶, kad padėtume vieni kitiems savo patirtyje ir tame, kas išgyventa, išryškinti Kristaus veidą, iškelti jį ir iš mūsų užmaršties, iš primetamų susiaurinimų ar iš mūsų nuodėmės, triukšmo ir pakrikimo, kuriame mūsų gyvenimas paniręs. Mes kartu tam, kad pamažu sukurtume Jo asmeniui erdvę mūsų sąmonėje, mūsų akyse, mūsų širdyse.

Atminkite, kad šis darbas nėra grindžiamas vien tik būtinybe pergalėti mūsų užmaršumą. Šis darbas būtinas nuolatos, nes Kristus pats savaime yra Paslaptis, net ir tada, kai kasdien esame Jo akivaizdoje! „Jei ką perpranti, tai ne Dievas“, – teigė Šv. Augustinas⁴⁷. Tad neturime prarasti drąsos, veikiau priešingai: būtent todėl, kad yra neišsemiamas, jis teikia polėkio mūsų ieškojimams! Prisiminkime, ką sakė šventasis Efraimas Siras: „Tas, kas ištroškęs džiaugiasi malšindamas troškulį, bet neliūdi dėl to, kad neįstengia išgerti viso šaltinio. Geriau tegu šaltinis patenkina tavo troškulį, o ne troškulys išsemia visą šaltinį“⁴⁸.

Tokia tad mūsų buvimo čia priežastis, atitinka mums gerai žinomą žodį – žodį „atmintis“. CL brolijos įstatų įžangoje įrašyti trys tikslai, kurių vardan egzistuoja *Comunione e Liberazione* brolija. Pirmasis jų būtent šis: „Nuolat pabrėžti Kristaus atminimą, kuriuo stiprinami pirminiai krikščioniškosios patirties veiksniai, kuriantys tikrąjį žmogaus paveikslą“⁴⁹. Tai reiškia, kad šis darbas ne tik padeda mums atrasti, kas Jis yra, bet ir leidžia suprasti, kas esame mes, at-

⁴⁵ Leonas XIV. „Kalba Bagdado chaldėjų bažnyčios vyskupų sinodo nariams“, 2026 m. balandžio 10 d. Žr. Ps 27, 8.

⁴⁷ „Si enim comprehendis, non est Deus“ (Augustinas iš Hipono, *Pamokslas* 117.3.5).

⁴⁸ Šventasis Efraimas Siras, „Diakono Šventojo Efreimo „Diatesarono komentarai“ (1, 18-19; SC 121, 52-53), „Valandų liturgija pagal Romos ritualą“ – III, VI Ordinarinio laiko savaitė.

⁴⁹ *Comunione e Liberazione* Brolijos įstatų prologas, in L. Giussani, *L'opera del movimento. La Fraternità di Comunione e Liberazione*, op. cit., p. 304.

rasti „tikrąjį žmogaus paveikslą“, tikrąjį kiekvieno iš mūsų paveikslą. Tėvas Giussanis keli mėnesiai iki mirties, kurią jo biografijoje aprašė Alberto Savorana, kalbėdamasis su tėvu Giorgio Pontiggia pasakė: „Mes turime atminti Kristų, nes draugystė reiškia Jį atsiminti“⁵⁰. Tad štai, esame čia kartu, kad Jį atsimintume.

Esama žmogaus, savo atmintyje išgyvenusio visą savo santykį su Kristumi: tas žmogus – tai Jo Motina Marija. Visas jos gyvenimas buvo tos dienos, kurią ji priėmė angelo apreiškimą, atminimas, tojo „taip“, kurį ji ištarė, ir tylos, kurioje ji gyveno po to, kai „angelas iškeliavo“, atminimas⁵¹. Visas jos gyvenimas buvo „visų šių dalykų saugojimas savo širdyje“⁵² – visko, kas nutiko jai ir jos vyrui Juozapui per tą kūdikį, visko, ko ji nesuprato ir ko negalėjo suprasti, bet ką stebėjo laukdama, kol supras laikui atėjus. Jis saugojo kiekvieną to Sūnaus žodį ir kiekvieną jo veiksmą, kai suaugęs pradėjo savo misiją tarp žmonių, iki pat kančios, mirties ir prisikėlimo dienos. Būtent aplinkui ją po Golgotos įvykių glaudėsi pasimetę ir išsigandę mokiniai, būtent į ją jie žvelgė tomis dienomis, kai Bažnyčia dar žengė tik pirmuosius žingsnius, užlieta Šventosios Dvasios galios. Būtent jai mes patikime save šioje kelionėje, norėdami išmokti, kaip ji, išsaugoti savo širdyje įvykius, mus atvedusius į mūsų santykį su Kristumi.

Štai tokia šio ryto užduotis: puoselėti atmintį.

Atminties turinys: Kristaus žmogiškumas

Atmintį puoselėjame, vadovaudamiesi metodu, kurio mus išmokė tėvas Giussanis – susitapatinti su patirtimi žmonių, kurie jį sutiko ir gyveno su Juo tuos trejus metus, dalindamiesi su Juo savo kasdieniu gyvenimu, kad ir mes iš naujo atrastume tuose faktuose tai, kas mums nutiko.

Bendruomenės mokyklos teksto pratarmėje Giussanis rašo: „Tai bandymas apibrėžti apaštalų tikėjimo kilmę. Norėjau išdėstyti priežastį, kodėl žmogus gali tikėti į Kristų: gilų žmogiškąjį ir protingą jo poreikių atitikimą su Jėzaus iš Nazareto įvykiu. Todėl bandžiau parodyti protingumo, su kuriuo žmogus prisiriša prie Kristaus, aki-

⁵⁰ Citata paimta iš A. Savorana, *Vita di don Giussani*, op. cit., p. 1156.

⁵¹ Lk 1,38.

⁵² Žr. Lk 2,19, 51.

vaizdybę; todėl iš susitikimo su jo žmogiškumu patirties atkeliavome iki didžiojo klausimo apie jo dieviškumą.⁵³ Mes trokstame to paties: per Kristaus žmogiškumo pažinimą atkelti iki jo dieviškumo pripažinimo.

Todėl pabandykime įvardinti kai kurias pagrindines jo asmenybės savybes.

a) *Meilė tikrovei*

Tarp pačių įspūdingiausių dalykų klausantis Jėzaus evangelijose pasakotų palyginimų ar skaitant pavyzdžius, kurių gausu jo kalbose, matome jo gilią meilę visai tikrovei: kiekvienai tikrovės smulkmenai, net pačiai menkiausiai. Pribloškia, kaip tobulai jis pažįsta gamtą: vėją, kurio „ošimą girdi, bet nežinai, iš kur ateina ir kurlink nueina.“; dangaus paukščius, kurie „nesėja ir nepjauna, nerenka į kluonus, o jūsų dangiškasis Tėvas juos maitina“; lauko lelijas, kurios „nesidarbuoja ir neverpia, bet [...] nė Saliamonas [...] nebuvo taip pasipuošęs, kaip kiekviena iš jų“⁵⁴, kaip kartojama Anaso giesmėje⁵⁵; ir lapės, kurios „turi urvus“, ir dar avis – prarastas, atrastas, atpažįstančias piemens balsą, pasimetusias ir be vedlio; kviečių laukus, kurie „jau boluoja“; vynuogienojus su jų ūgliais⁵⁶. Ir būtų galima vardinti toliau valandų valandas tokius tikslus apibūdinimus.

Vokiečių teologas Karlas Adamas, kurio raštus Giussanis labai gerai išmanė ir kurie buvo įkvėpę didelę jo mokymo dalį, savo garbiausiam tekste „Jėzus Kristus“ rašė: „Jėzus regi dalykus ne tik ten, kur, žmonių nuomone, jie jau yra griežtai įtvirtinti savo prasme ir savo būtimi – jis juos regi būtent ten, kur jie išteka iš Kūrėjo rankų. Jis regi juos jų vidinėje dinamikoje, kuria jie priklauso nuo Dievo, gyvoje jų tapsmo kūriniais tėkmėje, kūrybiniame judesyje, kuriuo jie kyla iš Dievo“⁵⁷. Jėzus nemato lapės ar lelijos taip, kaip jas matome mes; Jis regis jas kuriamas Tėvo šią pačią konkrečią akimirką.

⁵³ L. Giussani, *All'origine della pretesa cristiana*, op. cit., p. XII.

⁵⁴ Žr. Jn 3,8; Mt 6,26.28-29.

⁵⁵ A. Anastasio, «E poi vieni dietro a me», iš albumo *Pochi passi*, įrašyto studijoje Tappeti Sonori Recording Studio, 2022; aranžuotė Walter Muto, ©FSCB.

⁵⁶ Lk 9,58; Jn 4,35; Jn 15,5.

⁵⁷ K. Adam, *Gesù il Cristo*, Morcelliana, Brescia 2025, p. 122.

Todėl meilė tikrovei yra tas pirmutinis būdas, kuriuo Jėzus ugdo žmogaus santykį su Dievu, viso ko Kūrėju. Kiek laiko užtrunka, kol žmogus pasiekia panašų tikrovės suvokimą! Mums tą paliudija Šventasis Augustinas toje „Išpažinimų“ vietoje, kurią bent kartą gyvenime kone visi esame perskaitę. Ten jis tiesiogiai kreipiasi į Dievą ir taria: „Vėlai Tave pamilau, Grožybe toki sena ir tokia nauja, vėlai pamilau Tave! O Tu buvai viduje, o aš išorėj ir ten Tavęs ieškojau ir prie tų darnų daiktų, kuriuos esi padaręs, puoliau, pats nedarnas. Buvai su manim, o aš nebuvo su Tavim. Toli nuo Tavęs laikė mane tie dalykai, kurių, jeigu jie nebūtų Tavy, visai nebūtų“⁵⁸. Puldavau prie tų gražių kūrinių, bet nedarniai, valdomas troškimo turėti, todėl tie kūriniai – turėję būti Tavo ženklų – iš tiesų galiausiai mane laikė toli nuo Tavęs.

Kita vertus, Jėzui kūrinių meilė visiškai sutapo su meile Tam, kurio ženklų jie buvo. Iš čia kyla jo aukščiausia pagarba visiems daiktams ir kiekvienam žmogui, kurią tėvas Giussanis vadina „nekaltybe“. Štai viena iš priežasčių, kodėl šventasis Pranciškus pagrįstai laikomas *alter Christus*: jis taip pat mylėjo tikrovę, mylėjo kūrinius kaip Kūrėjo ženklą. Pranciškui, nors labai neturtingam, tuo pat metu priklausė visas⁵⁹.

Be to, Jėzaus palyginimuose ir kalbose gausu nuorodų į pačius įvairiausius darbus, meną, amatus, žmonių užsiėmimus. Jėzus žino, kaip ir kada genėti vynuogyną; žino, ką daryti su nauju vynu, kuris neturėtų būti pilamas į senus vynmaišius, kitaip šie plyšta ir vynos prarandamas; žino, kaip užsėti lauką, žino kada metas nuimti derlių ir kad atėjus tam laikui, derliui nuimti reikės daugybės darbininkų; jam gerai žinoma kaip sunkiai gyvena padieniai darbininkai, kelio pakraštyje laukiantys, kol lauko savininkas pasamdys juos tai dienai; lygiai taip jis regi ir nepasotinamą godulį tojo, kas kaupia derlių savo klėtyje, nežinodami, kas jo laukia rytoj. Jis taip pat rodo išmanąs ir statybos meną: žino, kaip svarbu rasti tinkamą žemę savo namams statyti ir kad prieš statant bokštą būtina tiksliai apskaičiuoti, kad darbas neliktų neužbaigtas. Be to, jis, atrodo, supranta, kaip vyksta karas, ką reiškia įeiti į teismo salę; jam žinomos svetingumo taisyklės:

⁵⁸ Augustinas Hiponietis, *Išpažinimai*, X kn., 27 sk.

⁵⁹ Žr. D. Rondoni, *La ferita, la letizia. Faccia a faccia con San Francesco, poeta di Dio e del mondo*, Fazi, Roma 2025, pp. 80-81.

kur sėdėti prie stalo ir ką daryti, kai svečias įžengia į tavo namus. Ir, žinoma, jis puikiai išmano Šventąjį Raštą, cituoja jį iš atminties ir tiksliai.

Kam šis ilgas sąrašas? Nes iš jo aišku, kad niekas žmogaus kasdieniame gyvenime jam nebuvo svetima. O jei Kristui svarbūs visi mūsų dalykai, tai viskas, ką darome ir išgyvename, yra susiję su Jo asmeniu.

Giussanio tekste „Svetingumo stebuklas“, liudijančiame jo santykį su „Priimančių šeimų“ tikrove (kuria, mano kuklia nuomone, pagrįstai vadina „svarbiausiu darbu [...] iš visų, kurie užgimė iš judėjimo“)⁶⁰, pasakojama apie tą akimirką, kai jis pirmą kartą suprato, kad Kristus susijęs su kiekvienu mūsų gyvenimo aspektu. Tai nutiko, kai jam buvo maždaug dešimt metų – tąkart daugmaž atsitiktinai jis prisiartino prie virtuvės durų. Mažasis Luidžis pamato, kad jo motina plauna indus ir, užuot pertraukęs, tik žiūri ir pastebi, kad staiga kelioms akimirkoms, o gal minutėms, ji liaujasi nuščiuvusi. Luidžinas klausia savęs, kodėl jo motina staiga sustojo. Ir netrukus po to, kai ji vėl ima plauti indus, jis supranta: „Ji meldėsi“. Būtent tą akimirką Giussanis intuityviai supranta, kad Kristus susijęs su viskuo, net ir su indų plovimu. Knygoje jis pakomentuoja: „Net didžiausi filosofai, tokie kaip Sokratas ar Platonas [...], negalėjo įsivaizduoti [...], kad toks grynai imanentiškas veikimas [indų plovimas], priklausęs įprastinių dalykų plotmei, gali sužydėti santykio su begalybe plotmėje, suvokiant atliekamą veiksmą kaip auką Dievui. [...] Tapdamas mums artimu kaip metodas, Dievas užpildo mūsų gyvenimą stebuklais, pirmiausia paversdamas stebuklu viską, ką darome“⁶¹.

Tai ir yra tas pirmutinis būdas, kuriuo Jėzus apverčia ne tik didžiųjų filosofų, bet ir mūsų pačių bei žmonių, kurie tuo metu laukė Mesijo atėjimo, mąstyseną. Jis nori būti sutinkamas ne didinguose ir sensacinguose įvykiuose, bet kasdieniame gyvenime ir kasdieniauose dalykuose. Tą galima gerai suprasti skaitant Brolio Prisikėlimo Lauryno knygą, taip mėgstamą popiežiaus Leono XIV (ji buvo šių metų

⁶⁰ L. Giussani, *Il miracolo dell'ospitalità*, Piemme, Milano 2025, p. 63.

⁶¹ *Ten pat*, p. 107.

vasario mėnesio knyga⁶²), kur ir „mažas blynelis vartomas keptuvėje iš meilės Dievui“⁶³.

„Artimas“ – labai gražus Giussanio vartojamas terminas. Būtent Dievas tampa artimas mūsų kasdienybėje, paprastoje ir iš pažiūros tarsi savaime suprantamoje. O tai reiškia, kad nėra žmogaus egzistencijos lauko, kurio nepaliestų susitikimas su Juo ir kuris negalėtų būti šiuo susitikimu vertinamas.

b) Dėmesys asmeniui ir žmogaus širdies pažinimas

Ši tikrovės išmanymą lydėjo daugybė stebuklingų įvykių, stebuklų, tačiau, kaip sako Giussanis, „didžiausias stebuklas, kuris kasdien paveikdavo mokinius, buvo ne ištiesintos kojos, išvalyta oda, sugrąžintas regėjimas. Didžiausias stebuklas [...] buvo žmogų apreiškiantis žvilgsnis, nuo kurio neįmanoma pasitraukti. Nėra nieko, kas labiau įtikintų žmogų nei žvilgsnis, kuris pagauna ir atpažįsta, kas tai, kuris padeda žmogui atrastų save patį. Jėzus regėjo žmogaus vidų“⁶⁴.

Čia Giussanis atkartoja Jono Pauliaus II taip mylimą garsiąją Vatikano II Susirinkimo konstitucijos *Gaudium et spes* ištrauką: „Apreikšdamas Tėvo ir jo meilės slėpinį, Kristus, naujasis Adomas, pačiam žmogui pilnatviškai parodo, kas yra žmogus, ir atskleidžia jo pašaukimo kilnumą“⁶⁵. Kristus apreiškia žmogų žmogui, leidžia jam suvokti savo orumą ir savo pašaukimą.

Būtent tai atsitinka Petru ir Natanaeliui pirmajame Evangelijos pagal Šv. Joną skyriuje, taip nuostabiai atpasakotame tėvo Giussanio ketvirtajame Bendruomenės mokyklos skyriuje. Štai kas nutinka ir

⁶² Giussani kalbėjo apie mėnesio knygas, kurias buvo pradėta siūlyti nuo pat GS įkūrimo, ir jos vis dar rekomenduojamos judėjimo nariams: „Kasdienė meditacija buvo skatinama, ir kiekvieną mėnesį buvo rekomenduojama paskaityti knygą, kuri galėtų ją paskatinti. „Mėnesio knyga“ taip pat buvo siūloma kultūrinio švietimo sumetimais tiems, kas pageidavo dialektiškai panagrinėti vyraujančią pasaulėjautą iš krikščioniškosios patirties pozicijų.“ (L. Giussani, *Il movimento di Comunione e Liberazione. 1954-1986*, BUR, Milano 2014, p. 38). Laikui bėgant siūlomų mėnesio knygų turinys išsiplėtė nuo skirtų apmąstymams iki kultūrinės tematikos, liudijimų, aktualijų, grožinės literatūros, poezijos ir teatro.

⁶³ „Nėra būtina [...] didžiųjų dalykų prievolė[...]: ir savo omletą keptuvėje aš apverčiu iš Dievo meilės; ir tą atlikęs, jei neturiu ką daryti, puolu ant žemės ir garbinu savo Dievą, nes man buvo suteikta malonė tai padaryti, ir tada atsikeliu laimingesnis už karalių. Kai daugiau nieko negaliu nuveikti, man gana pakelti šiaudelį nuo žemės iš Dievo meilės“ (Fra Lorenzo della Risurrezione, *La pratica della presenza di Dio*, LEV, Città del Vaticano 2025, p. 121).

⁶⁴ L. Giussani, *All'origine della pretesa cristiana*, op. cit., p. 62.

⁶⁵ *Gaudium et spes*, n. 22.

samarietei, kuri išgirsta iš Jėzaus viską, ką buvo padariusi⁶⁶, kaip vėliau papasakos savo tautiečiams. Taip pat svetimautojai ir Zachiejui, kuriuos regime pavaizduotus Sant'Angelo in Formis, netoli Kapujos, freskų cikle, perkeltus į mūsų laikus⁶⁷. Jėzus kalbėjo kiekvieno jų širdžiai: „*Cor ad cor loquitur*“, – byloja kardinolo Newmano devizas apie Kristaus širdį, kalbančią žmogaus širdžiai; šis posakis rado atbalsį ir Giussanio kalboje Šv. Petro aikštėje 1998 m. gegužės 30 d., kai Jono Pauliaus II akivaizdoje pareiškė, kad „tikrasis istorijos veikėjas yra elgeta: Kristus maldaujantis žmogaus širdies ir žmogaus širdis maldaujanti Kristaus“⁶⁸.

Turbūt gražiausia akimirka (bent jau šiuo metų laiku) ir labiausiai jaudinanti yra toji, kurią girdėjome Velykų sekmadienį, kai prisikėlęs Jėzus sutinka Magdalietę ir jos paklausia: „Moterie, kodėl tu verki?“⁶⁹. Jėzus žvelgia į kiekvieno iš mūsų širdį, mato mūsų dramas ir žaizdas ir užduoda mums tą patį klausimą, kurį uždavė jai: „Kodėl tu verki?“.

c) Gėris ir intelektas

Trečiasis Kristaus žmogiškumo bruožas yra tai, kad jame dera gėris ir intelektas. Labai teisinga tai, ką sako Giussanis: „Galingam žmogui sunku būti tikrai geram“. Dažnai protingiausi, gabiausi žmonės sudaro įspūdį, kad gali savavališkai naudotis savo galia tiek, kad tu nesijauti saugus jų akivaizdoje. „Jėzuje, – tęsia Giussanis, – jo liudytojai sugebėjo pamatyti tą žvilgsnį, kuris buvo ne tik galingas, nuostabus, ne tik protingas, ne tik įtraukiantis, bet ir geras. [...] Gera skaityti Evangeliją atsekant [...] subtilias detales, atskleidžiančias Jėzaus švelnumą, jaudinantį solidarumą su žmogumi“⁷⁰. „Kodėl tu verki?“

Evangelijos kupinos šių Jėzaus švelnumo apraiškų: kai paglosto vaikus, iškelia juos į svarbiausią vietą, gina jų troškimą būti su juo, rodo juos pavyzdžiu norintiems įžengti į dangaus karalystę; arba kaip kai jis sutinka laidotuvių procesiją, kurioje nešamas jaunuolio, vienintelio Naino našlės sūnaus, karstas, tame epizode, kurį tėvas

⁶⁶ Žr. Jn 4,29.

⁶⁷ Žr. čia „Menas mūsų draugijoje“, pp. 137-138.

⁶⁸ L. Giussani – S. Alberto – J. Prades, *Generare tracce nella storia dell'uomo*, BUR, Milano 2019, p. 11.

⁶⁹ Jn 20,15.

⁷⁰ L. Giussani, *All'origine della pretesa cristiana*, op. cit., p. 63.

Giussanis mus išmokė pamilti, pasakęs vieną gražiausių savo paskutiniųjų gyvenimo kalbų, kai sudalyvavo Brolijos rekolekcijose 2002 m. gegužės 5 d.: „Moterie, neverk“⁷¹. Arba kai Jėzus susijaudina re-gėdamas begalinį priešais jį esančių žmonių stygių, kai verkia žvelgdamas į mylimą Jeruzalę, kuri jį atstumia, pasirinkusi griovimų ir plėšymų kupiną ateitį⁷², kuri, atrodo, deja dar nesibaigė.

Man ypač patinka vienas epizodas, papasakotas Morkaus evangelijoje, kuriame jaudinančiai išryškėja Jo gerumas ir šis tikrovės su-pratimas: susitikimas su Jajiru ir kraujoplūdžiu sirgusia moterimi. Morkaus istorija prasideda taip: „Jėzui vėl persikėlus valtimi į kitą pusę, susirinko prie jo didžiulė minia ir sulaikė jį paežerėje. Šit ateina vienas iš sinagogos vyresniųjų, vardu Jajiras, ir, pamatęs jį, puola jam po kojų karštai maldaudamas: „Mano dukrelė miršta! Ateik ir uždėk ant jos rankas, kad pagytų ir gyventų“ Jėzus nuėjo su juo. Iš pas-kos sekė gausi minia ir jį spauste spaudė“⁷³. Evangelistas čia mums pristato vietinės sinagogos vadovą Jajirą, kuris prasispraudžia pro minią, susibūrusią palei Tiberiados ežero pakrantę, kad pasveikintų Jėzų, atplaukusį savo mokinių valtimi. Jajiras atstovauja žmonijai, laukiančiai Kristaus. Išalkusią, išganymo trokštančią žmoniją.

Jis simbolizuoja kiekvienam iš mūsų būdingus lūkesčius, viltį, kad kas nors išgelbės mus ir žmones, kuriuos mylime, pavyzdžiui, šiuo atveju dvylikametę dukrą – kad ji būtų išgelbėta, tas vyras puola Jėzui po kojų. Štai, jis vadovas, bet kai iškyla tikra reikmė, nebėra nei vadovų, nei lyderių ar tarnų: yra tik žmogus, meldžiantis išgel-bėjimo. Jajiras, iš tiesų, prašo pagalbos, kad galėtų stoti į akistatą su skausmo ir mirties paslaptimi, nes patys vieni mes neįstengtume.

Tada Jėzus nuseka paskui jį, supamas didelės minios, ir keliauja į namus, kur yra to žmogaus dukra. Vis dėlto pakeliui nutinka įvykis, sulėtinęs jų kelionę: mat tarp žmonių yra dar viena ligonė, ta gar-sioji kraujoplūdžiu serganti moteris. Nors labai gėdydamasi, tačiau vildamasi, kad bus išgydyta nuo ligos, kuri ją žemino ir varžė daugelį metų, ji slapčia paliečia Jėzaus apsiaustą, o šis sustoja ir paklausia, kas prisilietė prie jo apsiausto (tarsi nežinotų!). Mokiniai papriešta-

⁷¹ Žr. L. Giussani, *Dare la vita per l'opera di un Altro*, BUR, Milano 2021, pp. 205-207.

⁷² Žr. Lk 19, 41-44.

⁷³ Mk 5, 21-24.

rauja: „Pats matai, kaip minia tave spaudžia, ir dar klausi? Juk matai, kad prie tavęs visi liečiasi!“. Tikriausiai mes būtume pasakę tą patį. Bet kodėl tada Jėzus sustoja ir prašo tos moters pasirodyti? Priežastis ta, kad Jėzus svarbu ne stebukladariu būti laikomu – jis pirmiausia siekia ryšio su kiekvienu sutiktu žmogumi. Štai kodėl jis kviečia tą moterį pirmiausia žvelgti į Jį. Kaip ir kitose evangelijos ištraukose, Jėzus moko žmogų kitaip žvelgti į Jį: tikrasis išgelbėjimas yra ne tiek fizinis išgydymas, kiek santykis su Jo asmeniu. Štai kodėl, tai moteriai pergalėjus savo nedrąsą ir atvirai pasirodžius, puolus po Jo kojomis ir taip visų akivaizdoje patvirtinus, jog būtent ji palietė jo apsiaustą, Jėzus jai tarė: „Dukra, tavo tikėjimas išgelbėjo tave, eik rami ir būk išgijusi iš savo ligos“⁷⁴. Kitaip tariant, jis jai taria: „*Dabar* tavo tikėjimas tave išgelbėjo! Tave išgelbėjo ne išgijimas, o santykio su Manimi užmezgimas“.

Tai mums taip pat kažką sako, kad suprastume, jog mūsų išgelbėjimas yra visiškai ir vien tik santykyje su Juo: tai yra priežastis, dėl kurios mes kreipiamės į Jį ir prašome išklausti mūsų maldas, mūsų prašymus, nes dar daugiau nei stebuklas (jo prašyti leistina, ir, jei jis įvyksta, tuo geriau!), mane gelbsti mano santykis su Juo. Tokia pati ir daugelio kitų evangelijos epizodų prasmė, pavyzdžiui, mums gerai žinomų istorijų apie dešimt raupsuotųjų ar apie kanaanietę moterį⁷⁵.

Bet grįžkime prie mūsų minėto Evangelijos puslapio, nes, vykstant susitikimui su kraujoplūdžiu sergančia moterimi, tuo pat metu merdėja Jajiro dukra, kiekviena akimirka jai gali būti paskutinė: „Jam dar tebekalbant, ateina sinagogos vyresniojo žmonės ir praneša tam: „Tavo duktė numirė, kam begaišini Mokytoją?!“. Išgirdęs tuos žodžius, Jėzus sako sinagogos vyresniajam: „Nenusigąsk, vien tikėk!“. Ir niekam neleido eiti kartu, išskyrus Petrą, Jokūbą ir Jokūbo brolį Joną. Jie ateina į sinagogos vyresniojo namus, ir Jėzus mato sujudimą – verkiančius ir raudančius žmones. Įžengęs vidun, jis tarė: „Kam tas triukšmas ir ašaros?! Vaikas nėra miręs, o miega“. Žmonės tik juokėsi iš jo“⁷⁶.

Man ši ištrauka viena iš geriausiai nušviečiančių Kristaus ir žmogaus, Kristaus ir pasaulio santykį: „Kam tas triukšmas ir verksmas?!“.

⁷⁴ Mk 5,34.

⁷⁵ Žr. Lk 17, 11-19; Žr. Mt 15, 21-28.

⁷⁶ Mk 5, 35-40.

Jėzus ateina į tos mergaitės namus ir ten regi daug triukšmo ir sumaišties. O tai ne kas kita, o apibūdinimas to, kuo įprastai gyvename pasaulyje: triukšmas, sumaištis ir netvarka, siekiantys užgniaužti gilų žmogaus troškimą ir nustelbti Dievo balsą, kuris yra vienintelis tinkamas atsakas. Atrodo, kad pasaulis daro viską, kad neleistų žmogui išgirsti to balso, tokio gyvo užmarštyje: Dievo užmarštyje, o dar anksčiau – savo paties užmarštyje.

Ir vis dėlto, pagalvojus, kai tenka susidoroti su savo pačių ar mylimų žmonių skausmu, labiausiai mus slegia būtent aplinkui tvyrantis triukšmas, neleidžia mums sustoti prieš tą paslaptį su pilnatvišku mūsų žmogiškumu ir mūsų klausimu. Nes ko iš tiesų reikia žmogui išgyvenančiam didelį sunkumą ar tiesiog susidūrus su visu tikrovės sudėtingumu? Tada mums visiems reikia tylos, o tai tėra kitas būdas išreikšti savo poreikį stoti akistaton su Dievu ir pačiu savimi. Tyla yra toji vieta, kurioje pradedame suvokti save, toji vieta, kurioje savame gyvenime paliekame erdvės Dievo balsui, geram Kristaus veidui.

Štai kodėl Jėzus, vos tik atvykęs, klausia: „Kam tas triukšmas ir verksmas?“, o tai tas pats, kas sakyti: „Kam tas erzelis? Ar nesuprantate, kad rymoti akistatoje su gyvenimo ir mirties drama galima tik tyloje?“ Ir tada priduria: „Vaikas nėra miręs, o miega“. Iškart po to sekanti reakcija negailestinga: „Žmonės tik juokėsi iš jo“. Jie pritrūksta, juokiasi jam į veidą.

Pasaulis juokiasi iš Kristaus teiginio. Teiginio, kad mirtis nėra paskutinis žodis, Jėzaus tvirtinimo, kad jis yra „kelias, tiesa ir gyvenimas“⁷⁷. Ir taip pasaulis juokiasi iš mūsų, kurie deda į Jį mūsų viltį ir tikrumą. Nes pasaulis jau nusprendė: „Tavo dukra mirusi“. Miręs mūsų išganymo, mūsų amžinybės troškimas, o kartu ir tie akivaizdūs poreikiai ir polinkiai, kuriuos vadiname „širdimi“, išreiškiantys lūkestį kažko, kas peržengtų nebūties ribą. Daug kartų ir mes patys, pastebime, kad nejučia pasiduodame tokiam susiaurintam žvilgsniui į tikrovę, nusilenkiame tam aiškinimui, kurį pasaulis mums primeta apie mūsų gyvenimą, apie tai, kas mus supa.

Pernai išleistoje knygoje „Veidas istorijoje“ tėvas Giussanis kalba apie „*fascinatio nugacitatis*“⁷⁸, arba susižavėjimą niekalais – „susiža-

⁷⁷ Jn 14, 6.

⁷⁸ Žr. L. Giussani, *Un volto nella storia. Il compito della Chiesa nel mondo (1969-1970)*, op. cit., p. 88.

vėjimą lengvabūdiškais dalykais“, minimais Išminties knygoje⁷⁹ – jį mes kartais patiriame ir esame jo gramzdinami į blogį. Mane labai sužavėjo šis posakis: Giussanis teigia, kad tas kitaip nepaaiškinamas žavesys yra liekana to, kad buvome sukurti iš nieko, tarsi jėga traukianti mus atgal. Štai kodėl kartais išgyvename pagundą būti įtraukti nebūties (turiu mintyje kai kurias mūsų laikams būdingas negerovės formas, o taip pat daugelį įpročių, kenkiančių mūsų sielai, pavyzdžiui, įvairias priklausomybes, pornografiją, azartinius lošimus: tai tamsus nebūties žavesys, mėginantis mus įtikinti, kad esame „niekis“). Veikiant tai pačiai inercijai, ir mums kyla pavojus be vilties žvelgti į tą ligonį, tą vaiką, giminaitį ar draugą, kuris neatitinka mūsų lūkesčių, kuris nuvilia mus, kuris eina blogu keliu, kuris neprisijungia prie judėjimo, nedalyvauja Mišiose; prieinama riba, kai darosi sunku žvelgti į savo vaikus, nes jie mūsų akyse tapo mūsų nesėkmės veidrodžiu. Taip baigiame tu, kad imame samprotauti kaip pasaulis, net juokiamės iš Kristaus siekio išganyti.

Tad viena vertus, esama pasaulio, kuris kursto šį nebūties žavesį, šią mirties kultūrą: „Tavo dukra mirusi“, jai viskas baigta. Tačiau kitoje pusėje matome Jajirą ir kraujoplūdžiu sirgusią moterį, įkūninančius kiekvieną vyrą ir moterį, išsaugančius tikėjimą prasmės būtinybe, trokštančius gyvenimo ir maldaujančius išgelbėjimo. Jajirui Jėzus pasako: „Nenusigąšk, vien tikėk!“, ir išties įspūdinga tai, ką Jėzus padaro iškart po to, reaguodamas į patyčias, kuriomis buvo sutiktas: „Tada, išvaręs visus, jis pasiėmė vaiko tėvą ir motiną, taip pat savo palydovus ir įėjo ten, kur vaikas gulėjo“⁸⁰.

„Išvaręs visus“: Jėzaus priemonės nėra pusėtinios, jis nešvaisto laiko geroms manieroms, jis visiems parodo duris. Tokiu būdu jis, viena vertus, pateikė aiškų vertinimą viskam, kas nepadėtų Jajiro šeimai išgyventi to dramatiško momento, o kita vertus – išvalė vietą nuo visų kliuvinių, trukdžiusių tam, ką Jis ketino atlikti. Dabar jei pagalvotume apie save, ko mus išmoko šis ryžtingas elgesys? Viena vertus, moko mus nebijoti aiškiai ir ryžtingai įvertinti, kas užima mūsų protą ir mūsų dienas, kas neleidžia mums būti teisingiems gyvenimo dramos akivaizdoje; kita vertus, padeda mums atsiriboti

⁷⁹ Išm 4,12.

⁸⁰ Mk 5,36.40.

nuo visų įpročių ir užsiėmimų, kurie, mums to nepastebint, mus toлина nuo santykio su Juo. Kartais reikia drastiškų pasirinkimų, kad padėtume atlaisvinti vietą šiems santykiams, ištarti „ne“ tam, kas trukdo mums girdėti Jo balsą ir matyti Jo veidą. Būtent tai monsinjoras Paccosis mums priminė pernai kalbėdamas apie pasiaukojimą, kuris prasmingas tik tam, kad patvirtintų kažką didesnio; kiekvienas „ne“, kurį ištariame, tarnauja vieninteliui didžiajam „taip“, kurį ištarti norime⁸¹. Krikščionybė yra vienas didelis „taip“, ištartas Kristui, tačiau ištarti tą „taip“ sykiu reiškia pasakyti ir „ne“ – kartais jie lengvi, kartais sunkūs – viskam, kas mums trukdo išgyventi savo santykį su Juo.

Gražiausias ir labiausiai jaudinantis šio Evangelijos puslapio momentas yra tai, kas įvyksta iškart po to, kai Jėzus, jiems likus vieniems, paima už rankų tėvą ir motiną ir nusiveda juos į kambarį, kuriame guli mergaitė: paima juos ir palydi, kad sustotų savo dukters kančios slėpinio akivaizdoje. Jis galėjo įeiti pats ir išgydyti vaiką arba viešai pademonstruoti savo gebėjimą daryti stebuklus. Bet ne. Pirmutinis jam rūpintis dalykas – padėti tam vyrui ir moteriai būti akistatoje su tos mažos mergaitės drama. Tai pirmoji ir svarbiausia Kristaus mums suteikiama pagalba: jis padeda mums būti akistatoje su kito slėpiniu.

Tačiau šioje eilutėje esama dar vieno esminio dalyko. Jėzus iš tiesų „pasiėmė vaiko tėvą ir motiną, taip pat savo palydovus ir įėjo ten, kur vaikas gulėjo“. Kas buvo tie jo palydovai? Tai buvo Petras, Jokūbas ir Jonas, tie patys, kuriuos Jėzus pasiima į Taboro kalną, kad jie regėtų jo atsimainymą, tie patys, kurių jis prašo budėti su juo alyvmedžių sodelyje, kai prasideda jo kančia. Ką jie trys reprezentuoja? Jie atstovauja Bažnyčios bendruomenei. Būtų galėjęs įeiti vienas su mergaitės tėvais, tačiau nusprendė vestis vidun ir tuos tris, neišsiskyrusius iš visų kitų žmonių kultūra ar ypatingais gebėjimais: visi trys buvo žvejai, paprasti vyrai. Tačiau ta trijulė tarsi apsiaustas, paliestas kraujoplūdžiu sirgusios moters (arba Veronikos šydas, kaip Davide mums kalbėjo Metų pradžios diena)⁸²: tai draugija, kartu su kuria Jėzus nori įžengti į kiekvieno žmogaus gyvenimą, taigi ir į

⁸¹ Žr. G. Paccosi, «Abbiamo conosciuto l'amore», suppl. *Tracce*, n. 6/2025, pp. 51-61.

⁸² Žr. D. Prosperi, «Cristo, nuovo principio di conoscenza e di azione», op.cit., p. 5.

mūsų gyvenimą, mūsų namus, net į mūsų jausmus ir, kartu su jais, mus išgelbėti. Jis galėjo nuspręsti viską padaryti pats, tačiau vietoj to parodė mums kelią, metodą, žmogiškąjį kontekstą: ši trijulė simbolizuoja Bažnyčios bendrystę, kuri mums yra mūsų draugijos, mūsų judėjimo forma.

Evangelijos puslapis baigiasi paskutine pastraipa: „Jis paėmė mergaitę už rankos ir sako: „*Talitá kum*“; išvertus reiškia: „Mergaitė, sakau tau, kelkis!“. Mergaitė tuojau atsikėlė ir ėmė vaikščioti. Jai buvo dvylika metų. Visi nustėro iš nuostabos. Jėzus griežtai įsakė, kad niekas to nežinotų, ir liepė duoti mergaitei valgyti“⁸³. Viena vertus, dar sykį pribloškia išskirtinis Jėzaus žmogiškumas, pasireiškiantis ir veiksmais, kuriais įvykdo vaiko išgydymo stebuklą, sugrąžina jai gyvybę, ir iš kurių matyti, kad Jis buvo žmogus, tuo pat metu ir galingas, ir geras: pribloškia kaip švelniai jis paima mergaitę už rankos ir rūpinasi, kad ji būtų pamaitinta – tai dėmesio kitam ženklai, liudijami pačių mažiausių smulkmenų. Kita vertus, galima teigti, kad tą akimirką pats stebuklas atrodo kone mažiausiai svarbus dalykas – būtent tai ir pribloškia. Jei grįžtume į istorijos pradžią, visa problema buvo mergaitės liga, bet tada, žingsnis po žingsnio, Jėzus paskatina tiek tuos žmones (Jajirą, kraujoplūdžiu sergančią moterį ir visus kitus), tiek ir mus, po dviejų tūkstančių metų skaitančius, kas nutiko tą dieną, pakeisti savo matymą. Sulig kiekviena eilute atrodo, kad Jėzus padeda mums nukreipti savo žvilgsnį į Jo asmenį. Jis palengva veda tuos, kuriuos sutinka, skatindamas pakeisti vaizdinį, kurį jie buvo apie Jį susikūrę, ir tai, kaip Jis turi reaguoti į jų poreikį būti išgelbėtiems. Štai kame slypi toji „Kristaus savęs apreiškimo pedagogika“, apie kurią tėvas Giussanis kalba Bendruomenės mokyklos knygos šeštajame skyriuje⁸⁴. Su Juo buvę žmonės po truputį ima patirti, kad dalykas, kurio jie trokšta, yra būtent santykis su Jo asmeniu. Kasdien, diena po dienos, jie vis labiau ir labiau prie Jo priartėja, tarsi pritraukiami „sluoksniu klijų“⁸⁵, sako Giussanis. Būtent į santykį su Juo jų širdis tiesiasi, pirmiau nei į stebuklus!

Daugumoje mane pasiekusių žinučių kalbama apie skausmo ir ligos patirtį, ir jos patvirtina ką tik aprašytą dinamiką. Pavyzdžiui,

⁸³ Mk 5, 41–43.

⁸⁴ Žr. L. Giussani, *All'origine della pretesa cristiana*, op. cit., pp. 71–84.

⁸⁵ L. Giussani – S. Alberto – J. Prades, *Generare tracce nella storia del mondo*, op. cit., p. 113.

mūsų draugas, prisimindamas dienas, kai jam ir žmonai teko išgyventi staigią jų antrosios dukters mirtį, įvykusią tą pačią jos gimimo dieną dėl komplikacijų, kurios sukėlė pavojų ir pačios mamos gyvybei, rašo: „Šiais mėnesiais širdgėloje suskambo galingesnis balsas. Balsas Dievo, pakilusio ant kryžiaus, kad susitapatintų su mano skausmu, ir šiandien tampančio mano pakeleiviu per draugus, žmoną ir dukrą.“ Kitas bičiulis pasakoja apie pakrikimą, išgyventą po žinios apie keturių jo šeimos narių, įskaitant žmoną ir motiną, ligą, ir daro išvadą: „Dabar aš jau nebesu vienas akistatoje su praraja ar Paslaptimi, bet šiose aplinkybėse esu KARTU su Paslaptimi, kuri tampa kūnu tuose veiduose, kuriuos Jis pats nusprendė man dovanoti“. Tą patį teigia ir mūsų draugė iš Anglijos: paaiškėjo, kad jos vėžys gerybinis, tačiau dėl jo ji neteko regėjimo viena akimi. Ji rašo: „Atsakydama į Jėzaus klausimą – „O kuo jūs mane laikote?“ – turiu išvardinti ištisą virtinę dalykų, kuriuose regiu save vėl atsigaunančią, vėl priimtą, pripildytą Meilės, kurios nesu verta, bet kuri paslaptin-gai ir toliau vyksta veiduose žmonių, kurie kaip ir aš buvo paimti ir priklauso Jo Bažnyčiai, veiduose, su kuriais man skirta būti gyvenime ir kurie man skleidžia tikrojo žmogiškumo dalelę“. Nė vienu iš šių trijų atvejų nepasireiškė išgijimo stebuklas, tačiau visi trys mūsų draugai buvo paimti už rankos ir Kristaus palydėti, kad sustotų priešais savo pačių ar kitų skausmo paslaptį būdami konkrečioje savojoje „Petro, Jokūbo ir Jono“ draugijoje.

Prieš tęsdami pažintį su Kristaus žmogiškumo bruožais, dar sykį aptarkime šiame Evangelijos puslapyje aprašytą kelią: iš pradžių esama žmogaus poreikio, kiekvieno iš mūsų poreikio, išreiškiamo prašymu – „malda“ vadinamu prašymu tojo, kas klaupiasi ir meldžia kaip elgeta. Malda visada skirta Kristaus Tu, malda visada yra asmeninis santykis su Juo (prisiminkime Jėzaus ir kraujopūdžiu sergančios moters pašnekesį), vedantis mus į Jo asmens pažinimo kelionę. Be to, dar išgirdome ryžtingą Jėzaus vertinimą („Vaikas nėra miręs“), metantį iššūkį pasauliui ir jo sarkazmui, ir, to pasekoje, Jo kvietimą nubraukti viską, kas neleidžia žmogui gyventi santykyje su Juo (tai visada yra ir auka: auka, būtina, kad atsirastų vietos Jam), ir, vadina-si, sprendimą pasinerti į tylą kaip šio santykio patirties sąlygą. Galiausiai Kristus prašo mūsų leisti Jam mus palydėti, kad sustotume

priešais kito (ir mūsų pačių) paslaptį likdami draugijoje, kuriai Jis mums perdavė.

d) Kristus mūsų jausmų centre

Taigi mes priėjome prie ketvirtąjį Kristaus žmogiškumo bruožą, tai yra, prie santykio, Kristaus užmezgamo su žmonėmis, kuriuos sutinka, prie jo iššūkio kulminacijos. Šeštajame knygos „Krikščionybės iššūkio ištakos“ skyriuje yra skirsnis pavadintas „Dėl jo: laisvės centras“, kurioje tėvas Giussanis paaiškina, kaip Jėzus sustoja prieš kiekvieną iš tų žmonių ir lygiai taip sustoja priešais mus. Giussanis tvirtina, kad „palengva Jėzus savo asmenį stato į žmogaus jausmų ir laisvės centrą“⁸⁶, skatindamas tuos, kas atsiduria akistatoje, priimti galutinį sprendimą dėl Jo.

Manau, kad turtingo jaunuolio epizodas simbolizuoja, kaip Jėzus veda žmogų prie šio radikalaus laisvės sprendimo. Iš naujo pasigilinę į to susitikimo dinamiką, matome, kad, visų pirma, susidūręs su to jaunuolio prašymu, Jėzus išvardija Mozei Dievo duotus įsakymus, tai yra, paskatina jį prisiminti tradiciją, kuriai šis priklauso. Tada, regėdamas jo atkaklumą ir troškimą, kaip jau minėjome, pažvelgia į jį tuo geru ir giliu žvilgsniu, apie kurį Morkus parašo: „Jėzus meiliai pažvelgė į jį“. Ir būtent tą akimirką taria: „eik parduok visa, ką turi, išdalyk vargšams, tai turėsi lobį danguje. Tuomet ateik ir sek paskui mane“⁸⁷.

Čia aišku, kad Jėzaus meilės žmogui viršūnė yra išsakyti visa apimantį ir reiklų pasiūlymą: „Parduok viską ir sek paskui mane“. Taip yra su tuo jaunuoliu: Jėzus žvelgia į jo širdį, regi ją įkvepiantį gerą troškimą ir išsako tam troškimui prilygstantį pasiūlymą. Mylėti reiškia būti reikiam, o tai reiškia prašyti kito: „Duok man viską“. Nes iš tiesų kas norėtų būti mylimas mažiau nei tiek? Ir kas norėtų mylėti mažiau nei tiek? Kokia moteris norėtų išgirsti savo sužadėtinį sakant: „Aš tave tiek myliu, kad prabūčiau su tavimi dešimtį metų“? Jokia. „Norėčiau būti su tavimi visą gyvenimą!“, štai ką kiekvienas iš mūsų nori išgirsti iš mylimo žmogaus. Lygiai taip, kokia motina būtų laiminga girdėdama savo vaiką tariant: „Tu esi viena iš dešimties gra-

⁸⁶ L. Giussani, *All'origine della pretesa cristiana*, op. cit., p. 78.

⁸⁷ Mk 10,21.

žiausių mamų pasaulyje“? Aišku, kad kiekviena motina nori būti pati gražiausia savo sūnaus ar dukters akyse. Tikra meilė neatsiejama nuo totalumo, radikalumo, absoliutumo.

Tai štai, Kristus nedvejoja prašydamas visko ir tuo pat metu gerbia kito laisvę, priima ir kito atsisakymą; taip atsitinka turtingo jaunuolio atveju. Ir vis dėlto vėliau – svarbu tą pažymėti – nors labai skaudu, kad tas jaunuolis nueina, nors tą asmenį ir jo laisvę jis myli besąlygiška meile, Jėzus nenutyli ir išsako aiškų vertinimą: „Lengviau kupranugariui išlįsti pro adatos ausį, negu turtingam įeiti į Dievo karalystę“⁸⁸. Mylėti nereiškia nutylėti moralinį vertinimą.

Todėl Jėzaus siūlymas nesuderinamas su jokiais susiaurinimais, apie kuriuos kalbėjome vakar vakare, nesuderinamas su požiūriu tų, kurie, pradėdami nuo dualistinės vizijos, nori atmesti Jo įtaką realiame gyvenime, nustumti Jį į dvasios sritį (kai iš tiesų Jėzus įsitvirtinęs pačiame tikrovės centre, mūsų gyvenimo centre!); nesuderinamas ir su požiūriu tų, kas linkę Jį laikyti tiesiog sektinu pavyzdžiu (juk vietoj to jis mums taria: „Ateik! Sek paskui mane!“, o tai reiškia įsitraukti į Jo asmenybę), nei su tais, kurie jį tiesiog ignoruoja.

Jėzaus teiginys nepalieka jokios alternatyvos: jis prašo mūsų laisvės užimti poziciją, kaip gerai išreikšta trečiajame „Krikščionybės iššūkio ištakų“ skyriuje⁸⁹.

Visa tai aiškiai iškyla Jono evangelijos 6 skyriuje, kai Jėzus, dar giliau apreikšdamas, kad iš kiekvieno mūsų prašo visiškos bendrytės su Juo, pasiūlo tapti viena su Juo, viena su Jo kūnu ir Jo krauju. Ir kai jo iššūkis pasiekia tą radikalumo tašką, jį palieka minia, dar prieš akimirką sekusi paskui jį, kad „padarytų jį karaliumi“, nes jis juos pamaitino, kitaip tariant, jie sekė paskui jį dėl nepakankamų, apgaulingų priežasčių, remdamiesi savo pačių supratimu, kas turėtų būti Mesijas. Ir kai visi Jį apleido, Jis atsisuka į savo mokinius ir klausia: „Ar norite eiti ir jūs?“ Jis dar sykį kreipiasi į jų laisvę. Ir tik tie, kas nuo pat pradžių buvo jam artimi, kaip Petras, gali atsakyti tardami: „Viešpatie, pas ką mes eisime? Tu turi amžinojo gyvenimo žodžius“⁹⁰.

⁸⁸ Mk 10, 25.

⁸⁹ Žr. L. Giussani, *All'origine della pretesa cristiana*, op. cit., p. 39.

⁹⁰ Jn 6,15.67-68.

Šiam radikalizmo lygmeniui priklauso ir eilutė, parinkta kaip šių Rekolekcijų pavadinimas ir jų turinys: „O kuo jūs mane laikote?“⁹¹.

„O kuo jūs mane laikote?“

Stabtelėkime ties Jėzaus ir jo mokinių pašnekesiu – tai ne kas kita, kaip dar vienas kreipimasis į jų asmens laisvę, Kristui jų prašant savo ir pasaulio akivaizdoje išsakyti tai, kuo kiekvienas jų laiko Jo asmenį. Petras atsako: „Tu esi Kristus, gyvojo Dievo Sūnus“. Jėzus atsako: „Palaimintas tu, Simonai, Jonos sūnau, nes ne kūnas ir kraujas tai tau apreiškė, bet mano Tėvas, kuris yra danguje“⁹².

Tai itin svarbus pašnekesys. Nors ir labai trumpas, jis išreiškia ne tik Jėzaus, bet ir mūsų pačių tapatybės esmę.

Noriu pabrėžti du šio pokalbio aspektus.

Visų pirma, aš visada maniau, kad Jėzus, iškeldamas šį klausimą savo mokiniams, gerai žinojo, kad net ir jie negalėjo iki galo atsakyti, nes dar tiek daug visko turėjo įvykti: Jėzus dar nebuvo miręs ir prisikėlęs, jis dar nebuvo pakilęs į Dangų, mokiniai dar nebuvo gavę Šventosios Dvasios. Dėl šios priežasties jis negalėjo tikėtis tokio atsakymo iš Petro. Štai kodėl tai išgirdęs, jis nustebė, nes tuoj pat suvokė tą kaip Tėvo dovaną: dovaną Tėvo duotą Petru (todėl jam sako: „Palaimintas tu, nes jei ne Tėvas, niekada nebūtum pats to pasiekęs!“) ir sykiu dovaną, kurią Tėvas davė Jam, savo Sūnui, kaip Savo artumo ir ištikimybės ženklą.

Antrasis aspektas, kurį noriu pabrėžti, yra tas, kad šiame trumpame Jėzaus ir Petro pašnekesyje išreikštas tikslas, dėl kurio Kristus atėjo į pasaulį, puikiai perteiktas ir dainoje „*My Father sings to me*“⁹³.

Kelias iš vergovės į sūnystę

Kokia didžiausia mūsų baimė? Pagalvokime apie vaiką: kokia perspektyva jį gąsdina labiausiai? Manau, kad jo ir mūsų didžiausia baimė – tai aptikti, kad esame našlaičiai, kad neturime tėvo ir motinos. Nes tėvas yra tas, kas tau suteikia vardą, kas tau primena tavo kilmę,

⁹¹ Žr. Mt 16,15; Mk 8,29; Lk 9,20.

⁹² Mt 16, 16-17.

⁹³ M. Maniscalco ir R. Veras, „My Father sings to me“, *Canti*, op. cit., pp. 335-336.

kas pasako, kas esi ir iš kur esi; jis tas, kas tave įveda į tikrovę, padeda intuityviai suvokti jos grožį, pozityvumą, neneigdamas sunkumų ir vargų, su kuriais turėsi susidurti gyvenime, ir leisdamas tau juos patirti. Motina yra toji, kuri priima tavo gyvybę į save ir nešioja ją devynis mėnesius, tada tave pagimdo ir po truputį paleidžia į kelionę, visada pasiruošusi tave vėl priimti, paguosti, atleisti, kad vėl galėtum eiti tikrovės keliu.

Šia prasme akimirka, kurią esame pakviečiami savo tėvus paleisti į kelionę – nesvarbu, kokiame amžiuje – visada yra lemiama mūsų gyvenime: galima jaustis našlaičiais net keturiasdešimties, penkiasdešimties, šešiasdešimties metų sulaukus. Jaustis našlaičiais reiškia gyventi neturint tikrumo, kad esama kažko, kam tikrai rūpi, kas mes esame, ko trokštame ar ką darome gyvenime. Paradoksalu, bet tai gali nutikti ir tiems, kieno tėvai dar gyvi, bet su jais nėra tikro sąnystės ryšio.

Bet jei būti našlaičiu yra pati didžiausia mūsų baimė, tai kas tuomet didžiausias gyvenimo džiaugsmas? Papasakosiu jums istoriją, kuri man labai svarbi, dar ir dėl to, kad susijusi su dviem brangiais draugais iš Milano. Jie įsivaikino du vaikus, kurių antrasis yra kinietis ir, kai jie nuvyko vaiko pasiimti, jam buvo dveji metai: jis nevaikščiojo, nekalbėjo, pratūnojo dvejus metus uždarytas savotiškame našlaičių prieglaudose bokse, kuriame ir pragyveno visą laiką po gimimo. Abu mano draugai man pasakojo, kad kai vaikas buvo dar ketverių ar penkerių, kiekvieną rytą, vos tik pabudęs, įbėgdavo į jų kambarį, šokdavo ant lovos, pasislėpdavo po paklode, o tada ją nusimetęs tardavo: „Štai aš ir gimiau! Labas, tėti, labas, mamytė!“. Taip du ar tris kartus iš eilės, kasdien ilgus mėnesius!

Jei didžiausia vaiko baimė būti našlaičiu, tai koks jo didžiausias džiaugsmas? Žinoti, kad esi tėvų vaikas. Žinoti, kad esi trokšamas ir mylimas.

Neseniai turėjau galimybę aplankyti kitą „Priimančių šeimų“ bičiulį, kurio istorija panaši: jį paliko motina, sužinojusi, kad jis serga ir negalės vaikščioti. Jo gyvenimas prasidėjo iš naujo, kai jis sutiko savo dabartinius tėvius, atvykusius jo aplankyti šeimynos namuose, kuriuose jis buvo priglauostas. Kai nuvykau jo aplankyti, jis manęs paklausė: „O tu kada atgimei?“, mat jam pačiam susitikimas su tėvais buvo toji atgimimo akimirka.

Kristus atėjo į pasaulį, kad pasakytų mums, jog nesame našlaičiai, o vaikai, kad pasakytų, jog turime Tėvą, kuriam rūpi, kas mes esame, kuris mato ir pažįsta mūsų širdį ir kuris nori, kad mūsų gyvenimas būtų kupinas prasmės. Vienas iš teiginių, kuriuos popiežius Leonas XIV dažniausiai kartojo pirmaisiais savo pontifikato mėnesiais, yra būtent šis: „Esame dukros ir sūnūs, o ne našlaičiai“⁹⁴.

Kristus atėjo išlaisvinti žmogaus iš vergovės jungo ir atkurti jo pirminio ryšio su Tėvu. Kaip sako Šv. Paulius: „Jūs gi esate gavę ne vergystės dvasią, kad ir vėl turėtumėte bijoti, bet gavote įvaikystės Dvasią, kurioje šaukiame: „Aba, Tėve!“⁹⁵. Kaip dainuojama dainoje „*Cry no more*“: tu kažkada buvai „vergas, o dabar sūnus“⁹⁶. Tai ir yra du poliai, tarp kurių neišvengiamai judame: vergystės (arba našlaičio) ir sūnystės patirtis.

Sūnūs Sūnuje

Tada suprantame to Petro ir Jėzaus pašnekesio svarbą: pirmiausia dėl to, kad Petro atsakyme apreiškiama Jėzaus kaip Sūnaus („gyvojo Dievo Sūnaus“) tapatybė, atskleidžianti Jėzaus savęs suvokimą nuo pat pradžių, nuo tada, kai būdamas dvylikos atsakė savo motinai: „Argi nežinote, kad man reikia būti savo Tėvo reikaluose?“⁹⁷. Pažvelgę į visą jo gyvenimą, matome ilgą, nenutrūkstamą pašnekesį su Tėvu: kai tik gali, jis pasitraukia melstis, kad pabūtų vienas su Juo, dėkoja jam, šaukiasi jo prieš padarydamas stebuklą. Tėvas visada buvo kiekvienoje jo kalboje, kiekviename palyginime, tai kiekvieno palyginimo, kurį jis pasitelkia kalbėdamas, atskaitos taškas (pavyzdžiui: „Jei tad jūs, būdami blogi, mokate savo vaikams duoti gerų daiktų, juo labiau jūsų Tėvas iš dangaus duos Šventąją Dvasią tiems, kurie Jį prašo“; „Mano Tėvas darbuojasi ligi šiolei, todėl ir aš darbuojuosi.“)⁹⁸.

⁹⁴ Leono XIV Apaštališkasis laiškas „*Naujų vilties žemėlapių braižymas*“ Susirinkimo deklaracijos *Gravissimum educationis* LX metinių proga“, 4.3.

⁹⁵ Rom 8,15.

⁹⁶ R. Veras-R. Maniscalco, „*Cry no more*“, *Canti*, op. cit., pp. 324-325.

⁹⁷ Lk 2,49.

⁹⁸ Lk 11,13; Žr. Jn 5, 17.

Tėvas Giussanis sakydavo, kad jei jie būtų paprašę Jėzaus kaip nors save nusakyti, jis būtų pasakęs taip: „Aš Tėvo įgaliojimas“⁹⁹, tarsi parodydamas, kad jame sutampa misijos ir buvimo Sūnumi suvokimas. Štai kodėl Petro atsakymas yra toks svarbus: jis atskleidžia, kad tikroji Jėzaus tapatybė yra buvimas Sūnumi.

Po Petro žodžių seka Jėzaus žodžiai: „Palaimintas tu, Simonai, nes mano Tėvas, tau tai apreiškė“¹⁰⁰. Svarbu tas žodis „palaimintas“, juo Jėzus mums pasako, kad mūsų laimė slypi mūsų santykiyje su Tėvu, kuris mus išklauso ir su mumis kalba. Ir štai ką Kristus atėjo mums paskelbti: kad, laikydamiesi Jo, mes taip pat tampame vaikais. Taip apreišdamas savo, kaip Sūnaus, tapatybę, Kristus apreiškia ir mums mūsų tapatybę.

O kas apibūdina vaiko gyvenimą? Koks jo pagrindinis bruožas? Laisvė.

Nes tik tas, kuris yra tikras, kad bus mylimas ir ieškomas, kuris žino savo kilmę ir kam priklauso, gali būti tikrai laisvas. Būtent šis suvokimas įveikia visas mūsų pretenzijas į autonomiškumą, ištirpdo tuos klaidingus mūsų žmogiškojo suvokimo vaizdus, kuriuos susikūrėme patys arba leidome kitiems už mus pačius sukurti.

Šiuo požiūriu turtingas jaunuolis pasirinko – paradoksalu – nebūti laisvu, nes atmetė Jėzaus jam pasiūlytą sūnystės patirtį. Tokia yra mūsų laisvės rizika, tokia yra rizika, kurią Dievas prisiėmė, sukurdamas mus laisvus.

Yra tokia „Mumford & Sons“ daina „Timshel“¹⁰¹, įkvėpta gražiausio Johno Steinbecko romano „Edeno slėnis“¹⁰². To romano prasmė būtent tokia: net blogiausias žmogus, net ir Kainas (pagrindinis veikėjas įkūnija Kaino aktualizavimą), gali tapti laisvas ir išsivaduoti iš vergystės nuodėmės, jei sužinos, kad jis pats yra sūnus.

Vaikas yra laisvas, nes žino, kam priklauso ir nuo ko priklauso. Ir tik atradimas, kad Dievas yra Tėvas, gali nušviesti tėvų, kuriuos

⁹⁹ L. Giussani, *Attraverso la compagnia dei credenti*, BUR, Milano 2021, p. 124.

¹⁰⁰ Žr. Mt 16,17.

¹⁰¹ „Death is at your doorstep /And it will steal your innocence /But it will not steal your substance /But you are not alone in this /And you are not alone in this / As brothers we will stand and we'll hold your hands“ („Mirtis stovi prie tavo slenksčio /Ir ji pavogs tavo nekaltumą/Bet nepavogs tavo esmės/ Tu ne viena, ne viena visame šitame, kaip broliai mes būsimė šalia tavęs, spausdami ranką“) (Mumford & Sons,, Timshel“, iš albumo *Sigh No More*, 2009, © Island Records).

¹⁰² J. Steinbeck, *La valle dell'Eden*, Bompiani, Milano 2025.

turėjome savo gyvenime, asmenis. „*Tam pater nemo*“ (niekas nėra toks tėvas kaip Dievas), dažnai kartojo tėvas Giussanis¹⁰³, cituodamas Tertulianą, kuris savo ruožtu rėmėsi Šv. Pauliumi: „kiekviena tėvystė danguje ir žemėje turi vardą nuo Dievo Tėvo“¹⁰⁴.

Štai kodėl galime taip vadinti savo biologinį tėvą arba tą, kuris mus priėmė į savo šeimą, ar tuos žmones, kurie mūsų gyvenime atspindėjo dieviškąją tėvystę. Iš to taip pat suprantame, kad tas iš tikrųjų yra tėvas, kuris tavęs nepririša prie savęs; tas, kuris iškeliaudamas nepalieka tavęs našlaičiu, bet visada nurodo į Dievo tėvystę, iš kurios kiekviena kita tėvystė, įskaitant ir jo paties, yra gavusi savo vardą. Būtent taip Ratzingeris, tada dar kardinolas, pasakė apie tėvą Giussanį pastarojo laidotuvių dieną: jis buvo „daugelio [...] tėvas, vedęs žmones ne pas save, bet pas Kristų“¹⁰⁵.

Pabaiga

Baigsiu perskaitydamas prieš porą mėnesių CL svetainėje pasirodžiusią laišką, kuris geriau nei mano žodžiai paliudija apie šį buvimo vaikais atradimą: „Gimiau Rusijoje. Kai man buvo treji su puse, mane su broliu įvaikino [...] ir atvykau į Italiją. Visada labai siekiau ir troškiau, kad mane mylėtų labiausiai, galbūt dėl to, kad į tokį mano poreikį niekas neatsiliepė man gimus. Savo įtėvių Davide ir Danielos dėka [...] pažinau judėjimą, kurį po tiek daug metų pradėjau laikyti savo namais ir vieta, kur net toks žmogus kaip aš galėjo jaustis labiausiai mylimas ir pageidaujamas. Tačiau tikrasis ryšys su judėjimu užsimezgė prieš daugelį metų, susipažinus su „*memor Domini*“ vardu Renė, su kuriuo ir prasidėjo ši nuostabi kelionė. Su Renė gyvenimas buvo gražus, mane priėmė tokį koks esu, su visomis mano ribomis, ir buvau mylimas, nepaisant tų ribų. [...] 2019 m. [staiga] Renė mirė. [...] Jaučiausi kaip netekęs tėvo [...]. Apleistumo jausmas sugrįžo [...] ir aš susimąščiau, kaip gali būti, kad Dievas linkėjo man tokio blogio, įdėdamas į mano širdį tokį didelį troškimą ir tada jį pamiršdamas, tarsi žemdirbys, kuris užsėja lauką, o tada jo nelaisto.

¹⁰³ L. Giussani, *Il senso religioso*, op. cit., pp. 147 e 204.

¹⁰⁴ Žr. Ef 3, 14-15.

¹⁰⁵ J. Ratzinger, „Homilija monsinjoro Luigi Giussani laidotuvių“, in L. Giussani, *L'opera del movimento. La Fraternità di Comunione e Liberazione*, op. cit., p. 266.

[...] Kuriam laikui pasitraukiau iš judėjimo. [...] Po to gyvenimas toliau tęsėsi, lankiau universitetą, kuriame šis troškimas buvo priimtas ir globojamas kaip maža sėkla. [...] Kai kuriuose mane lydėjusiuose veiduose galėjau matyti gyvą Kristaus buvimą. Bėgant mėnesiams [...] pagaliau supratau, kad mano gyvenimas yra ne apleidimas, o laukimas. Begalinis laukimas To, kuris jautė mano gyvenimo troškulį ir kuris po kiekvieno apleidimo visą laiką buvo ten, manęs laukdamas ir guosdamas šią širdį, kuri buvo tokia pavargusi, bet negalėjo liautis ieškojusi. [...] Laukiau, kad mane mylės tėvai, ir tada pasirodė Davide ir Daniela [...]. Laukiau draugų ir sutikau juos savo kelyje. Laukiau gyvenimo draugo ir sutikau Kristų. Vis labiau ir labiau buvau laukiamas, vis daugiau atsirasdavo žmonių, kurie mane labiausiai mylėjo. Supratau, kad aš ne apleistumo vaikas, o mane į begalybę vedančio pažado vaikas¹⁰⁶.

Štai kas mums yra Kristus, štai „kuo mes jį laikome“: jis priima mus į savo gyvenimą, kad apreikštų mums Tėvą ir pasakytų, kad esame ne našlaičiai, o vaikai. Sūnūs Sūnuje. Ir dėl to laisvi.

¹⁰⁶ «Non figlio di un abbandono, ma di una preferenza infinita», pasirašytas laiškas, *clonline*, 2026 vasario 18.

Šeštadienio popietė

Ludwig van Beethoven

Trigubas koncertas C-dur fortepijonui, smuikui, violončelei ir orkestrui, op. 56

„Beaux Arts Trio“ – fortepijonas, Menahem Pressler; smuikas, Ida Kavafian;

Violončelė, Peter Wiley

Kurt Masur – Gewandhausorchester Leipzig

„Spirto Gentil“ Nr. 31, Universal

■ ANTROJI MEDITACIJA

Emmanuele Silanos

Sūnūs Sūnuje: šimteriopo atlygio patirtis

Kristus trokšta, kad būtume laimingi

Tada Petras jį paklausė: „Štai mes viską palikome ir sekame paskui tave. Kas mums bus už tai?“ O Jėzus jiems atsakė: „Iš tiesų sakau jums: [...] kiekvienas, kas paliko namus, brolius, seseris, tėvą, motiną, vaikus, dirvas dėl manęs, gaus šimteriopai ir paveldės amžinąjį gyvenimą“¹⁰⁷.

Ko Jėzus mums trokšta? Koks troškimas skatina jo širdį? Tai suprantame iš šio Evangelijos puslapio, kurį tėvas Giussanis taip mėgo, kad viešai kalbėdamas visada minėdavo šį epizodą¹⁰⁸.

Šis Petro ir Jėzaus pasikalbėjimas, įvykęs iškart po to, kai turtin-gas jaunuolis, nenorėjęs palikti visko, atsisakė sekti Kristumi, mums liudija, koks yra giliausias Jėzaus širdyje gyvenantis troškimas – mūsų laimė. Kristus nori, kad būtume laimingi: „gaus šimteriopai ir paveldės amžinąjį gyvenimą“. Amžinasis gyvenimas, kaip pažadėtas

¹⁰⁷ Mt 19, 27-29.

¹⁰⁸ „Nuo Judėjimo pradžios dažniausiai kartojamas sakinyss buvo: „Kas mane seks, gaus amžinąjį gyvenimą ir šimteriopai čia žemėje“ (L. Giussani, *Una presenza che cambia*, BUR, Milan, 2004, p. 283).

ateityje, šimteriopas atlygis kaip išpildymo pradžios patirtis jau dabartyje.

Aštuntajame Bendruomenės mokyklos skyriuje Giussanis rašo, kad Jėzui „pasaulio egzistavimo problema yra kiekvieno žmogaus laimė“¹⁰⁹. Prieš keturiasdešimt metų, 1986 m. Brolijos rekolekci-jose, Giussanis sakė, kad šalia minties apie Tėvą „kitas Kristuje vir-pėjęs jausmas, buvo aistra padaryti žmones laimingesnius. Suprasti krikščionybės neįmanoma, nesuvokus šio dalyko“, ir pridurdavo: „Kalbame apie šiuos dalykus, juos sakome ir norime juos pasakyti savo vaikams, savo draugams, savo bendražygiams, kad žmonės būtų laimingesni; nes su šiuo suvokimu gyvenimas tampa žmoniškesnis, [...] tai yra džiugesnis“¹¹⁰.

Viename „Ar įmanoma taip gyventi?“ puslapyje Giussanis, ko-mentuodamas Palaiminimų Evangeliją, cituoja François Mauriacą, kuris savo knygoje „Jėzaus gyvenimas“¹¹¹ įsivaizduoja, kad tuo metu, kai Jėzus ruošėsi pradėti kalbėti, minia kilo į kalno viršūnę ir telkėsi aplink Jį. Kai kurie buvo arčiau kalbėjusio Jėzaus, todėl jie aiškiai gir-dėjo, ką jis sakė; kiti buvo toliau ir suprato tik kelis žodžius; dar kiti, atsilikėliai, po truputį papildydami grupę, negalėjo aiškiai išgirsti visko, ką jis sakė. Bet visi suprato vieną žodį, nes jis buvo nuolat kartojamas kiekvieno sakinio pradžioje: „Palaiminti... Palaiminti... Palaiminti...“¹¹². Būtent žodį „palaimintas“ šį rytą girdėjome Jėzaus ištartą Petruui: „Palaimintas tu Simonai, Jonos sūnau...“¹¹³.

Juk tai ir yra krikščioniškosios žinios esmė: žinia, kad laimė įma-noma kiekvienam. Esame tarp tų, kurie turėjo galimybę būti arčiau Jėzaus: sutikome jį žavinčiomis aplinkybėmis ir, jei šiandien esame čia, tai tik todėl, kad sekėme paskui jį po to, kai jis kažkoku būdu mus užvaldė, nulėmė mūsų gyvenimą. Kitų kontaktas galbūt buvo paviršutiniškesnis, dar kiti prisijungė sekdami kitomis formomis, iš-gyvenę kitas istorijas, kiekvienas pagal savo laisvę, bet visiems žinia yra ta pati, apie galimą laimę jau dabar: šimteriopai čia žemėje.

¹⁰⁹ L. Giussani, *All'origine della pretesa cristiana*, op. cit., p. 105, 3 išnaša.

¹¹⁰ L. Giussani, *La convenienza umana della fede*, BUR, Milano 2018, p. 138.

¹¹¹ L. Giussani, *Si può vivere così?*, BUR, Milano 2025, p. 260.

¹¹² Mt 5, 1-12.

¹¹³ Mt 16,17.

Ir koks tas kiekvieno laisvei Kristaus siūlomas kelias gyventi šia džiaugsminga patirtimi, gyventi gyvenimą šimtą kartų skalsiau ir giliau? Mes tai matėme šįryt: jis mums siūlo, suteikia sūnystės patirtį. Sūnūs Sūnuje. Tai dovana mums duota per Krikštą – tada mūsų gyvenimas buvo prilygintas Kristaus gyvenimui, malonei, atgaivintai per susitikimą su Juo Bažnyčioje, kuri yra Jo Kūnas.

Štai dar vienas sūnystės aspektas: Kristus, atėjęs į pasaulį, parodė mums ne tik Tėvą, bet ir Motiną, tai yra, Bažnyčią. O šios figūra ir provaizdis yra Marija. Bažnyčia mus antrą kartą pagimdė, mus pagimdė per Krikštą tikėjimui (tai vaiko, apie kurį pasakojau šįryt, klausimas: kada tu atgimei?) ir nuolat mus atkuria sakramentais: ji mus be paliovos priima, mums atleidžia, mus pataiso, iš naujo įkvepia tikrovei su motinai būdinga meile, kantrybe ir rūpesčiu.

Iš šio atradimo, kad mes sūnūs ir dukros, iš Dievo tėvystės ir Bažnyčios motinystės pripažinimo kyla ir staigmena, kad esame pašaukti dalytis šia sūnų ir dukrų tapatybe su kitais. Taip ateina mūsų Brolijos, kaip mūsų išsipildymo, įgyvendinimo būdo, atradimas. Todėl šimteriopo pažado išsipildymas priklauso nuo mūsų ištikimybės šiai naujai vaikų ir brolių tapatybei, jis priklauso nuo mūsų ištikimybės Kristui.

Kas tada tas šimteriopumas, mums duodamas per šią vaikų ir brolių tapatybę? Sujungdamas mus su savimi Kristus dovanoja mums savo širdį, savo žvilgsnį į save, žmones ir daiktus. Tame ir slypi mums pažadėta laimė: dalintis tais pačiais jausmais kaip Jėzus. Būtent tą esame pašaukti daryti, būtent tai mūsų pašaukimas.

Aštuntajame knygos „Krikščioniškojo iššūkio ištakos“ skyriuje tėvas Giussanis aprašo šį naują gyvenimą, naujojo kūrinio gyvenimą, kuris gimsta mums sutampant su Jėzumi. Šiame skyriuje pateikiama „Jėzaus gyvenimo samprata“, tai yra, kaip Kristus matė ir išgyveno visą tikrovę. Dabar apžvelgti Jo asmens savybes dar reiškia ir apibūdinti tai, kam esame pašaukti būdami įtraukti į Jį, tai yra, aptikti savąjį pašaukimą¹¹⁴.

¹¹⁴ „Priklausymas Kristui yra naujos savimonės turinys. Mes priklausome Dievui, esame Jo pačia radikaliausia, ontologiškiausia šio termino prasme: mes esame Jo kūriniai“ (L. Giussani – S. Alberto – J. Prades, *Generare tracce nella storia del mondo*, op. cit., p. 85).

Naujo žmogaus gyvenimas

a) Pradinis priklausomumas

Įvairiomis aplinkybėmis turėjau galimybę iškelti sau ir kitiems šį klausimą: „Jei tėvas Giussanis, pirmą kartą susitikęs su žmogumi ir žinodamas, kad jis daugiau niekada jo nebepamatys, būtų galėjęs jam pasakyti tik vieną dalyką, tai ką jis būtų pasakęs?“. Akivaizdu, kad kiekvienas gali atsakyti, ką nori, nes atsakymą jis mums duos Danguje, kai vėl su juo susitiksime, bet aš surizikuosiu – jis būtų pasakęs: „Tu priklausai“. Nes tada visą gyvenimą tas žmogus praleistų tam, kad pažintų Tąjį, nuo kurio jo gyvenimas priklauso.

Pagalvokime, koks galbūt yra kiekvienam iš mūsų geriausiai žinomas Giussanio puslapis, pateiktas dešimtajame „Religinio jausmo“ skyriuje: jei šiandien būtume gimę su tuo suvokimu, kokį turime dabar, negalėtume paneigti akivaizdybės, tai yra to, kad „*aš pats savęs nesukuriu*“, kad esama kažko, kas mūsų norėjo, kas mus patalpino tikrovėje ir nuo ko priklauso mūsų buvimas. Tai pirmas žingsnis, kurį Jėzus žengia kalbėdamasis su žmonėmis, kuriuos jis sutinka Galilėjos ir Judėjos keliuose, ir būtent tai patiria net ir šiandien tie, kas susiduria su jo asmeniu: Jėzus iš mūsų atima mūsų laikmečiui būdingą pretenziją į autonomiškumą (apie tai kalbėjome vakar vakare) ir sugrąžina mus prie pirminio fakto: „esame sukurti“ ir dėl to priklausomi: „*Aš esu* „tu, kuris mane sukuri“¹¹⁵.

Kaip Jėzus išmoko šio pirminio priklausomumo? Pirmiausia, pats pirmas tą išgyvendamas: „aš nužengiau iš dangaus vykdyti ne savo valios, bet valios to, kuris mane siuntė.“, „Aš kalbu, ką esu matęs pas Tėvą“¹¹⁶ ir pan. Tada pirmasis naujojo žmogaus bruožas, sūnaus, bruožas yra savo paties priklausomumo suvokimas. Galime išskirti dvi šio priklausomumo formas, du aspektus, kylančius iš tėvo Giussanio mokymo.

1. Bendrystė

Pirmasis priklausomumo aspektas yra pritapimas prie vietos, kuri mane supažindina su Jėzaus asmeniu.

¹¹⁵ L. Giussani, *Il senso religioso*, op. cit., p. 146.

¹¹⁶ Jn 6,38; Jn 8,38.

Ši rytą Jajiro istorijoje matėme, kaip Jėzus ištraukia žmones, kuriuos sutinka, iš vienatvės, atneša į jų gyvenimą, į jų namus bendrystės patirtį. Tėvas Leporis prieš kelerius metus rašė, kad žmogus iš naujo atranda save bendruomenės kelionėje, priklausymo patirtyje¹¹⁷.

Kaip pavyzdį galiu pateikti prieš kelerius metus prasidėjusią istoriją, man labai brangią, ir tiek labai, kad jau pasakojau ją tame susitikimo su motina Elvyra renginyje, kurį paminėjau įžangoje. Pa grindinis jos veikėjas vardu Lin Huai Min, mūsų draugas iš Taivano. Jam tuo metu buvo 18 metų, jis buvo laimingas, protingas berniukas, turėjęs gražią šeimą ir daug draugų, iš kurių su vienu buvo ypač artimas ir viskuo su juo dalijosi. Tačiau vieną dieną ateina tragiška žinia, kad jo draugas pateko į autoavariją ir mirė. Tada jis paniro į liūdesį, kokio niekada anksčiau nebuvo patyręs, ir tarė sau: „Jei draugystė, toks gražus dalykas, galų gale pasirodo tesas iliuzija, draugauti neverta: geriau aš su niekuo nedraugausiu“. Taigi jis ima leisti laiką vienas, jam nereikia linksmintis, jis nenori su niekuo susitikinėti. Ir ima skaityti daugybę knygų. Ir vieną dieną perskaito Vincento van Gogo ir jo brolio Teo laiškus, ir susižavėjęs juose aprašyta drama, imasi ieškoti internete van Gogo paveikslų. Žiūrėdamas į juos pagalvoja: „Iš jo potėpių išnyra ta pati tragiška gyvenimo prasmė, kurią išgyvenu ir aš: štai, tai mano geriausias draugas“. Ir jau čia, mano nuomone, jį aplanko pirmoji geniali įžvalga: žmogus gali būti tavo draugu, net jei jis toli nuo tavęs ir fiziškai, ir laike. Šiek tiek panašus dalykas nutiko ir Giussaniui, kai mokėsi vidurinėje mokykloje, perskaičius Giacomo Leopardi: rinkinyje „Tu“ (arba apie draugystę)¹¹⁸ yra labai gražus tekstas, kuris vadinasi „Leopardis draugui“ ir aprašantis patirtį labai panašią į mūsų bičiulio taivaniečio. Atėjus metui

¹¹⁷ Šv. Benedikto laikais skubiai reikėjo atkurti visuomenę ir kultūrą, tačiau šiandien pirmiausia būtina atkurti žmogų, jo supratimą apie save patį, jo savasties branduolį taip, kaip Dievas jį sugalvojo, sukūrė ir mylėjo. Šv. Benediktas „persmelkė visą Europą naująja žmonija, kurią padarė įmanoma krikščionybė. [...] Galima sakyti, kad Šv. Benediktui kiekvieno asmens vertė aptinkama ta apimtimi, kuria pasitikėjimas Dievo gailėstingumu mus paskatina priimti bendruomeninį atsivertimo kelią. Ir ši atsivertimo kelionė yra asmens auklėjimo, ugdymo ar reformavimo kelionė“. Asmenybei, „žmogiškai būtybei reikia kelionės, kurioje ji būtų vedama, lydimama savo gyvenimo pilnatvės link“ (M.-G. Lepori, „Mai desperare della misericordia di Dio“, *La Nuova Europa*, 2016 gruodžio 12).

¹¹⁸ Žr. L. Giussani, „Leopardi per amico“, in Id., „Tu“ (*o dell'amicizia*), BUR, Milano 1997, pp. 29-49.

stoti į universitetą, jis pasirinko Italistikos skyrių Fu Jen universitete (jame dėstome ir mes, Šv. Karolio brolijos kunigai).

Jis visada sėsdavosi paskutiniame suole, su niekuo nekalbėdavo, bet atkreipė vieno judėjimui priklausiusio, tuo metu ten dirbusio, pasauliečio dėstytojo dėmesį. Šis intuityviai suvokė, kad vaikiną kažkuo ypatingas, turi kitokią pajautą nei visi kiti. Štai kodėl jis pradeda kviešti jį į susitikimus, kuriuos rengė kitam jaunimui. Lin Huai Min pirmą kartą atsisako, paskui dar du, tris kartus; bet galiausiai, matydamas dėstytojo atkaklumą, sutinka. Pirmojo susitikimo pabaigoje dėstytojas jo paklausia, ar jis dar ateis, ir šis atsako: „Manau, ateisiu, nes apie draugystę kalbate kaip apie kažką, kas nesibaigia: man svarbu suprasti, ar tai tiesa, nes tai, kas baigiasi, manęs jau nebedomina“. Paskui vieną vasarą jis atvyko į Italiją, į Perudžą, patobulinti savo italų kalbos. Susipažįsta su keliais vaikiniais iš CLU judėjimo, šie papasakoja jam apie Jėzų ir jis taria: „Gera, bet kur yra tas Jėzus, apie kurį kalbate? Nes aš jo nematau.“ Ir jie atsako kuo paprasčiausiai: „Žinai, mes taip pat niekada nesame matę jo asmeniškai, bet mes susitikome su kai kuo, kas pažinojo kai ką kitą, kas pažinojo dar kai ką, kas pažinojo Jėzų“.

Galiausiai, vieną dieną Lin Huai Min išvyksta į Romą susitikti su mūsų kunigu tėvu Paolu, kuris ankstesniais metais buvo jo dėstytojas Taivane, ir šis jį pavežioja po sostinę. Kažkuriuo metu jie įžengia į Prancūzų Šv. Liudviko bažnyčią, sustoja priešais Caravaggio paveikslą, vaizduojantį Šv. Mato pašaukimą, ir jis išbūna ten be žado penkias minutes, dešimt minučių, dvidešimt minučių. Galiausiai jie išeina ir tėvas Paolas jam sako: „Tai tau patiko tas paveikslas?“, „Taip, labai“, „Kas tau patiko?“, ir jis atsako: „Mane pribloškė šviesos spindulys, einantis nuo Jėzaus iki Mato. Supratau, kad toji šviesa yra mūsų draugystė.“ Ir štai čia antras puikus žingsnis – jis supranta, kad būtent draugystė yra būdas, kuriuo Kristus šiandien yra su mumis.

Tada jis parvažiuoja į Taivaną ir prašosi pakrikštyjamas, nes supranta, kad draugystė tampa amžina per ryšį su tuo, kas buvoja amžinai. Taigi jis pasikrikštijo Vincenco vardu – tuo pačiu, kaip jo geriausio draugo, Vincenzo van Gogo. Šiandien Vincencas vedęs, turi dvi gražias mergaites, taip pat pakrikštytas kaip ir jo žmona Flora.

Ką mums liudija Vincenco istorija? Kad „aš“ iš naujo atranda save susitikime su Kristumi, šiandien vėl apsireiškiantį per Bažny-

čia, dėl mūsų prisiėmusią draugystės veidą. Kaip man parašė kitas draugas iš jūsiškių būrio, jei negyvename su „To, kuris tarp mūsų“ suvokimu, santykiai sumenks, praranda įdomumą, tampa įpročiu, kuris gali darytis nepakeliamas; ir toks pavojus galioja visam kam, žmonai ir vaikams, draugams ir darbo kolegoms“. Giussanis rašo: „Draugija mus pribloškia ir pasijuntame jos traukiami, nes susitikimą su šiuo Žmogumi ji paverčia konkrečia patirtimi, išvaduoja Jį iš abstraktumo, ir Jis patiriamas kaip tikrovė, kurią galima išgyventi dabar. Draugija ne kažkokia idėja, ne diskursas, ne logika, tai yra faktas, buvimas, numatantis priklausymo santykį“¹¹⁹.

2. Malda

Antrasis priklausomumo aspektas yra malda. Tinkamiausias asmuo, suvokiančio savo priklausymą, veiksmas yra prašymas.

Jėzus dar sykį moko išgyvendamas, pirmiausia Jis pats, tai, ko moko: Jėzus moko maldos pats melddamasis. Jo gyvenimas yra nuolatinis kalbėjimasis su Tėvu: kalbasi su Juo prieš atlikdamas stebuklus ir po to, kreipiasi į Jį, kad padėkotų, pasidalintų su Juo Savo mintimis apie žmones, maldaudamas jiems vienybės ir tikėjimo malonės. Ir kai tik gali, jis atsiskiria, kad galėtų su juo pasikalbėti akis į akį. Visa tai pritraukia aplinkinius: žmogus, kuris meldžiasi, patikimas žmogus yra žavintis žmogus. Kadangi žino, kas esąs, Jis žino, ko nori, žino, ką prašyti. Štai kodėl savaime norisi jo prašyti: „Viešpatie, išmokyk mus melstis“¹²⁰, o tai reiškia „mes norime elgtis kaip tu, mes norime būti tokie, kaip tu“.

Tėvas Giussanis savo gyvenime tiek daug savo jėgų skyrė mokydami mus melstis. Prisiminkime GS [„Studentiškojo jaunimo“] pradžią ir kiek dėmesio jis skirdavo trimis Velykų dienoms, rūpinimąsi liturgija, giesmėmis; prisiminkime tinkamą toną, kaip būdą melstis geriau, maldą kartu, geriau suvokiant žodžius, kuriuos tariame. Pagalvokime apie *Angelus* arba Šventosios Dvasios šaukimosi prasmę. Arba apie tylos ugdymą visuose mūsų veiksmuose. Prisiminkime

¹¹⁹ Jis tęsia: „Idėjos, logika, pasekmės tada imamos iš šio priklausymo, bet pirmiausia jūs turite būti pačiame draugijos įvykyje. Ji įrodo Dievo Esatį tapus žmogumi, nes ją sudaro žmonės, kurie, jei lieka ištikimi, laikui bėgant keičiasi“ (L. Giussani – S. Alberto – J. Prades, *Generare tracce nella storia del mondo*, op. cit., p. 86).

¹²⁰ Lk 11, 1.

jo primygtinį reikalavimą, ypač paskutiniais gyvenimo metais, atsi-
gręžti į Dievo Motiną, mūsų vilties šaltinį.

Esama vieno tėvo Giussanio teksto, kuriame perteikta tikrų ti-
kriausia maldos mokykla – nuoširdžiai kviečiu į ją vėl pasigilinti.
Tai „Moralė: atmintis ir troškimas“, dabar išleista tome „Žmogiš-
kojo veido beiėškant“. Giussanis visą skyrių skiria maldai, išsamiai
paaiškindamas, ką reiškia melstis ir kaip reikėtų melstis¹²¹. Norėčiau
pabrėžti bent tris aspektus šiame tekste, kurių paskui jums siūlau per-
skaityti. Pirmas yra šis: pirmojoje dalyje Giussanis pateikia klasikinį
dvigubą maldos apibrėžimą, kurių vienas yra pagal Šv. Augustiną,
o kitas pagal Šv. Tomą. Šventasis Augustinas maldą apibrėžia kaip
„*Elevatio mentis in Deum*“: kelti protą, mintis į Dievą reiškia suvokti
Jo didybę, neproporcingumą tarp manęs ir Jo, didžiulį atstumą tarp
mūsų ir Jo. Jei turėjote galimybę pasiklausyti labai gražios tinklalai-
dės „O jūs kuo mane laikote?“, tai epizode, skirtame Dievo Moti-
nai, Giussanis kalba apie „potencialo skirtumą“ tarp Dievo Motinos
nuolankumo ir Dievo visagalybės¹²². Būtent tai ir yra pradžia: mel-
džiantis reikia prisimti būtent šią padėtį, pripažinti, kad esame be
galo toli nuo Dievo didybės. Štai kodėl įprasta besimeldžiančiųjų
padėtis yra atsiklaupus. Tėvas Ivanas Maffei man ir kitiems sakė,
kad per vieną susitikimą su jaunimu, vienas jaunuolių – musulmonų
religijos atstovas – jam taręs: „Mes esame įpratę atlikti praktikas ir
kūnu, kodėl to nedaro krikščionys? Gal todėl, kad krikščionybė tik
galvos, o ne kūno religija?“, ir tėvas Ivanas atsakė: „Ne, tiesiog mes
dažnai gėdijamės savo tikėjimo“. Tai štai, visas kūnas, visuma mu-
myse yra kviečiami išreikšti šią prašymo padėtį kreipiantis į Kažką,
kas daug didesnis už mus, ir atminti šį neatitikimą. Dėl šios priežas-
ties mes atsiklaupiame, kai įmanoma, konsekracijos metu arba prieš
Švenčiausiojo Sakramento pakylėjimą: kūnas išreiškia ir tuo pačiu
metu auklėja mūsų vidinę nuostatą.

Tuo tarpu antrasis apibrėžimas yra paimtas iš Šv. Tomo, pagal kurį
malda yra „*Petitio decentium a Deo*“¹²³, o tai reiškia išmokti Dievo

¹²¹ L. Giussani, «La preghiera», in Id., *Alla ricerca del volto umano*, BUR, Milano 2007, pp. 141-159.

¹²² «Quella ragazza di 15-16 anni», ep. 4 iš Luigi Giussani tinklalaidės. *O jūs kuo mane laikote?*, Chora Media 2024.

¹²³ Tomas Akvinietis, *Summa Theologiae*, II-IIae, q. 83, art. 1; žr. L. Giussani, *Alla ricerca del volto umano*, op. cit., p. 142.

prašyti teisingų dalykų, kitaip tariant, išmokti prašyti to, ko mums iš tikrųjų reikia: tai reiškia, kad aš išsakau visus prašymus, kokius turiu (kad aš ar vienas iš mano artimųjų būtų išgydytas nuo ligos, kad egzaminas pasisektų, kad darbo pokalbis praeitų sėkmingai), bet tuo pat metu visa tai padeda suprasti, ko Dievas iš tikrųjų nori iš manęs, kad būtų galima sąmoningai tarti: „Tebūnie tavo valia“ ir „teateinie tavo karalystė“. Tikslas yra tai, kad aiškiai iškiltų šie du „Tėve mūsų“ slėpintys prašymai, tarsi tariant: „Man atrodo, kad aš noriu to, bet Tu atsakai į šią mano maldą pagal tai, kas numatyta Tavo gerajame plane mano gyvenimui ir visai tikrovei“. Malda yra savęs patikėjimas Tėvui.

Po to Giussanis pateikia labai paprastas praktines nuorodas. Pirmoji yra apie laiką: „*Duoti Dievui dalelę laiko*“ „jau yra [...] malda“¹²⁴. Nesvarbu, ar galvojate apie ką nors kita: net jei skiriate laiko maldai, tai jau yra santykių su Juo pradžia. Tai labai guodžia, nes net jei tuo metu buvote išsiblaškęs, išsisėmęs, apatiškas, vien tai, kad skyrėte laiko santykiams su Juo, jau yra malda. Tam skirta ir „*Memores Domini*“ idėja praktikuoti tylos valandą, kurią sau prisitaikė ir kitos judėjime užgimusios pašvęstojo gyvenimo formos.

Paskui Giussanis dar paaiškina, kodėl prasminga melstis pasitelkiant ritualines maldas, kurių mums išmoko tradicija, kurios išmoktos širdimi arba kurios kartais kartojamos visiškai nesuvokiant jų turinio. Giussanis tą išreiškia labai įtaigiai: „Taip pat esama formulių ar ritualų, kurie yra tokie tinkami jausmo išraiškai, kad paprastai dvasia jaučia, kad ieškoti kitų neverta. Net ir pilietinio sambūvio atveju tokios formulės kaip, pavyzdžiui, „labas rytas“, „labas“ ar „atsisveikinimas“ savo glaustumu yra tokios aiškos, kad jaučiamos kaip nepakeičiamos“¹²⁵. Štai kodėl, pavyzdžiui, kalbėti *Angelus* arba Rožančių yra taip natūralu, paprasta ir patogu. Lygiai kaip skaityti psalmes, kuriomis Giussanis padėjo mums kartoti formules, Bažnyčios naudotas maldai šimtmečius, kol girdėsime tuos žodžius kaip labiau savus nei pačių mūsų žodžiai. Dėl šios priežasties vėl imkimės tojo nuostabaus „išradimo“, tai yra „Valandų knygos“¹²⁶: bendruomenėje, mokykloje, šeimoje ar traukinyje (man ispūdį daro tai, kiek

¹²⁴ L. Giussani, *Alla ricerca del volto umano*, op. cit., p. 143.

¹²⁵ *Ten pat*, p. 144.

¹²⁶ *Il libro delle ore*, Jaca Book, Milano 2025.

nemažai jaunuomenės moka knygelės psalmes atmintinai!). Pirmiausia, Rožančiaus kalbėjimas šeimoje ir tarp draugų per trumpą laiką taip pat pakeičia mūsų buvimo kartu būdą (galbūt Rožančiaus praktikos paplitimas yra vienas iš nedaugelio neseniai įvykusios pandemijos privalumų...).

Giussanis paaiškina, kad malda niekada nėra tik individo religingumo išraiška, bet visada yra visos Bažnyčios veiksmas. Kai meldžiuosi, visada tai darau kūne, kuris didesnis už mane ir suteikia mano maldai tokia prasmę, kontekstą, stiprybę, turinį, kurie begalinai platesni ir gilesni už tą vienintelę mintį, kurią gebu sukurti, už mano paties skurdų žodį.

Galiausiai, Giussanio pasiūlytas trečias aspektas mane ko gero pribloškia labiausiai: tai maldos kaip atminimo vertė. Giusanis sako: „Maldos turinys yra „*mirabilia Dei*“, tai yra Dievo veiksmai mūsų istorijoje [...]. Tam [...] turime pasistengti, kad mūsų malda būtų adekvati, suformuluodami ją pagal maldų modelį, kurį paliko pirmasis ir didžiausias iš mūsų: *Magnificat* [...], *Benedictus* [...] ir Simoneo *nunc dimittis*“¹²⁷. Šios maldos tiksliai nusako tai, kas nutiko Izraelio žmonių gyvenime. Tai pasakytina ir apie mus: jei norime ugdyti save maldoje, turime prisiminti stebuklus, kuriuos Dievas padarė mūsų gyvenime. Konkrečiausia forma, kurią Bažnyčia mums paliko, kad „atsimintume“, yra sakramentai, pradedant Eucharistija, Kristaus kančios, mirties ir prisikėlimo atminimu.

Draugystė ir malda

Nota bene, prieš tęsiant šios popietės kelionę. Draugystę ir maldą Giussanis tapatino su dviem žmogaus keitimosi veiksniais, kurių „jokiu būdu neturėtume praleisti ir turime jų ieškoti su žibintu“. Ir pridurdavo, kad mūsų bendruomenėse „turime viską, išskyrus šiuos du veiksnius“¹²⁸.

Kitais žodžiais tariant: mes pasiklystame tūkstančiuose problemų, dalyvaujame tūkstančiuose iniciatyvų, bet jei mums trūksta supratimo, kad mūsų gyvenimą palaiko mūsų santykis su Dievu, ryšys,

¹²⁷ L. Giussani, *Alla ricerca del volto umano*, op. cit., pp. 155-156.

¹²⁸ L. Giussani, *Un volto nella storia. Il compito della Chiesa nel mondo (1969-1970)*, op. cit., pp. 79, 81.

kuris tampa kūnu mūsų draugystėje ir kuris išreiškiamas maldoje, mes esame kaip ir visi kiti.

b) Aukojimas: savęs dovanojimas

Po priklausomumo antroji naujojo žmogaus savybė yra aukojimas, savęs dovanojimas. Jėzus mus mokė, kad žmogus išsipildo save dovanodamas, save atiduodamas, aukodamas savo gyvenimą. Giussanis mums tą perteikė tūkstančiu būdų, o vienas jo mėgstamiausių buvo siūlyti, kad perskaitytume Paulo Claudelio „Apreiškimą Marijai“. Tarp personažų, kuriuos jis labiausiai mėgo cituoti, buvo Ana Verkor ir Violenos tėvas: „Argi gyvenimo tikslas yra gyventi? [...] Ne gyventi, bet mirti [...] ir su džiaugsmu duoti tai, ką turime. Štai kur džiaugsmas, laisvė, malonė, amžinoji jaunystė! [...] Ko vertas pasaulis lyginant su gyvenimu? O ko vertas gyvenimas, jei jis neatiudodamas?“¹²⁹.

Ir vėl Jėzus moko žmogų gyvenimo prasmės abiem žodžiais („Jei kas nori eiti paskui mane, teišsižada pats savęs, tepasiima savo kryžių ir teseka manimi. Kas nori išgelbėti savo gyvybę, tas ją praras; o kas pražudo gyvybę dėl manęs, tas ją atras“)¹³⁰, tiek savo gyvenimu, tiek mirtimi. Visas Jėzaus mokymas, sako Giussanis Bendruomenės mokykloje, yra mokymas dovanoti gyvenimą¹³¹.

Mūsų bendruomenėse ir istorijoje yra milijonai tokio savęs aukojimo pavyzdžių. Tarp daugybės istorijų, kurios mane pasiekė per šį laikotarpį, mane ypač pribloškė jaunuolio iš Brazilijos, vardu Matėjas, istorija. Šis berniukas, gyvenęs lūšnyne ir mokėsis vidurinėje nemokamoje Rio de Žaneiro mokykloje, kuriai vadovavo vienuolių ordinas, susipažino su GS [Studentiškojo jaunimo] organizacijos partitimi; norėdamas, kad jo mokykloje taip pat prasidėtų tokia veikla, jis nurodė vienuolėms vieną „*Memores Domini*“ mokytoją, kuri ieškojo darbo. Šios įsitraukimas į mokyklą ir jos atnešta naujovė paskatino seseris susisiekti su CL vadovu Brazilijoje Aleksandru ir papra-

¹²⁹ P. Claudel in L. Giussani, *All'origine della pretesa cristiana*, op. cit., p. 118.

¹³⁰ Mt 16, 24-25.

¹³¹ „Tai žmogaus didybė: kaip Esatis, kuri jį sukūrė, jo gyvenimas yra buvimas dovana; jis panašus į Dievą. Todėl jo užsibaigimas turi tapti dovana: jis yra vienintelis kūrinys, galintis suvokti šį struktūrinį tikrovės elementą. Žmogaus gyvenimo dėsniis yra meilė jos dinamiškoje tikrovėje, tai yra auka, savęs dovanojimas. Kaip sakė Jėzus: „Nes, kas nori išgelbėti savo gyvybę, tas ją praras; o kas praras savo gyvybę dėl manęs, tas ją atras.“ (L. Giussani, *All'origine della pretesa cristiana*, op. cit., p. 118).

šyti, kad judėjimas perimtų mokyklos valdymą. Tačiau Aleksandras, negalėdamas teigiamai atsakyti į jų prašymą, pasiūlė, kad Mergelės ėmimo Dangun ordino seserys, mums geriau žinomos kaip „Martiningo seserys“, galėtų atidaryti namą lūšnyne, kuriame gyvena šios mokyklos vaikai ir tęsti savo įprastą veiklą – dalintis savo gyvenimu, įeiti į tų šeimų gyvenimą ir namus. Tuo tarpu Matėjas (19 metų) susirgo liga, nuo kurios jam nebuvo lemta pasveikti. Aleksandrui (jis gydytojas) nuėjus pas jį, Matėjas (kurio koja tuo metu buvo amputuota) paprašė jo atvirai papasakoti, kas jo laukia. Aleksandras pasakė jam tiesą, o tada pasiūlė pašvęsti savo skausmą ir ligą netrukus atvyksiančių vienuolių misijai. Ir Matėjus sutiko.

Vienuolės į Rio atvyko spalio 1 d. Po kelių dienų, spalio 19 d., jos kartu su keliomis „*Memores*“ bičiulėmis nuvyko jo aplankyti namuose po eilinės jo operacijos: visi papietavo, pagiedojo mūsų giesmes, o paskutinė, kurios pageidavo Matėjas, buvo Filippo Nerio giesmė, kurioje jis teigia, kad jam „labiau patinka Rojus“. Po valandos, grįžusi namo, Matėjo motina paskambino joms ir pranešė, kad jos sūnus iškeliavo į vietą, kurios troško. Jam buvo devyniolika, o ir sesutės vienuolės kaip tik devyniolika dienų jau buvo praleidusios Rio de Žaneire iki jo mirties. Iš jo istorijos aišku, kad gyvenimas, su visu skausmu ir ligomis, įgauna prasmę ir reikšmę.

c) Misija ir vieši liudijimai

Šiai savęs aukojimo įtampai priklauso ir pasirengimas misijai, kuria galima gyventi ne tik ten, kur esi dabar, bet ir kitur, nes judėjimas yra platus ir peržengia mūsų šalies sienas, o Bažnyčia dar didesnė!

Būti misionieriumi reiškia dalytis Luigio Giussanio, tada dar jauno kunigo, rūpesčiu. Būdamas 23 metų jis parašė savo draugui Angelo Majui: „Keletą metų verkiau tik dėl dviejų priežasčių: minties apie savo brolių žmonių amžinąjį nelaimingumą – minties apie žmonių žemiškąjį nelaimingumą, amžinojo nelaimingumo simbolį. Mus Jėzus pasirinko, kad šauktų pasauliui savo Meilę ir žmonių laimę: didžią ir neapsakomą mūsų laukiančią laimę¹³². Toks yra misijos tikslas: šaukti pasauliui, kad Kristus nori mūsų laimės.

¹³² L. Giussani, *Lettere di fede e di amicizia ad Angelo Majo*, San Paolo, Cinisello Balsamo (MI) 2007, pp. 34-35.

Todėl būti misionieriumi yra esminis kiekvieną pakrikštytą asmenį formuojantis matmuo. Būdami įtraukti į Kristų, mes taip pat dalyvaujame jo paties misijoje. Tad visiškai normalu, kad net ir pasauliečiai, net ir tie, kurie susituokę ir turi vaikų, jaučia deginantį troškimą viską palikti, kad paliudytų tai, ką mes sutikome. Suvokdami, kad tai, ką nešame, yra ne mes patys ir ne mūsų, kaip nuotykių ieškotojų, drąsa, bet bendrystė, kurią patyrėme, patiriame ir norime patirti toliau. Tėvas Giussanis visada mus mokė, kad misija yra patirtos bendrystės išplėtimas.

Šia tema paskaitykite tai, ką Marta Busani parašė savo gražioje knygoje apie GS [Studentiškąjį jaunimą]: tai, kuo pirmieji GS nariai nustebindavo mokyklose, kurias jie lankė, buvo ne tik jų viešas liudijimas, bet visų pirma tai, kad šis liudijimas buvo bendruomeninis: jie buvo krikščionys mokykloje, krikščioniais jie buvo kartu¹³³. Šis leitmotyvas išliko per visą judėjimo istoriją ir nėra nei strateginis, nei politinis: jis kyla iš suvokimo, kad mūsų užduotis yra kad Kristus ir Bažnyčia dalyvautų kiekvienoje aplinkoje. „Tegul visi bus viena! [...] kad pasaulis įtikėtų“¹³⁴: tai malda, kuria Jėzus kreipiasi į Tėvą galvodamas apie mus. Pasaulis įtikės, jei pamatys mūsų vienybę.

Kitas man labai brangus pavyzdys yra viena iš pirmųjų Šventojo Karolio brolijos misijų, prasidėjusi 1991 m. Sibire. Komunizmas buvo dar neseniai žlugęs, ir Jonas Paulius II nusprendė Rusijoje įkurti pirmąsias dvi apaštališkas administracijas. Tada tėvas Giussanis paprašė Novosibirske atidaryti „*Memores Domini*“ namus ir dar vienus namus skirtus Šventojo Karolio brolijos kunigams. Kai po dvejų ar trejų metų mūsų vyresnysis ir steigėjas tėvas Massimo Camisasca nuvyko ten aplankyti mūsų pirmųjų misionierių, šie tvarkėsi su liūdna padėtimi: po daugybės komunizmo metų žmonių skurdas buvo ne tik materialusis, bet visų pirma žmogiškasis, ir greta to šalčio, kuris jaučiamas Sibire išėjus laukan ar į gatves, tvyrojo dar gilesnis šaltis, šių žmonių išgyvenamas širdyse. Tada vienas iš mūsų ką tik atvykusių (jie vis dar turėjo mokytis kalbos, buvo katalikų kunigai stačiatikių šalyje) paklausė jo: „Kokia mūsų užduotis? Ką reiškia būti misionieriumi šioje žemėje?“, ir tėvas Massimo atsakė maždaug taip:

¹³³ Žr. M. Busani, *Gioventù Studentesca. Storia di un movimento cattolico dalla ricostruzione alla contestazione*, Studium, Roma 2016, passim.

¹³⁴ Jn 17, 21.

„Šie žmonės jau nežino, kas jie yra, jie jau nežino, kam priklauso, nežino, kur yra jų namai. Jūsų misija yra sužadinti juose troškimą, ilgesį namams, priklausymui. Ir tai taps įmanoma, jei pirmiausia jūs patys būsite namais vieni kitiems.“

Štai kas yra misija: sužadinti namų ilgesį, priklausymo troškimą. Širdyje būtent to visi trokšta. Ir tai įmanoma tik tada, jei pirmiausia tą patirsime mes.

Kitas aspektas, kuris glaudžiai susijęs su misija ir liudijimu pasaulyje, kylantis iš to, ką sakėme šįryt, yra tai, kad Kristus susijęs su kiekvienu mūsų gyvenimo aspektu. Jei Kristus dalyvauja visame kame, tai kviečia mus domėtis viskuo ir vertinti ne tik tai, kas mums nutinka ir mus labiau paliečia, bet ir tai, kas vyksta pasaulyje. Tai kultūrinis matmuo, kurį Giussanis visada mummyse ugdė: „Toji konkreti draugija, kurioje vyksta susitikimas su Kristumi, tampa mūsų „aš“ priklausymo vieta, iš kurios tas „aš“ semiasi pamatinio būdo kaip suvokti ir pajauti dalykus, suvokti juos intelektualiai ir vertinti, įsivaizduoti, planuoti, nuspręsti ir daryti. Mūsų „aš“ priklauso šiam „Kūnui“, šis „Kūnas“ yra krikščionių draugija, ir iš pastarosios jis pamatinį principą, kuriuo vadovaujantis sprendžiami visi dalykai“¹³⁵. Šia tema siūlau jums tekstą, kuriame aprašytas Davide susitikimas su kultūros centrais 2024 m. gegužę¹³⁶.

Pridėsiu tik vieną žodį: pirmoji priemonė, pirmoji aplinka, kuri mums buvo suteikta, mokantis vertinti tikrovę, tai Bendruomenės mokykla. Nemenkoje dalyje iš daugybės žinučių, kurių sulaukėme šių Rekolekcijų proga ir už kurias dėkoju, keliamas klausimas, kaip lankyti Bendruomenės mokyklą ir koks yra jos tikslas. Mokyklos tikslas visų pirma padėti mums spręsti, įvertinti savo gyvenimą, apšviestą tėvo Giussanio tikėjimo žodžiais ir supratimu. Todėl būtini du dalykai: pirmasis – teksto supratimas (tai mokykla, todėl tekstas turi būti skaitomas ir perprantamas, o jei ko nesupranti, reikia paklausti); antrasis – Giussanio žodžių palyginimas su mūsų egzistencija, mūsų patirtimi ir tuo, kas vyksta pasaulyje.

Baigiu šį klausimą pridėdamas dvi papildančias pastabas. Pirmoji labai paprasta: kad mus ugdytų gyvenimui kaip savęs dovanojimui,

¹³⁵ L. Giussani – S. Alberto – J. Prades, *Generare tracce nella storia del mondo*, op. cit., p. 85.

¹³⁶ D. Prosperi, «Cultura: essere per Cristo», suppl. *Tracce*, n. 7/2024.

tėvas Giussanis sugalvojo karitatyvinį veikimą. Patariu jums prisiminti praėjusių metų Rekolekcijų turinį, jas vedė monsinjoras Paccosis, aiškiai ir nuodugniai apsvarstęs šią temą¹³⁷.

Antrasis papildymas tas, kad misija ir liudijimas pasaulyje, kaip pažymi Giussanis, visada susiję su persekiojimo rizika: „Mes negalime nesijausti ir nebūti matomi kaip esą šiek tiek anapus pasaulio“¹³⁸. Neturime bijoti, jei kitų ausims tai, ką sakome, atrodo absurdiška. Juk Jėzus Morkaus evangelijoje teigia, kad šimterio pas atlygis žemėje nepadės išvengti persekiojimų¹³⁹.

Tai aukščiausia liudijimo forma, krikščioniškai vadinama „kankinyste“. Kaip prieš kelias dienas sakė popiežius Leonas XIV, į ją vienaip ar kitaip kviečiami visi, net ir gyvenantys iki šimto metų: „visi turi būti pasiruošę išpažinti Kristų žmonių akivaizdoje ir sekti juo kryžiaus keliu persekiojimų metu (Žr. *Lumen gentium* 42)“¹⁴⁰. Šia prasme mes, krikščionys, kaip su Kristumi susijungę vyrai ir moterys, negalime nesijausti priklausą toms istorijoms, kurios pasakojamos „*Tracce*“ vasario numeryje, kur papasakota daugybė persekiojimų ir kankinystės pavyzdžių, kurių šiandien nestinga Bažnyčios gyvenime¹⁴¹.

d) Nuodėmės jausmas

Atradęs savo didį pašaukimą, krikščionis, naujasis kūrinys, sūnus Sūnuje, yra lydimas skausmingo savo paties blogio suvokimo.

1998 m. gegužės 30 d., prie Jono Pauliaus II Giussanis sakė, kad „neištikimybė visada kyla mūsų širdyse net gražiausių ir tikrų dalykų akivaizdoje“ ir kad „žmogus gali paslysti dėl silpnumo ir pasaulietiško išankstinio nusistatymo, kaip Judas ir Petras“¹⁴². 1986 m. Brolijos Rekolekciuose, pakartodamas dviejų popiežių, Jono Pauliaus II ir Pijaus XII, žodžius, jis teigė: „Šio šimtmečio nuodėmė yra nuo-

¹³⁷ „Aukščiausias mūsų būties dėsnis yra dalytis kitų būtimi, dalytis savimi“ ([L. Giussani] *Il senso della caritativa. Scopo, Conseguenze, Direttive*, Editrice Nuovo Mondo, Milano 2018, p. 7). Žr. G. Paccosi, «Abbiamo conosciuto l'amore», op. cit., pp. 13-14.

¹³⁸ L. Giussani, *Un volto nella storia. Il compito della Chiesa nel mondo (1969-1970)*, op. cit., p. 41.

¹³⁹ Žr. Mk 10, 29-30.

¹⁴⁰ Leonas XIV, *Bendroji audiencija*, 2026 balandžio 8.

¹⁴¹ Žr. «Umanità nuova», *Tracce*, n. 2/2026, p. 1.

¹⁴² L. Giussani – S. Alberto – J. Prades, *Generare tracce nella storia del mondo*, op. cit., p. 10.

dėmės jausmo praradimas¹⁴³. Žmogus nepajėgus nei ištikimai gyventi priklausomume nuo Dievo, nei visiškai ir grynai save atiduoti: „Jo sąžinė aptemdyta, jo valia neįveikia nuobodulio susidurdama su maldos pareiga, o jis pats išgyvena keistą egocentrizmą“. Taip Giussani pristato gimtosios nuodėmės temą: „Kuo žmogus jautresnis ir sąmoningesnis, tai yra, kuo labiau jis išgali būti žmogumi, tuo labiau jis suvokia, kad jis negali būti vienas“¹⁴⁴, tai yra, kad jis negali vienas pats išsipildyti. Jėzus moko žmonių suvokti savo ribas, kad šis įsitikintų, jog „be manęs [t. y. Jo] jūs nieko negalite padaryti“¹⁴⁵. Tėvas Mario Garavaglia man sakė, kad Tibhirino vienuoliai, pripažinti kankiniais ir palaimintaisiais, laiške pasakoja: „Mes atidavėme savo širdį Dievui „urmu“ – tai yra, iškart vienu kartu – „ir mums sunku, jei jis ją ima tik mažmenos kiekiu“; sunkiau mums aukoti savo gyvenimą mažuose dalykuose“¹⁴⁶. Trumpai tariant, nors savo širdyje norėtume visiškai save dovanoti, pastebime esą riboti ir nuodėmingi, negebantys ištikimai siekti savo tikslų.

Iš čia kyla reikmė krikščioniui, naujajam žmogui, nuolat gauti atleidimą. Tik atleidimo patirtis mus nuolat išlaisvina, išvaduoja iš vergavimo savo ribotumui. Štai kur įskiepyta mūsų vilties dinamika: mes negalime išsigelbėti vieni (prisiminkime gnozę ir pelagianizmą), mums reikia Jo atleidimo.

Neatsitiktinai Péguy labiausiai mylimas Evangelijos puslapis (jo apibūdintas kaip beveik nepriimtinas, nesuprantamas, nepakeliamas) yra apie sūnų palaidūną, dar vadinamas „gailestingojo tėvo“ puslapiu¹⁴⁷. Nes tik gailestingame Tėvo glėbyje kiekvienas iš mūsų iš tiesų vėl atranda save kaip sūnų (kaip „Edeno slėnio“ pabaigoje). Štai kodėl mums nuolat reikia atleidimo ir turime pasinaudoti tuo dieviškuoju išradimu – Atgailos arba Išpažinties sakramentu, būtent jis ta vieta, kurioje vis patiriame mus ir vėl išlaisvinantį apkabimą.

¹⁴³ L. Giussani, *La convenienza umana della fede*, op. cit., p. 147.

¹⁴⁴ L. Giussani, *All'origine della pretesa cristiana*, op. cit., p. 121.

¹⁴⁵ Jn 15, 5.

¹⁴⁶ T. Georgeon – F. Vayne, *Tibhirine vive. L'eredità dei monaci martiri in Algeria*, LEV, Città del Vaticano 2025, p. 47.

¹⁴⁷ Žr. Ch. Péguy, *Lui è qui*, BUR, Milano 2009, pp. 333-338.

e) *Laisvė*

Tėvas Giussanis laisvę apibrėžia kaip „Dievo gebėjimą“¹⁴⁸. Laisvė neišsipildys niekur kitur tik Dievo akivaizdoje: žemiškojo gyvenimo eigoje laisvė nuolat prieštarauja pati sau, suklumpa, dažnai sustoja ties dalykais, kurie negali patenkinti giluminio mūsų širdies troškimo. Tai netobula, ligota laisvė, t. y. tokia, kurią netobula padaro jos pačios silpnumas ir blogis, o šio pasekmė ir yra tas silpnumas, apie kurį ką tik kalbėjome: tai pagundos patirtis, nuo kurios mus gali išvaduoti tik Kristus. Jėzus moko žmogaus laisvę suvokti savo ribą ir parodo vienintelį būdą tą ribą įveikti: patikėti save galingai Dievo meilei.

Tad mūsų laisvė yra „išlaisvinta“ laisvė – ji laisva nuo šantažo, kurį vykdo mūsų pačių ribotumas¹⁴⁹: mes jau esame laisvi kaip vaikai, bet kiekvieną kartą, kai krentame į nuodėmę ir savo paklydimą, mums reikia, kad mūsų laisvė būtų išlaisvinta, vėl išpirkta.

Tą gyvai paliudija gyva vieno mūsų draugo patirtis. Nuo praėjusių metų liepos jis atlieka šešerių metų laisvės atėmimo bausmę už veiksmus, įvykdytus dar prieš susitikimą su mūsų judėjimu, prie kurio prisijungė maždaug prieš ketverius ar penkerius metus. Gyvendamas fizinio įkalinimo būsenoje, jis patiria tikrą laisvę: laisvę žmogaus, išlaisvinto iš savo paties blogio ir todėl galinčio pažvelgti į pasaulį naujomis akimis. Perskaitykime jo kalėjimo dienoraščio ištraukas: „Šiandien jaučiu, kad galiu vadintis LAISVU. Šiandien aš gyvenu, anksčiau sapnavau, kad gyvenu: buvau neviltyje, surakintas konkurencijos gyvenime, stačiau save savo visatos centre ir, to nesuvokdamas, stačiausi sau auksinį kalėjimą, kuriame galiausiai įkalinau ir žmoną, ir dukrą. Buvau [...] įsitikinęs, kad religija yra nevykėlio, nelaimėlio opiumas. O aš juo ir buvau. Bet tą akimirką išgirdau kvietimą: „Paskubėk, leiskis, nes noriu ateiti į tavo namus“. Jėzus atėjo į mano namus, atsivedė daugybę Draugų; jis davė man naują šeimą, aplamdytą, bet galingą. Tie draugai, padedantys jums nešti

¹⁴⁸ L. Giussani, *Il senso religioso*, op. cit., p. 121.

¹⁴⁹ „Didžiausia nuodėmė prieš savo gyvenimą ir likimą yra primygtinis savo paties blogio, savo silpnumo, savo nesugebėjimo pabrėžimas. „Bet aš nepajėgus. aš nesugebu.“ „Žinoma, kad negali! Bet koks tai atradimas? Tu esi niekas! Bet ar tai reiškia, kad Dievas yra nepajėgus?! Ne! Ir viskas, kas vyksta tavieje, tai tiesiog pritapimas – nes atsakymas yra pritapimas – o klausimas yra kraštutinis tavo prisirišimo, tavo pritapimo prie Dievo, būdas. Ko nesugebi tu, tą Dievas turi jėgų tęsti ir įgyvendinti“ (L. Giussani, *Affezione e dimora*, BUR, Milano 2001, p. 7).

jūsų kryžių, yra vieninteliai, galintys suteikti jums džiaugsmą, pažadėtą Dievo. Esu laimingas, kupinas džiaugsmo ir myliu savo nuolankų ir nenaudingą gyvenimą tik tam, kad liudyčiau man suteiktą laisvę. Mano atsivertimas yra pats neįprasčiausias dalykas, koks man kada nors yra nutikęs. Šiandien jaučiuosi mylimas [...] ir myliu tą gautą Dovaną. Prisimenu, prieš daugelį metų pasivaikščiojimą kalnuose. Buvome maži ir ėjome paskui mano tėvą. Ekskursijos metu mus užklupo perkūnija, griaustinis, žaibas ir išpūdinga liūtis. Mes vaikai nė vienas nebijojome: buvome patikėti mano tėvui ir žinojome, kad jis mus myli. Jei tėvas ar dėdė gali tiek daug padaryti dėl vaiko, tai kiek mums gali duoti Tėvo meilė! Manau, tai vienintelis priklausomumas, galintis suteikti mums laisvę. Tai vienintelis gėris, kuris niekada nesibaigs! Dėl šios priežasties laisvė įmanoma ir tada, kai trūksta įprastinės laisvės, tai yra kalėjime. Niekas negali atimti iš jūsų meilės, niekas negali apriboti vienintelio priklausomumo, jus išlaisvinančio priklausomumo!“ Mūsų draugas yra laisvas, nors jis kalėjime: jis yra laisvas, nes priklauso. Susitikimas su Kristumi neišlaisvino jo iš kalėjimo, bet išlaisvino jį kalėjime. Kaip ir mūsų draugams, apie kuriuos kalbėjome ši rytą ir kurie patiria mylimo žmogaus ligą ar mirtį, skausmas nėra panaikinamas, bet jiems suteikiama draugija, kurios padedami įstengia būti akistatoje.

Brolijos grupelių vertė

Prieš baigdamas norėčiau pakalbėti apie užduotį, kurią Davide man patikėjo prieš kelis mėnesius – užmegzti kontaktą su Lombardijos brolijos grupelėmis, nuvykti jų aplankyti, pabandyti suprasti, kokie yra tos patirties šviesos momentai, kokios pastangos ir klausimai.

Per šiuos kelis mėnesius įsitikinau, kad tai tikrai puiki idėja, sumanyta tėvo Giussanio, regėjusio tai, kas jau vyko judėjime nuo aštuntojo dešimtmečio, kaip matome iš jo knygos „Judėjimo darbas“¹⁵⁰. Tuo metu daug jaunų žmonių ir daug jaunų šeimų, dar prieš CL brolijos pripažinimą 1982 m., pradėjo formuoti grupes, kad jomis, jau suaugusiųjų gyvenimui tinkama forma, galėtų pratęsti GS, tą ankstesnę universitetinės ar dirbančiųjų jaunuomenės patirtį. Po

¹⁵⁰ L. Giussani, *L'opera del movimento. La Fraternità di Comunione e Liberazione*, op. cit., pp. 9-12.

1982 m. Giussanis, nors teisingai pabrėždamas, kad norint priklausyti Brolijai, nebūtina prisijungti prie nedidelės grupelės, visada siūlė tai kaip būdą, galintį padėti kiekvienam mūsų dar labiau išgyventi tai, ką judėjimas siekia pasiūlyti: bendruomenės kelią į šventumą. Iš tiesų jis sakydavo: „Ką reiškia, kad gimsta brolijos? Reiškia, kad yra žmonių, kurie kelią į šventumą sąmoningai pripažįsta asmenine vertybe ir gyvenimo tikslu, ir kad tai būtinai reiškia „vienuolyną“, kitaip tariant taisyklę ne metafizine, o pedagogine prasme. Brolija yra tų pastangų taisyklė; o be taisyklės asketiškos pastangos tėra tik demonstruojamas puikavimasis. Jei gyvenimas nesusaistytas su taisykle, siekiant rojaus ar Kristaus meilės ar dedant pastangas šventumui, tai nepasiekiamas joks rezultatas. Tokia katalikybės dvasia[...]. Priešingu atveju viskas yra iliuzija, jūs esate santykiyje su savo paties idėja apie Jėzų, o ne su Jėzaus valia“¹⁵¹.

Tai, ką mačiau šiais pirmaisiais mėnesiais, patvirtina šios intuicijos svarbą. Visų pirma, pamačiau, kaip mūsų šeimoms (pradedant nuo jaunesniųjų, bet ne tik) labai reikia bendrystės vietos, kad jas būtų galima išplėsti iš vienvietės, kurioje jos priešingu atveju rizikuoja atsidurti. Grupelė tampa aplinka, kurioje išmokstama žvelgti vienas į kitą ir vienas su kitu kalbėtis, net vyras su žmona. Net ir tie iš mūsų, kas nėra susituokę ar gyvena sužeistoje pašaukimo būsenoje, grupelėje gali atrasti draugijos patirtį ir artumą – Kristaus buvimo jų gyvenime atbalsį ir atspindį. Pasitelkiant vaizdinį iš evangelijų, grupelė man primena tai, kaip turėjo atrodyti Betanijos namai, kuriuose Mortai, Lozoriui ir Marijai Jėzus tapo artimu buvimu, tapo „vienas iš namiškių“. Ir mes trokštame tokio Kristaus artumo, ir grupelė visų pirma yra geriausia vieta mokytis priimti šią Jo asmens pažinimo patirtį, nes grupelės tikslas yra mokytis mus visko, apie ką kalbėjome šią popietę: priklausymo, maldos, dieviškos artimo meilės, abipusio atleidimo ir dalijimosi gyvenimu, kuris leidžia laikui bėgant taip pat kelti klausimus ir ieškoti atsakymų apie tai, kas susiję su kiekvieno pašaukimu, darbu, pinigais, vaikų ugdymu. Ir visa tai pasitelkus paprastą ir ištikimą sekimą taisykle, kurią kiekviena grupelė laisvai pasirenka pati.

¹⁵¹ *Ten pat*, p. 66-67.

Enzo Piccinini apie tai pasakė: „Kas statoma ant kortos, jungiantis prie Brolijos? Amžina draugystė, amžinas įsipareigojimas. Aš [...] norėčiau bet kurio jūsų paklausti: „Atsiprašau, mano drauge, ar tu gali man pažadėti, kad amžinai būsi mano draugas?“. Nė vienas iš mūsų negali to padaryti. Tad kaip tada galimas toks statymas, grįstas laisve, be struktūrų ir be vienuolynų sienų? Būtent šios Esaties kaip gyvenimo priežasties pripažinimas padeda vienu šuoliu įveikti visus sunkumus, problemas, temperamentą, istorijų skirtumus, tai, ką jaučiu, ko nejaučiu, nuomonę, instinktyvumą“¹⁵². Tai štai – tik todėl, kad mes pripažįstame šį Kristaus buvimą tarp mūsų, įmanoma „užmegzti“ draugystę amžinai.

Galiausiai, Giussanis nuolat pabrėždavo, kad vienas iš pagrindinių grupelės tikslų yra padėti paaukoti savo gyvenimą didžiam ir konkrečiam idealui – Bažnyčios statybai¹⁵³. Tad mūsų pirmasis būdas mylėti, tarnauti ir statyti Bažnyčią – tai tarnauti judėjimui, nuolankiai ir kūrybingai prisidėti prie jo gyvenimo toje vietoje, kurioje gyvename ar toje aplinkoje, kurioje dirbame.

Šventumas

Apibūdinome naujojo žmogaus savybes: laisvę ir priklausomumą, sąnystę ir priklausymą, maldą ir nuodėmės jausmą, misiją ir savęs atidavimą. Yra toks žodis, glaustai apibūdinantis šį žmogaus tipą: šis žodis „šventumas“.

Praeityje tiek Julián Carrónas, tiek Davide Prosperis ne kartą komentavo, kokia gausybe malonės dovanų buvo užlieta mūsų draugija po tėvo Giussanio mirties: per šiuos dvidešimt metų mūsų patirtyje suklestėjo nenuspėjami ir jaudinantys jo gyvenimo vaisiai, dovanoti Kristaus šlovei. Mūsų bendruomenių gyvenimą užliejo šventumo upė. Tą sakau ne todėl, kad norėčiau mus pačius pašlovinti ar mus pačius išaukštinti. Tą sakau, nes tai – mums dovanota realybė, kurios galbūt net nesuvokiame. Daro įspūdį, jei mėginame suskaičiuoti visus mūsų draugų gyvenimus, kuriuos Bažnyčia laikė vertais tyrinėjimo ar bent jau žvilgsnio iš arčiau: taip suprantame, ar į juos

¹⁵² E. Piccinini, «Marche, 22 ottobre 1995», in P.P. Bellini – C. Piccinini, *Amico carissimo. Enzo Piccinini nelle sue parole e nelle testimonianze dei suoi amici*, BUR, Milano 2024, p. 101.

¹⁵³ „Pastatyti Bažnyčią – tai mūsų užduotis“ (L. Giussani, *Un volto nella storia...*, op. cit., p. 47).

galima atkreipti visos Dievo tautos dėmesį. Tarp jų ir Enzo Piccinio, Andrea Aziano, tėvas Tommaso Latronico ir daugelio kitų gyvenimai. Gegužės 9 d. Imoloje bus pradėta Novella Scardovi byla, kaip neseniai jau buvo atlikta, laikantis eilės tvarkos, kito jaunuolio iš GS, Marco Gallo, atveju. Šis gimęs Kjavaryje ir užaugęs Moncoje, žuvo motociklo avarijoje 2011 m. Paprašiau galimybės su jumis pažiūrėti dvi minutes vaizdo įrašo, Emanuele Exitu nufilmuoto, kad būtų parodytas kovo 7 d., oficialiai pradėjus beatifikacijos bylą. Ten parodomas momentas, kai gavusi žinių apie Marco žūtį, jo motina kartu su drauge įžengia į Marco kambarį ir pamato sakinį, kurį kelios valandos prieš žūtį jos sūnus užrašė ant savo kambario sienos.

[*Rodoma vaizdo įrašo „Daugiau gyvenimo gyvenimui, vejantis Marco Gallo“ ištrauka*]

„Atėjo Daniela, Andrea Achillio mama (ir jiems prieš kelerius metus nutiko tas pat) ir jei kas sukosi mano galvoje, tai būtent ši mintis: „Ką darysime su tuo kambariu?“. Kažkoks instinktas, atrodo, ragino mane jį sudeginti, tarsi toje vietoje būtų susikaupe per daug nenusakomo skausmo. O ji man tarė: „Matysi, įžengus į tą kambarį tau palengvės.“ Ką jai galėjau atsakyti? Tą man sakė ji, patyrusi tą patį. Tad aš patikėjau, nes man tai sakė ji. Taigi, kai vakare mes grįžome namo ir turėjome parinkti Marco drabužius – negalėjau leisti, kad kas nors kitas juos parinktų! –žodžiu, mes įėjome, ir aš parinkau tuos drabužius: gražius marškinėlius, ant kurių pavaizduotas Caravaggio „Mato pašaukimas“ ir Benedikto sakiny: „Jis, Dievas, viską duoda ir nieko neatima“. Prisėdau ant jos lovos ir, man ten sėdint, Aličė klausia: „Kas ten užrašyta?“ o už manęs, šalia Šv. Damijono kryžiaus, kurį Markas panorėjo ten pasikabinti, matau ant sienos užrašą tokio didumo: „Kodėl ieškote tarp mirusiųjų to, kas yra gyvas?“. Dieną prieš tai užrašo nė pėdsako nebuvo, nes perklodama lovą tikrai būčiau jį mačiusi ir jį apšaukusi, kad rašinėja ant sienų! Akivaizdus pergalės prieš mirtį ženklas, gyvenimas nesibaigia“¹⁵⁴.

¹⁵⁴ Vaizdo įrašo „*Più vita alla vita, correndo dietro a Marco Gallo*“ ištrauka nuo 20:07 iki 22:14 minutės. Šeimos narių ir draugų papasakotas Marko gyvenimas, paskelbta 2026 kovo 7, YouTube kanale @amicidimarcogallo (autorius ir režisierius E. Exitu; prodiusavo N. Lonato ir E. Exitu; operatorius ir montuotojas M. Gandolfo).

„Kodėl ieškote tarp mirusiųjų to, kas yra gyvas?“¹⁵⁵. Būtent ten reikia ieškoti Kristaus: šventųjų veiduose. Paskutinėmis savo gyvenimo dienomis Marco Gallo visiems pasakojo apie Lilianos Cavani filmą „Pranciškus“, ypač tą sceną, kurioje šventasis gauna stigmatas, tai yra, akimirka, kai mylintysis (Pranciškus) prilyginamas mylimajam (Kristui). Tai būtent tas supanašėjimas su Juo, apie kurį jaunas Giussanis kalba garsiajame laiške Angelui Majui: „Draugystės siekis yra vienybė, tai yra, susitapatinimas, susimaišymas, tapimas tuo pačiu asmeniu, tuo pačiu Draugo veidu: ...bet Jėzus yra ant kryžiaus... didžiausias mūsų gyvenimo džiaugsmas tas, kuris su kiekviena maža ar didele kančia veda į savęs atradimą: „štai, dabar esi panašesnis“, labiau „su Juo susimaišęs“¹⁵⁶.

Tai ir yra šventumas: leisti Kristui įvykti mūsų gyvenime, kad pamažu tas veidas, apie kurį kalbėjome ši rytą, taptų vis labiau ir labiau mūsų, nepaisant viso mūsų ribotumo, vis tiek išliekančio. Mes niekada netapsime tobuli, kaip tobuli nebuvo ir Marco Gallo, Enzo Piccininis ar Andrea Azianis: jei perskaitysite knygas, kuriose pasakojamos jų istorijos, tai akivaizdu! Tačiau juose buvo daugiau ar mažiau išreikštas troškimas tarti kaip Šv. Paulius: „Aš gyvenu, tačiau nebe aš, o gyvena manyje Kristus“¹⁵⁷. Kaip prieš kelias dienas sakė popiežius, „šventumas [...] nėra privilegija nedaugeliui, tai dovana, įpareigojanti kiekvieną, kas pakrikštytas“¹⁵⁸.

Tapti šventaisiais reiškia degti ta pačia meile ir laimės mūsų broliams ir seserims troškimu, kuriais degė Jėzus ir daugybė mūsų bičiulių, dabar gyvenančių Jame. Nes mes, tie, kurie su Juo susitiko ir patyrė, kas yra šimterio pumas žemėje, negalime be virpulio pagalvoti, kiek žmonių vis dar gyvena neturėdami menkausio supratimo apie tai, kas yra Jis. Kaip rašė savo draugui Dado Andrea Azianis: „Tegul kas nors įsimyli tai, kas paskatino mylėti mus! Bet kad taip nutiktų, mes turime degti, tiesiogine prasme liepsnoti aistra žmogui, kad jį pasiektų Kristus“¹⁵⁹.

¹⁵⁵ Lk 24,5.

¹⁵⁶ L. Giussani, *Lettere di fede e di amicizia ad Angelo Majo*, op. cit., p. 33.

¹⁵⁷ Žr. Gal 2,20.

¹⁵⁸ Leonas XIV, *Bendroji audiencija*, 2026 balandžio 8.

¹⁵⁹ G. Mereghetti – G.C. Peluso, *Andrea Aziani febbre di vita*, Itaca, Castel Bolognese (RA) 2023, p. 117.

Sekmadienio rytas

Wolfgang Amadeus Mozart

Koncertas fortepijonui d-moll Nr. 20, K 466

Fortepijonas, Clara Haskil

Igor Markevitch – Orchestre des Concerts Lamoureux

“Spirto Gentil” Nr. 32, (Philips) Universal

Angelus

Pagarbinimai

■ SUSIRINKIMAS (PIRMOJI PAMAINA)

Francesco Cassese. Labas rytas visiems. Nusprendėme šį rytmetį, kaip įprasta, skirti susirinkimui. Mus pasiekė apie 400 klausimų. Buvome priblokšti, nes jie išryškina suaugusių gyvenimo struktūrą, rimtumą susiduriant su daugybe iššūkių, kuriuos tam tikru metu mums iškelia gyvenimas, ir tada išnyra tikėjimo patirties branda. Tai labai svarbus ženklas mums visiems, nes byloja mums, kad esame pakeliui ir kad tam tikru būdu mes taip pat atsiliepiame į idėją, iš kurios gimė Brolija. Pirmajame ką tik iš naujo išleistos knygos puslapyje, pasakodamas apie Brolijos atsiradimą, tėvas Giussanis sako: „Mane pribloškė ši mintis: jie brandūs, suaugę, atsako už parduotuves, gamyklas, atsakingi už darbo iniciatyvas, biurus, ir visų pirma už šeimą, kuri gamtai svarbiausia įmonė, tad kaip neturi jausti atsakomybės, brandžios atsakomybės už savo šventumą? Tai pirmoji mintis, atėjusi man į galvą. [...] Jūs suaugę ir taip, kaip esate atsakingi už žmogiškuosius dalykus, kad augintume žmogiškuosius dalykus, taip turite būti atsakingi už savo kelią į likimą. Atsakomybė: reiškia nebūti prižiūrimais kaip vaikai, organizuojamais kaip paaugliai ar įtraukiami į sąjūdį kaip universitetinis jaunimas. Turite patirti savo pačių žmogiškąją kelionę į likimą, vadinamą šventumo keliu, priviolote jį suvokti ir prisiimti už jį atsakomybę!“¹⁶⁰.

¹⁶⁰ L. Giussani, *L'opera del movimento. La Fraternità di Comunione e Liberazione*, op. cit., p. 9.

Ši rytą, skirtingai nei ankstesniais metais, nusprendėme sutelkti dėmesį ne į daugelį klausimų, o tik į keturias pagal nagrinėjamą temą surinktų klausimų grupes: dvi tėvui Lele Silanos ir dvi Davidei, kurio paprašysiu atskiro pagilinančio apibendrinimo pabaigoje. Pirmasis klausimas skirtas Lele.

„O jūs kuo mane laikote?": kaip šis klausimas paliečia mus šiandien? Ką reiškia asmeninis santykis su Kristumi? Aš trokštu šio santykio, bet pastebiu pavojų, kad galiu jį interpretuoti šiek tiek abstrakčiai. Kaip mes galime augti savo santykiuose su Jėzumi kiekvieną akimirką? Kaip mūsų draugija padeda mums gyventi ir gilinti mūsų santykį su Kristumi? Kristus yra slėpinys, jis begalinai pažinus: ką tai mums reiškia?“

Emmanuele Silanos. Kuo skiriasi šeštadienio ryto klausimas „O jūs kuo mane laikote?“ ir penktadienio vakaro klausimas „Kuo žmonės laiko Žmogaus Sūnų?“ Tai yra, koks skirtumas tarp žmonių, kurie vaikščioja pirmyn atgal gatvelėje priešais mūsų namus Taivane ir neturi menkiausio supratimo apie tai, kas yra Jėzus, ir mūsų, kuriems Kristus užduoda klausimą apie save taip, kaip tą dieną uždavė Petruui ir kitiems? Jėzus pirmiausia paklausė: „Ką sako kiti?“, o tada: „Ką sakote jūs?“. Kuo tai skiriasi? Skirtumas tas, kad negalime sakyti, jog neturime nė menkiausio supratimo, kas Jis yra. Jus, mus, kurie esate čia šiuo momentu kaip istorijos, buvusios iki mūsų ir mus suformavusios, išdava, šis klausimas paliečia ne taip, tarsi mūsų santykis su Juo būtų dar nulinėje, pradžios akimirkoje. Tai, kad Kristus yra Paslaptis, kad jis yra begalinai pažinus, nereiškia, kad mūsų būvis yra toks, kaip pavaizduota tokiuose filmuose, kaip „Aš pradėdau iš naujo“ arba „50 pirmojo bučinio kartų“: pastarajame pagrindinė veikėja kaskart atsibudusi ryte nebepprisimena nieko, kas jai nutiko anksčiau¹⁶¹. Mums nereikia žmogaus, kuris kasdien mums saktų: „Žinok, tu juk buvai pakrikštytas...“. Juk esama istorijos, mus supažindinusios su Kristumi, istorijos, kurią Kristus sukūrė kartu su mumis.

¹⁶¹ „Švilpiko diena“ (JAV 1993), rež. Harold Ramis. „Pirmasis bučiny 50 kartų“ (50 First Dates, USA 2004), rež. Peter Segal.

Taigi, klausimą: „Kaip Kristaus klausimas paliečia mus šiandien?“, norėčiau patvirtinti kitu klausimu: „Kaip jis tave palietė iki šios dienos?“. Pradėkime nuo to, nuo istorijos objektyvumo, leidusio mums patirti Jį, nepapuldami į jau turimo žinojimo pavojų, bet likdami atviri ir trokštantys gilintis į paslaptį, kurią kuo labiau pažįsti, tuo labiau ir labiau ji darosi išpūdinga ir labiau trokštanti būti pažinta, kaip tą patyrė Giussanis iki paskutinės savo gyvenimo akimirkos ir kaip tą patyrė Šv. Pranciškus Vernos miške.

Pradėkime nuo garsiojo pavyzdžio iš „Religinio jausmo“ X skyriaus: jei dabar gimčiau turėdamas savo dabartinio amžiaus savivoką, turėčiau pripažinti, kad nesukūriau savęs pats, kad yra Kitas, kuris mane sukūrė ir nuo kurio priklausau: „*Aš esu*“ – tu-kuris-mane-sukūri¹⁶². Bet šiuo metu man taip pat būtų išpūdinga tvirtinti: „Aš esu padarytas, esu sukurtas kartu su mažiausiai dešimčia tūkstančių kitų žmonių“. Tai objektyvus faktas, kurį turiu pripažinti: yra draugija, į kurią esu įtrauktas. Ir nuo šios vietos vėl prasideda mano santykis su Kristumi, būtent čia jis mane paliečia. Tad esama dviejų būdų, kuriais Jis nuolat manęs paklausia: „O tu kuo mane laikai?“, per tikrovę ir per objektyvų draugijos buvimą.

Pateiksiu asmeninį pavyzdį. Buvo 2012 metų vasara, gražiausia mano gyvenimo vasara. Vis dar buvau misijoje Taivane ir po tokios daugybės metų pagaliau išvykau į kažkada suplanuotą kelionę po Kinijos liaudies respubliką. Jos metu galėjau tiesiogiai įsitikinti koks didelis buvo Kinijos bendruomenės poreikis palaikyti gyvą santykį su kita visuotinės Bažnyčios dalimi. Taigi parašiau labai ilgą laišką savo vadovams, kad pasidalinčiau savo mintimis. Tų pačių metų rugpjūčio pabaigoje apie tai kalbėjausi su tėvu Paolu, tuometiniu Šventojo Karolio brolijos generaliniu vikaru. Jis labai atidžiai mane išklauė ir pabaigoje tarė: „Nuostabu. Dabar paklausk, ką aš siūlau.“ Trumpai tariant, pasakė, kad netrukus Romoje reikės naujo Generalinio vikaro. Visas mano projektas per akimirksnį žlugo! Žinoma, galėjau pasakyti: „Bet ne, paklausk, Kristus juk manęs prašo kai ko kito. Jis manęs prašo vykti į Kiniją. Tai daug svarbiau.“ Neabejoju, kad Paolo būtų priėmęs mano atsakymą. Bet ar ne protingiau buvo manyti, kad tuo metu Kristus manęs prašė kažko kito, o ne to, apie

¹⁶² L. Giussani, *Il senso religioso*, op. cit., p. 146.

ką galvojau? Kas buvo protingiau: sekti savo intuicija ar realybe, kuri man atsivėrė geruoju mano vadovų veidu? Giussanis sakė, kad „Paslaptis ir ženklas tam tikra prasme sutampa“¹⁶³; norėdamas įsitikinti ar ši formulė neprieštarauja bažnyčios mokymui, būtent tuo tikslu jis nusprendė nuvykti pas kardinolą Ratzingerį, tuometinį Tikėjimo doktrinos kongregacijos prefektą, ir šis jį nuramino¹⁶⁴. Ką reiškia, kad Paslaptis ir ženklas sutampa? Tai, kad Kristus kalba per tikrovę, ypač per draugiją žmonių, kuriuos Jis prie tavęs priartina. Vienas iš jūsų vakar po pietų man rašė: „Kartą nuėjęs pas vienuolę sakramentinę [pasišventusią eucharistijos adoracijai ir žmonių reikmėms] jai tariau: „Jūs gyvenate kontemplančioje Kristų eucharistinėje duonoje. Mes nelabai skiriamės: kontemplančiuojame Kristaus kūną aplinkoje, kurioje gyvename, per krikščionių bendruomenės vienybę“, išskylančią Malonės dėką ir žmonėse, su pasišventimu kuriančiuose judėjimą, kuriame gyvename kartu su tais, kas dalijasi su mumis kasdieniu gyvenimu“.

Supraskime, kad šis ženklų ir slėpinių sutapimas yra analogiškas: mes esame Kristaus kūnas kitokiu būdu nei pašvęstoji Ostija, tačiau tiesa, kad esame vieni kitų dalys, kaip sako Šv. Paulius, priklausantys tam pačiam kūnui – Bažnyčiai¹⁶⁵. Taigi, susidūręs su klausimu, kaip Kristus paliečia mus šiandien, aš vėl keliu klausimą: „O kuo jūs mane laikote?“. Tegul šis klausimas nuo šiol tampa kasdienio darbavimosi keliu ne tik kiekvienam iš mūsų atskirai, bet ir tarp mūsų pačių, pradedant nuo kelio, kurį mes nuėjome kartu ir kurį kiekvienas nuėjo asmeniškai savo paties istorijoje: juk Kristus palietė kiekvieną mūsų visiškai asmeniškai, ir sykiu palietė visus per tėvo Giussanio charizmą. Taigi, pradėdami nuo to objektyvaus realybės fakto, kuriuo yra mūsų draugija, padėkime vienas kitam, kad šis klausimas taptų vis kūniškesnis, gyvesnis, tiesesnis kiekvieną dieną kiekvienam iš mūsų.

Cassese. Pereinu prie antrojo klausimo, kurį adresuojau Davidei. Vienas žodis išnyra daugelyje atsiųstų pamąstymų: tai „atmintis“,

¹⁶³ L. Giussani, *Dare la vita per l'opera di un Altro*, op. cit., p. 82. Žr. taip pat L. Giussani, *Si può (veramente?) vivere così?*, BUR, Milano 2025, p. 339.

¹⁶⁴ A. Savorana, *Vita di don Giussani*, op. cit., pp. 676–678.

¹⁶⁵ Žr. Ef. 4,25

neatsitiktinai buvusi pirmuoju pirmojo apmąstymo punktu: „Mūsų buvimo kartu tikslas: Kristaus atmintis“. Bet tai taip pat – man atrodo – yra pagrindinis CL charizmos specifinio pobūdžio aspektas. „Atmintis“ – tai žodis, kurį tėvas Giussanis itin pabrėžia. Brolijos įstatų pratarinėje (ji po pernai patvirtintų pakeitimų iš esmės išliko nepakitusi lyginant su pirmine versija) jis kalba apie „būtinybę nuolat pabrėžti Kristaus atminimą, kuriuo stiprinami pirminiai krikščioniškosios patirties veiksniai, kuriantys tikrąjį žmogaus paveikslą“¹⁶⁶. Todėl tai pagrindinis Brolijos patirties žodis.

„Iš ko susideda Kristaus atmintis ir kaip ji leidžia mums patirti Jį kasdieniame gyvenime?“

Davide Prosperi. Ką kito reiškia santykio atmintis, jei ne galimybę, kad tas santykis, *ta* meilė niekada nesibaigs, lydės mus visomis aplinkybėmis, net kai nebėra galimybės būti kartu fiziškai? Manau, kad šis klausimas esminis: ką reiškia prisiminti Kristų? Yra daug būdų, kaip galima pabandyti atsakyti į šį klausimą, tačiau pažvelkime į paties Jėzaus atsakymą. Pamokyme savo draugams, savo mokiniams jis atsakė Šv. Jono evangelijos 15 skyriuje, atskleisdamas kaip tęsis Jo santykis su jais.

Idomu pažymėti, kad Jėzus atsako ne taip, kaip tikriausiai atsakytume mes: „Aš tuoj išėsiu, atminkite mane, nepamirškite manęs“. Ne, atmintis, kurios Jėzus mūsų prašo, tai nėra atmintis, susijusi su praeitimi, su tuo, ką kadaise kartu išgyvenome. Nes jei kalbėtume tik apie prisiminimus, net pačius gražiausius, jie neatsispirtų neatidėliotiniams gyvenimo reikalams, rūpesčiams, kasdieniam, nuovargiui. Tačiau Jėzus atėjo būtent tam – kad suteiktų mums galimybę išgyventi bet kokias aplinkybes nepasiduodant sunkumų poveikiui! Dėl šios priežasties Jis prašo ne tik „pamaldaus atminimo“, bet ir kažko visiškai kito: „Pasilikite manyje“¹⁶⁷, nes Jame jau yra viskas.

Perskaičiau sunkiai sergančios „*Memores Domini*“ draugės laišką: „Aš namuose, mano darbas pasikeitė: pamažu suvokiu, kad šis darbas – atminti Jo dabartinį kvietimą. Šį rytą mane pribloškė šis Šlo-

¹⁶⁶ L. Giussani, *L'opera del movimento. La Fraternità di Comunione e Liberazione*, op. cit., p. 304.

¹⁶⁷ Jn 15,4.7.

vinimų kvietimas: „Atskleisk mums savo gerumą, kuris veikia kiekviename kūrinyje, nes mes visame kame ir visuose atpažįstame tavo šlovės šviesą“. Krikščioniškoji atmintis yra esančios Esaties suvokimas. Skamba šiek tiek kaip žodžių žaismas, bet štai ką Giussanis sako apie tikėjimą: „Kas yra tikėjimas? „Esaties atpažinimas“¹⁶⁸ ; Esatis – iš didžiosios raidės E – esanti tikrovėje, nėra mūsų mąstymo sukurtas dalykas. Todėl net atmintis, jei tai Kristaus atmintis, yra išliekančios Esaties atpažinimas. Tai, su kuo susidūrėme, nelieta praeities faktų, o tampa požiūrio kampu, iš kurio žiūrime į viską, į viską! Mes prisimename ne draugystę, bet Esatį, kurioje esame: „Pasilikite manyje“.

Kita draugė rašo: „Šie paskutiniai mėnesiai buvo malonės ir didelio svaigulio metas, nes manyje iškilo troškimas prašyti būti galutinai priimtai į „*Memores Domini*“: suvokiau, kad be Jėzaus aš iš tikrųjų nesu aš, taip pat ir milžinišką troškimą, kad kiekvienas atrastų tai, jog esame gailestingojo Tėvo vaikai. Būtent dėl viso to reikėjo pagrįsti savo patirtį, todėl tai buvo mėnesiai, kai reikėjo prisiminti visus tuos momentus, veidus, vietas, kurias Jėzus mane sužavėjo ir pašaukė. Tai buvo laikas, kai būtent judėjimas, „*Memores Domini*“ noviciatas ir namai, buvo vedliu ir tomis ugdymosi erdvėmis, kurios mane pažadino ir paskatino pagilinti troškimą susitikti su Kristumi ir pamatyti jį išikūnijusį.“

Štai kodėl Jėzus pasitelkia vynmedžio ir jo šakelių vaizdinį¹⁶⁹. Vynmedžio šakelė pati atskirai neturi gyvybės, ji negali nuspręsti duoti vaisius savo pačios pastangomis, savo gebėjimu imtis iniciatyvos: arba ji yra sujungta su vynmedžiu, arba nudžiūsta ir miršta. Tai visiškai pakeičia mūsų požiūrį, nes reiškia, kad atmintis nėra nuoseklumo pastanga, tai Esaties sąmonė, nuo kurios mes priklausomi, kaip teigė Lele. Ir tai yra gyvybiškai svarbi priklausomybė, taip šakelė gauna gyvybę iš vynmedžio. Jėzus aiškiai teigia: „Kaip šakelė negali duoti vaisiaus pati iš savęs[...], taip ir jūs bevaisiai, nepasilikdami manyje“¹⁷⁰. Šia prasme „atminti“ sutampa su „pasilikti“: sutikti priklausyti nuo Jo buvimo

¹⁶⁸ L. Giussani, *L'attrattiva Gesù*, BUR, Milano 2025, p. 7.

¹⁶⁹ Žr. Jn 15, 4-5.

¹⁷⁰ Jn 15, 4. Benediktas XVI komentuoja: „Viešpats pratęsia taip: „Pasilikite manyje, o aš jums. Kaip šaka negali pati duoti vaisių, jei nepasilieka vynmedyje, taip ir jūs negalite, jei nepasiliekatė manyje,... nes be manęs – tai taip pat galėtų būti išversta: būdami už manęs – jūs negalite nieko padaryti“. Kiekvienas iš mūsų susiduria su tokiu sprendimu“ (Benediktas XVI. „Homilija per šv. Mišias Olimpiastadion“, Apaštališkoji kelionė į Vokietiją, Berlynas, 2011 rugsejo 22).

toje istorinėje formoje, kurią pasirinko pats Kristus, tai yra bažnytinėje bendrystėje; sutikti, kad mano gyvenimo esmė nepriklauso nuo manęs, nuo to, ką galvoju, ką jaučiu, kas man patinka, bet kyla iš Kito. Tai nėra abstrakti kalba. Paliekant nuošalyje mūsų deklaruojamus dalykus, iš ko matosi, kad šakelė susieta su vynmedžiu? Iš to, kad ji duoda vaisių, o pašalinus ją nuo augalo, ji vaisių nebeduos.

Kitaip tariant, atmintis pasireiškia konkrečiame gyvenime – kaip aš dirbu, kaip bendrauju su žmonėmis, mano sunkumuose, nusiylimuose. Tačiau tai niekada nevyksta savaime: atmintis – tai „aš“ nuostata, kurią būtina pasitelkti kiekvieną akimirką. Šiomis dienomis mes tai pajutome: įvykis yra pradinis susitikimas ir tuo pat metu iš jo kylanti nauja gyvybė; pradinis susitikimas, susitikimas su Jėzumi, kurį Lele leido mums iš naujo išgyventi pirmojoje meditacijoje, ir naujas gyvenimas, kylantis iš šio susitikimo. Įvykis yra visa tai kartu, tai ne tik pradinė kibirkštis. „*Tai yra*, jei kinta“, – sakė Giussanis¹⁷¹. Taigi problema yra vėl ir vėl gerti iš to šaltinio, per mūsų ištariamą „taip“, nuolat leistis, kad Jis mus apimtų.

Vakar Lele, be kita ko, pacitavo palyginimą apie sūnų palaidūną. Šis palyginimas visada stebina; tie, kurie, kaip ir aš, turi vaikų, negali su juo nesitapatinti. Šiame palyginime išryškėja ne tik sūnaus, bet ir tėvo laisvė (tiesą sakant, palyginamas dar vadinamas ir „gailestingąjo tėvo“ palyginimu). Jis nesudeda savo pasitikėjimo į stoiskai suprantamą gebėjimą siekti savo sūnaus gėrio („Jei jis įsipareigoja, jis tai padarys“) ir nesiriboja abejingumu jam („Aš vertinu jo laisvę tiek, kad jis gali daryti, ką nori, net palikti ir iššvaistyti visą palikimą“): iš tikrųjų, kai sūnus išeina, tėvas tam nėra abejingas. Jis negali būti tikras, kad jo sūnus grįš, bet jis sustoja priešais jo laisvę ir – nors ir skausmingai – leidžia jam eiti. Visada svarsčiau: kodėl tėvo požiūris yra toks pamatuotas ir kupinas pasitikėjimo? Jis nemeta monetos, kad nuspręstų, ką daryti su savo sūnumi, visai ne tokios jo lažybos dėl sūnaus laisvės. Bet kuo tada grindžiama pasitikėjimo kupina tėvo laisvė – tai, kad jis gerbia sūnaus laisvę ir vis tiek jo laukia, nesiliauja tikėjęsis jo sugrįžimo? Tėvo laisvė grindžiama įsitikinimu, kad sūnus patyrė namus ir jo meilę ir kad namų ir tėvo atminimas gali

¹⁷¹ L. Giussani, *L'attrattiva Gesù*, op. cit., pp. 115-116. Žr. taip pat Id., «È, se opera. Appunti da una conversazione con dei giovani», suppl. 30 *Giorni*, n. 2/1994, pp. 65-81.

paskatinti jį anksčiau ar vėliau sugrįžti. Štai kodėl tėvo viltis nėra bergždžia.

Taip yra ir su mumis. Būtent susitikimo, malonės, pakeitusios mūsų gyvenimą, pripažinimas ir atminimas skatina mus sugrįžti kas kart, kai išeiname, ir visada atrandame mus apkabinančią Jo Esatį. Bendrystės Kristuje patirtis, kurią išgyvename, tai šie namai, į kuriuos galime sugrįžti ir juose pasilikti. Tai mūsų viltis, džiaugsmas ir laisvė: bendrystė yra išsilaisvinimas. Bet tai sykiu ir mūsų naudingumas, mūsų misija pasaulyje.

Patinka mums ar ne, mes visada „pasiliegame“ kažkame – visada: arba mes pasiliegame savo mintyse, baimėse, vaizdiniuose, kuriuos, beje, dažniausiai kiti žmonės mums įdiegia į galvas, arba mes pasiliegame Jame.

Baigiu labai paprastu klausimu, kuriuo kreipiuosi į kiekvieną jūsų ir visų pirma į save patį: kame noriu „pasilikti“ visa savo savastimi šiandien, būtent šią akimirką?

Cassese. Tarp daugybės iškeltų klausimų didelė dalis yra apie Brolijos grupeles, todėl taip pat yra klausimų ir problemų, susijusių su gyvenimu bendruomenėje. Nusprendėme šį ryt neatsakyti dėl laiko trūkumo, tačiau noriu atkreipti dėmesį, kad daug klausimų nagrinėjama Giussanio knygoje, kurios naujasis leidimas ką tik buvo išleistas, – „Judėjimo darbas. Bendrystės ir Išsilaisvinimo Brolija“. Tai labai graži knyga, nepaisant to, kad, kaip Davide minėjo, viena iš mažiausiai skaitomų, ir dėl to gaila, nes ji tikra aukso kasykla: dėl to kviečiu visus ją perskaityti pirmą kartą arba dar sykį. Be to, galvojame vieni kitiems padėti, vieni kitus palydėti artimiausiais mėnesiais, galbūt susitikdami su priorais, kad kartu spręstume jūsų iškeltus klausimus.

Dabar pereisiu prie trečiojo klausimo, jis skirtas tėvui Emmauelei.

„Kas yra šimterio pumas? Ką reiškia viską palikti Kristui? Susidūrę su tokia didele Kristaus meile mums, kodėl nepasiduodame? Kaip čia žemėje patirti šimterio pumą, net ir kančioje?“ „Kodėl niekas kita mūsų taip nežavi? Kodėl šis keistas potraukis nebūčiai? Kas padeda mums jam atsispirti? Kai santuokiniuose santykiuose ar Brolijos grupelėje išgyvena-

*mas išsekimo ir nepasitenkinimo laikotarpis, kaip galima išsivaduoti iš skeptiškos nuostatos tų, kas mums teigia, kad nėra nieko amžina?**

Silanos. Tai puikūs klausimai, tačiau atsakyti į juos užtruktų ilgą laiką, iš tiesų, reikėtų viso gyvenimo, todėl manasis atsakymas tėra tik atsakymo pradžia.

Grįžkime prie to momento, kai Petras užduoda klausimą: „Štai mes viską palikome ir sekame paskui tave. Kas mums bus už tai?“¹⁷². Viena vertus, Petro klausimas reikštų, kad jis paliko viską. Tada savęs klausiu: bet ar mes palikome viską? Ar esame pasirengę tai padaryti? Ar mes to norime? Ar bent jau gyvename šia įtampa viską palikti? Prisiminkime Tibhirino vienuolius: lengviau pasakyti didelį „taip“ kartą ir visiems laikams, nei daugybę mažų „taip“ kiekvieną dieną. Kaip tie, kas tuokdamiesi tą dieną mielai ištaria „taip“, bet paskui kasdien turi tai kartoti savo vyro, savo žmonos, savo vaikų akivaizdoje. Tai kas tada yra „viskas“, ką mes turime palikti? Labiau nei mums priklausančius laukus ar daiktus, pirmiausia esame pašaukti palikti savo įsivaizdavimus apie išsipildymą, apie laimę. „Viską palikti“ reiškia laikytis to, ką Kristus dabar tau siūlo kaip objektyvų savęs išpildymo kelią, mums įgaunantį krikščionišką „pašaukimo“ vardą. Visą palikti reiškia priimti savo pašaukimą, tai yra būdą, kuriuo Kristus dabar tau sako: „Sek paskui mane“.

Tačiau esama ir kito dalyko, kuris man atrodo paradoksalus: Petras stovėjo priešais Kristų, kai klausė Jo, ką jie, mokiniai, įgijo, viską palikdami dėl Jo. Bet kas yra daugiau už Kristų? Tačiau iš jo klausimo atrodo, kad Petras viską paliko ne „dėl Jėzaus“, bet kad gautų kažką kito, kas nebuvo Jis. Pabandykime įsivaizduoti, kaip Jėzus galėjo jaustis tą akimirką. Ir jaudina mintis, kaip su didžiule kantrybe, net su žmogiškai suprantama liūdesio gaidelė viduje, jis atsako Petrui: „Būk ramus: jūs viską palikę dėl manęs, gausite šimteriopai ir paveldėsite amžinąjį gyvenimą“¹⁷³. Jis tai paaiškina ramiai ir su meile. O būtų galėjęs jam pasakyti: „Bet Petrai, nejau nesupranti, kad tai Aš esu šimteriopumas? Nejau nesupranti, kad tai Aš esu amžinasis gy-

¹⁷² Mt 19,27.

¹⁷³ Žr. Mt 19,29.

venimas?“ . Kristaus pažinimas sutampa su amžinuoju gyvenimu¹⁷⁴. Kaip jis pats pasakys per paskutinę vakarienę Pilypui, kai viską jiems apreiškia, ir apaštalas jam taria: „parodyk Tėvą, ir bus mums gana“. Jėzus jam atsakė: „Jau tiek laiko esu su jumis, ir tu, Pilypai, vis dar manęs nepažįsti? Kas yra matęs mane, yra matęs Tėvą. Tad kaip tu gali sakyti: „Parodyk mums Tėvą“?“¹⁷⁵.

Tai štai, rizikuojame būti šiek tiek panašūs į Petrą ir Pilypą, ir iš tiesų esame panašūs: einame paskui Kristų, galbūt esame ištikinę, kad „atidavėme viską“, bet giliai viduje vis dar kažko laukiame. Einame paskui Jį, bet paskui pateikiame jam sąskaitą, kaip Marta po viso savo triūso. Viską atiduodame ne atsiliepdami į Jo meilę, mus aplankiusią dar iki to, bet kad galėtume jaustis sukaupę kreditą, tarsi būtume igiję teisę prašyti kažko mainais. Bet jei Kristus yra šimteriopumas, tada – jei esu tikras dėl santykio su Juo – aš nebeturiu ko prašyti, o turiu tik duoti: jei aš jau gavau viską santykyje su Juo, tada mano troškimas yra tik gyventi su Juo ir dėl Jo. Tokiu būdu žmogus gali iš tiesų aukoti viską, net kančią. Ir iš tiesų, net mielai aukoja kančią: jis nėra laimingas kentėdamas, bet mielai aukoja ir kančią, ligą, kaip Matėjas, nes jis jau viską gavo ir vienintelis jo troškimas yra atiduoti tai, kas jam buvo dovanota.

Iš surinktų klausimų dar išryškėjo nebūties žavesio tema, ji, kaip matyti, palietė daugelį; tai reiškia, kad ši patirtis, vienaip ar kitaip, su mumis visais šiek tiek siejasi. Kažkas mus traukia į niekį, į nebūtį. Bet dėmesio, žmogaus širdis nėra sukurta nebūčiai, ji sukurta Būčiai; ji nėra sukurta mirčiai, ji sukurta gyvenimui. Tada kodėl toks keistas polinkis į tai, kas neigia tikrąjį mūsų troškimo objektą? Nes mūsų laisvė sužeista, ji sužeista prigimtinių nuodėmės. Štai kodėl turime būti dėmesingi, kai tariame: „Siekiu šio dalyko, nes jis mane labiau atitinka“. Dėmesio: atitinka tiktai Kristus. Tad jei kažkas tave nutoлина nuo Jo ar nuo kelio, į kurį Jis tave atvedė, kažkas negerai, ir tu turi sau pagelbėti, „pašalinti“ viską, kas tave nuo Jo atitolina, kaip vakar ryte buvo pasakyta pasakojant Jajiro dukters istoriją. Atminti: kalbame ne apie žmonių pašalinimą iš mūsų gyvenimo, bet apie

¹⁷⁴ „O amžinasis gyvenimas – tai pažinti tave, vienintelį tikrąjį Dievą, ir tavo siųstąjį Jėzų – Mesiją.“ (Jn 17, 3).

¹⁷⁵ Jn 14, 8-9.

atsisakymą to, kas mane nuo Jo atitolina – triukšmo, traukos į niekį, priklausomybės nuo „lengvabūdiškų dalykų“.

Draugas man parašė: „Brangus Emanueli, šią popietę, kai pradėjai šimteriopumo temą, prisiminiau tą savo gyvenimo akimirką, kurią aiškiausiai išgyvenau šį pažadą. Buvo galbūt tamsiausias mano gyvenimo metas. Mano santuoka atsidūrė krizėje, jaučiausi tuščias, nenorėjau gyventi. Tokia buvo šimteriopumo akimirka. Vieną dieną tėvas Giussanis man tarė: jei paimsi šį kryžių, pamatysi, kad tėvystės, draugystės, gyvenimo patirtis taps šimteriopa. Jis pakartojo ir paragino mane pačiam imti kryžių, o ne tapti jo auka. Ir tomis dienomis, kai man stigo jėgų, jis pats ir jo draugai iš Gudo „*Memores*“ nešė kryžių už mane, ir vėliau jau aš pats įstengiau jį nešti. Ir tas pažadas išsipildė kelionėje, kurioje jau maniau esąs miręs, tačiau išvydau save atgimstantį. Patyriau gyvenimo pilnatvę ir turtą turėti tiek draugų, kurie ateina iš Jėzaus ir kurie šiandien leidžia man atrasti Jį kaip Tąjį, kuris mane myli. Štai kas man yra Jėzus.“

Čia mus nuo pagundos būti įtrauktiems nebūties gelbsti Jėzaus ranka ištiesta Petrui, šiam skęstant vandenyje. Tai vadinamas malone ir objektyviai pasirodo Bažnyčioje, sakramentuose ir, pagal analogiją, mūsų draugijoje. Tik vieną dalyką turime padaryti, kai ši nebūtis mus ima traukti, kai atrodo, kad pasiduodame skausmo, nuovargio ar kryžiaus svoriui: prašyti. Mes prašome Kristaus pagalbos, kad išgelbėtų mus savo malone, kaip išgelbėjo Petrą, šiam skęstant Galilėjos jūros vandenyje.

Cassese. Pereiname prie paskutinio klausimo, kurį perduodu Davidei. Penktadienio vakaro įžanginiame sveikinime paminėjote keltą punktą, kuriuos, mūsų nuomone, varta šiek tiek išplėtoti. Jei pirmasis tau užduotas klausimas buvo skirtas žodžiui „atmintis“, tai čia pagrindinis žodis, aplink kurį sukasi daugelis mūsų surinktų kitų klausimų, yra „laisvė“.

Pastaraisiais mėnesiais daugybė įvykių tiek visų pirma visame pasaulyje vykstantys karai, tiek pačios Italijos įvykiai (pirmiausia galvoju apie konstitucinio referendumo iškeltą iššūkį), tiek mūsų istorijos dalykai – prisimenu, pavyzdžiui, dialogą, pradėtą su popiežiumi Leonu XIV po audiencijos sausio mėnesį – iškelia klausimą apie santykį su kiekvieno iš mūsų laisve. Todėl nusprendėme paprašyti tavęs

šiek tiek labiau išplėtoti ir pagilinti šią temą, pradedant nuo dviejų klausimų, kurie mums atrodo ypač svarbūs.

„Ar galite padėti man geriau suprasti termino „laisvė“ prasmę, iškilusią pamokose?“

„Įžanginiame sveikinime Prosperis sakė, kad būtina atgauti laisvės jausmą, kuris nesupriešina pačios laisvės ir vienybės. Tėvas Silanos kalbėjo su mumis apie laisvę sūnystėje. Tai labai skiriasi nuo to, kaip mes paprastai suprantame laisvę, tai yra pasirinkimo dinamiką. Bet kas tada yra šioji laisvė? Akivaizdu, kad tai nėra galia, tad kas tai? Girdejome, kad tai, ką nešiojamės, esame ne mes patys, o bendrystė, kuria gyvename. Koks ryšys tarp asmeninės laisvės ir šios bendrystės?“

Prosperi. Taip, tiesa, ypač pastaraisiais mėnesiais ši tema mūsųose iškilo labai ryškiai, kartais net dramatiškai, nes suprantame, kad ant kortos pastatyta kažkas svarbaus. Vakar po pietų Lele sakė, kad laisvė labiausiai būdinga sūnui, naujam žmogui; jis kalbėjo apie laisvę, „išlaisvintą“ iš savo ribų šantažo, laisvę, kuri išsipildo priklausomybėje nuo Dievo, išsipildo Jo akivaizdoje. Tačiau įžangoje sakėme, kad nors ši laisvės samprata yra vienas iš dalykų, kuriems Giussanis skyrė daugiausia dėmesio, šiandien, net labiau nei vakar, negalime to laikyti savaime suprantamu dalyku, net ir tarp mūsų pačių. Kartais, mums nepastebint, esame įkalinti tokioje laisvės sampratoje kuri reiškia ryšių nebuvimą, autonomiškumą arba aptvarą, kurį reikia ginti. Kodėl?

Mes taip pat prisipildę to mus supančio individualizmo, kurį skatina viešpataujanti mąstysena. Taigi, kai susiduriame su radikaliu, integraliu pasiūlymu, kuris mus visiškai įtraukia, kaip, pavyzdžiui, vienoje iš šių mūsų dienų, ar kai pats judėjimas kviečiantis sekti tuo, ko iškart nepraleidžia mūsų matmens „muitinė“ – mūsų charakteris ar asmeninė nuomonė, mes visi daugiau ar mažiau pajuntame viduje kylantį protesto, pasipriešinimo judesį. Šią nuostatą Giussanis apibendrina išsireiškimu, kurio nė vienas iš mūsų negalėtume teorizuoti; tiesą sakant, tai labiau praktikuojama, nei verbalizuojama: „Aš esu savo paties“¹⁷⁶.

¹⁷⁶ L. Giussani, *L'incontro che accende la speranza*, LEV, Città del Vaticano 2025, p. 64.

Tačiau, jei pažvelgsime į šias dienas, mums pateiktas pasiūlymas parodė, kiek daug labiau trokštama, širdies gilumoje trokštama, visą savo gyvenimą gyventi priklausant nuo pripažintos Jo esaties, su šia esatimi, su Kristumi. Šių dienų pasiūlymas pažadino mumyse ilgesį Jam ir tuo pat metu ilgesį tikresniam žmoniškumui, kurio anksčiau galbūt neprisileidome ir kuris dabar vėl galingai iškyla. Kiek kartų aš, savo ausimis, ir daugelis iš mūsų čia dalyvaujančių, girdėjome tėvą Giussanį sakant: „Aš nebuvau, aš esu, todėl priklausau, „Aš ne savo paties“, mano tapatybė yra kitas“¹⁷⁷. Mes priklausome Dievui, Kristui, kūnu tapusiam Dievui; mes priklausome Tam, kurį sutikome tikrovėje, kuria Jis pats naudojasi, kad išliktų istorijoje: Bažnyčia, mūsų draugiją, kuri, kaip patyrėme šiomis dienomis, yra žavinga jos išraiška.

Todėl laisvės pirminė reikšmė nėra mūsų gebėjimas rinktis, ji neišsemia pasirinkimo galimybe (tai, pasak Giussanio, priklauso laisvei dar esančiai kelyje, netobulai laisvei, bet ne laisvės apibrėžimui, ne jos prigimčiai). Ji yra šio priklausymo patvirtinimas¹⁷⁸, gebėjimas pritapti prie to Kito, iš kurio kiekvienas atsirandame kaip „aš“, nes būtent iš ten kyla mano „aš“: todėl anksčiau buvo sakoma, kad priklausymas Jo esčiai yra tai, kas *išpildo* mano asmenį. Neapgauinėkime savęs: alternatyva *šiam* priklausymui yra ne savęs turėjimas („Aš esu savo paties“), bet priklausymas biologiniam ir istoriniam kontekstui, kuris mus pagimdė ir kuris laiko „ant pavadėlio“, tai yra, priklausymas aplinkai, kurioje mes atsidūrėme, socialiniams tinklams, kuriuose mes dažnai naršome, žurnalistams, kuriais remiamės, nedidelei „draugų“ grupei, kuri šiandien mums daro didžiausią įtaką, trumpai tariant, to momento galiai.

Taigi, priešingai nei dažnai galvojame, nėra priešpriešos tarp laisvės ir priklausymo; tačiau su viena sąlyga: neleiskime, kad šių žodžių prasmę mums primestų vyraujanti mąstysena. Tarp „laisvės“, suvokiamos kaip pritapimas prie būties, kaip gebėjimas kurti save pasitelkiant Paslapties teigimą, kuris akimirka po akimirkos mus kuria, kaip sako Giussanis, ir „priklausymo“ šiam kūnu tapusiam Slėpiniui, esančiam čia ir dabar Bažnyčioje, iš tiesų esama gilaus ryšio, o ne

¹⁷⁷ *Ten pat*, p. 60.

¹⁷⁸ Žt. L. Giussani, *Si può vivere così*, op. cit., p. 91.

susipriešinimo: nes būtent priklausyme įgyvendinama mūsų laisvė. Susipriešinimas iš tiesų pasirodo, ir dar kaip, kai laisvė sumenkinama iki iliuzinės autonomijos, kuri tada yra ne kas kita, kaip kitos priklausomybės kaukė, kuri neišlaisvina: jos mes nė nepastebime, ir dėl šio dalyko ji dar labiau nuasmeninanti, piktybiškesnė, korozinė. Visada nuo kažko priklausai. Kai mes imame reikalauti tariamos autonomijos ar blogai suprastos „laisvės“ erdvės, tai yra, kai sakome: „Čia Kristus niekuo dėtas, čia draugija neturi įžengti, čia tikėjimui nėra ką byloti“, tai viskas, į ką neleidžiame įžengti Jo esąčiai, iš karto nuskursta, nublanksta, egzistuoja žemiau savo galimybių.

Tačiau čia turime atsižvelgti į kitą nuolat tykantį pavojų, tai yra, redukuoti Kristų iki įsivaizduojamos esaties, suprantamos grynai spiritualistiškai. 1998 m. Brolijos Rekolekcijose Giussanis kalbėjo apie rimtą šiems laikams būdingą susiaurinimą, kuriuo siekiama „Kristaus be Bažnyčios“ – o tai yra ne kas kita, kaip tai, ką Lele minėjo įžangoje, tai yra gnostinė pagunda, – kuriuo norima „panaikinti Kristaus kūniškumą“¹⁷⁹. Tik Jo tikrasis, kūniškas buvimas turi galią transformuoti gyvenimą. Susitikimas su judėjimu mus patraukė ir tapo mums gyvenimo pokyčiu, jo dėka mes atradome, kad Kristus susijęs su viskuo, viską atmaino; ir kad bendrystė, patiriama Jo vardu, sukuria kitokį, labiau išpildytą, tikresnį visų dalykų matymo ir traktavimo būdą. Tai štai, mes norime išgyventi ir vis patirti šią ištaką, nes atimti kažką iš Kristaus reiškia jį prarasti. Atimti – tegu būna aišku – ne iš Kristaus kaip įkvėpimo, bet iš Kristaus kaip fakto, iš jo kūno fakto¹⁸⁰.

Tai įsikūnijęs Dievas, tai Kristus mums parodo, mums padeda atpažinti tikrovę tokią, kokia ji yra, tai yra, kaip Slėpinio ženklą, kaip Jo tikrovę. Būtent tai leidžia mums mylėti tikrovę tokią, kokia ji mums duota: iš meilės Jam, kaip girdėjome liudijimuose, kurie buvo pakartoti šiomis dienomis, ir mums jau parodė dar iki mūsų buvusių didžiųjų draugų, kurių šventumo bylą Bažnyčia jau inicijavo. Neatverti savęs Kristui, tiesiog likti susitelkusiam į save patį, reiškia praleisti tai, kas geriausia. Nuovargis, kuris kartais slegia mūsų die-

¹⁷⁹ L. Giussani, *Dare la vita per l'opera di un Altro*, op. cit., p. 101.

¹⁸⁰ Žr. D. Prosperi, «Tendenzialmente uniti come genesi di giudizio e come azione», *clonline*, 2026 balandžio 11.

nas, kursto būtent tai: į aplinkybes žvelgiame per savo norus, o ne per santykį su Kristumi, per tai, kaip Paslaptis leidžia joms reikštis.

Bendrystė, išgyvenama su Kristumi ir tarp mūsų, ne tik padaro mus Jo – tokiais mes jau tampame per Krikštą, net jei kartais to neprisimename, – bet ir leidžia mums patirti kūnu tai, ką reiškia būti Jo. Tai tas šimteriopumas šiame pasaulyje, kurį mums minėjo Lele.

Kristus šiandien yra esatis Bažnyčios ir mūsų bendrystės paslapyje, tiksliais konotacijomis, savitais bruožais pasižyminti esatis, tokia pati kaip tuomet, kai Jis vaikščiojo Galilėjos keliais, o tie, kas jį sutikdavo, priešais save regėdavo žmogų, tikrą, fizinį buvimą, kurio veide nebuvo parašyta, kad jis yra antrasis Trejybės asmuo. Ir tai Jis, Kristus, nusprendė, kokia forma išlikti esančiu istorijoje, kad mūsų santykis su visa tikrove taptų tikresnis.

Motina Teresė – asmenybė, kurioje visa tai paliudyta labai keirčiai: ji atpažindavo Kristų kenčiančiuose ir vargstančiuose, mirštančiuose gatvėje, bendrystėje su Kristumi, kuris gyveno jos kūne, sakramentuose, maldoje, bendrystėje su seserimis, santykiyje su Jonu Pauliumi II. Be viso to, jos santykiuose su ligoniais būtų vyravusi regimybė, ji būtų juos mačiusi kaip pūvančius kūnus; galiausiai, turime pripažinti, būtent tokiam matyme dažną sykį esame įstrigę, žvelgdami į kasdienę tikrovę.

Tačiau šiomis dienomis matėme kaip panaikinamas dviejų tūkstančių metų atstumas tarp mūsų ir visų evangelijose pasakotų faktų: Kristus dabar pasiekia mus šios draugijos veidais ir rankomis, kaip nutiko Motinai Teresei, kaip nutiko bičiuliui iš Taipėjaus, apie kurį pasakojo Lele. Ir kadangi mūsų bendrystė, mūsų vienybė yra gyvas organizmas, ji, lygiai taip kaip Bažnyčia negali galiausiai nesiremti tam tikra nuoroda, autoriteto vaidmeniu, kurį šiandien atlieka vienas asmuo, rytą – kitas.

Tad grįžkime prie to, ką pasakėme įžanginiame sveikinyje: ką reiškia remtis Kristumi, „Kristaus faktų“, o ne Kristaus atneštomis vertybėmis, taigi ir neišvengiamai mūsų pačių kuriama jų interpretacija? Remtis Kristaus faktų reiškia viską vertinti ir aiškinti remiantis patiriama bendryste, nes krikščioniškasis gyvenimas yra „bendrystė“. Tokius dalykai mums atskleidė tėvas Giussanis, jų mes išmokome iš jo, ir būtent jie sudaro mūsų charizmos naujumo centrą Bažnyčios gyvenime, juose mūsų charizmos širdis: juk ne šiaip mes vadinamės

Bendryste ir Išsilaisvinimu¹⁸¹. Aš ir daugelis iš mūsų, kurie pažinojo Giussanį, užaugome nepalaujamai suvokdami šią mūsų sakramentinės, ir sykiu metodologinės bei istorinės vienybės vertę, todėl esame pasirengę paaukoti savo būdą ir nuomonę priimdami – žinoma, patikrinę, o ne bukai, kaip „avinų banda“ – šią iš mūsų bendrystės kylančią hipotezę ir kartu neatmesdami iškylančių klausimų bei kritinių problemų, kurias išvelgiamos sąmonėje. Iš tiesų, tos kritinės problemos, kurias kas nors išvelgia, laikytinos gėriu, patvirtinančiu mūsų bendrystę ir skatinančiu ją augti tuo labiau, kuo ja daugiau remiamasi nuoširdžiai ir broliška sekant. Visa, kas yra tikro, tame, ką matau ir kas nebuvo svarstyta, anksčiau ar vėliau – veikiau anksčiau nei vėliau – atras savo erdvę ir pripažinimą, nes mūsų tikslas yra ne skleisti savo idėjas ar vieno ar kito nuomonę, o tarnauti Dievo karalystei, statyti Bažnyčią: mūsų tendencingai vieningų sprendimų ir veikimo tikslas yra liudijimas Kristui ir Bažnyčiai¹⁸².

Gali kilti pagunda rinktis švelnesnę, labiau „prijaukintą“ judėjimo sampratą, kuri sumenkina jį iki erdvės, kurioje atskiros grupės skleidžia savo pažiūras, iki savotiško „indo“, kuriame kiekvienas, pats sau ar vadovaudamasis nuorodomis, kurias pasirenka pagal savo skonį, juda ta kryptimi, kuria tiki, remdamasis savomis tėvo Giussanio mokymų interpretacijomis. Ne, judėjimas yra vientisas dalykas, tai – „subjektas“, vienybė, judanti istorijoje ir norinti padaryti regima vienybę, kuri gimsta iš mus pagaunančio Kristaus judesio. Esame vienas kūnas, kurio nariai – žinoma, turintys įvairias formas ir funkcijas – sutaria dėl to paties tikslo: Kristaus šlovavimo akistatoje su pasauliu.

Kaip sakėme pirmąjį vakarą, tai vienintelis mus dominantis dalykas: Kristus turi būti pažįstamas ir atpažįstamas, kad mūsų ir mūsų artimųjų gyvenimas būtų laimingesnis, teisingesnis, džiaugsmingesnis ir vaisingesnis, turintis daugiau taikos. Būtent to, kaip matome, ypač trūksta šiomis istorijos dienomis, kurios kupinos tamsos, skausmo ir netikrumo. Tada eikime kartu, meldami to tyra širdimi.

¹⁸¹ Šia tema tėvo Giussani žodžius, kurių kartu klausėmės šį rytą, kiekvienas galės pasiskaityti ir naujoje knygoje, kurią rugsejo mėn. išleis „Rizzoli“. Joje visa eilė dar neskelbtų susitikimų, tėvo Giussanio pravedimų su judėjimo lyderiais („Scuole Quadri“) lyderiais 1971-1972 m. Ištraukos, kurių klausėmės, yra iš 1972 birželio 18 „Scuola Quadri“ įrašo, pateikto šeštajame skyriuje.

¹⁸² Žr. D. Prosperi, «Tendenzialmente uniti come genesi di giudizio e come azione», op. cit.

Dabar norėčiau, kad vėl kartu sugiedotume „*Nuestra Señora de la Esquina*“, kurią sukūrė mūsų draugė iš Čilės. Ji man parašė, kad ši giesmė yra maldos forma: „Ši daina buvo parašyta bendruomenei, kuri vadinasi „Visi prieš narkotikus“. Bendruomenės nariai užsiima benamių nuo narkotikų priklausomų žmonių rehabilitacija ir keičia jų gyvenimus pasitelkdami tikėjimą. Mergele Mariją jie vadina „Kampo Dievo Motina“, nes gatvės tamsoje kažkur kampuose jie atpažįsta, kad tai Mergele Marija juos išgelbėjo“. Būtent vienas iš šios grupės vadovų, mūsų bičiulis, paprašė parašyti dainą skirtą Mergelei Marijai, kad bendruomenė ją galėtų giedoti. Dainoje siekiama perteikti tai, ką jie išgyvena ir ką kiekvienas iš mūsų gali išgyventi, nes tamsiame gyvenimo kampe mes išgelbstimi tokie, kokie esame¹⁸³.

¹⁸³ «*Mi camino era una avenida sin horizonte y sin salida /Mis ojos ya se adormecían, mi corazón ya no latía. /En mi tristeza me escondía, nadie sabía, nadie sabía; /pero alguien ya me conocía y me esperaba en una esquina. //Nuestra Señora de la Esquina, tú que abrazas mis heridas, /cuando se oscurece mi vida, eres la llama y me ilumina. //Al que te busca todavía, al que te encomienda su vida, /dale Tu mano enternecida, deja que brote Tu semilla. /Al que perdió su corazón o lo apostó en una partida, /déjale ver que cada día nace el Señor en sus heridas. //Cuando el cansancio me vencía y mis errores ya me hundían /te ofrecí todo mi dolor tu abrazo rescató mi vida. /Cuando el cansancio me vencía y mis errores ya me hundían /te ofrecí todo mi dolor tu abrazo rescató mi vida.*» („Mano kelias buvo gatvė be horizonto ir išėjimo /Mano akys jau merkėsi, mano širdis jau nebeplakė. Aš slėpiausi savo liūdesyje, niekas to nežinojo; bet kažkas vis tiek mane pažinojo ir laukė manęs prie kampo. //Kampo Dievo Motina, tu, kuri apkabini mano žaizdas, /kai mano gyvenimas temsta, tu esi liepsna, kuri jį apšviečia //Tiems, kurie vis dar tavęs ieško, tiems, kurie tau atiduoda savo gyvybę, /ištiesk savo švelnią ranką, leisk Tavo sėklai sužydėti. /Tiems, kurie neteko širdies ar pralošė ją statyme, /parodyk jiems, kad Viešpats kasdien atgimsta iš savo žaizdų. //Kai manyje ėmė viršų nuovargis, ir klaidos mane skandino, /aš paaukojau tau visą savo skausmą, ir tavo apkabinimas išgelbėjo mano gyvenimą.“) (P. Giovanetti, „*Nuestra Señora de la Esquina*“).

■ SUSIRINKIMAS (ANTROJI PAMAINA)

Davide Prosperi. Šalia manęs Luca Frigerio, atsakingas už Veneto regioną, taip pat deleguotas Kampanijos regiono: jo paprašėme mums talkinti šio ryto užsiėmimuose.

Luca Frigerio. Labas rytas visiems. Gavome daugiau nei aštuoni šimtus laiškų. Daugybėje jų reiškiamas dėkingumas ir džiaugsmas, kurie buvo juntami ir salėje bei viešbučiuose vyravusioje atmosferoje. Visa tai patvirtina faktą, kad juntami ir patiriami dalykai įvairiais būdais paveikė mūsų žmogišką prigimtį, pažadino įkvėpimą toliau eiti keliu, į kurį mus atvedė Dievas, tai yra, Brolijos keliu. Dažniausiai išskylančias temas pasirinkome apibendrinti, suformuluodami šešis klausimus: tris užduosiu tėvui Lele ir tris Davidei, kad padėtų mums labiau pasigilinti į žingsnius, kuriuos esame pašaukti žengti kartu.

Iš karto pasakysiu, kad įvairiuose klausimuose iškilusi tema yra apie Brolijos grupeles ir jų gyvenimą. Nusprendėme nespręsti šių klausimų šiandienos susirinkime: vietiniu lygiu bus nurodytas laikas, kuriuo bus imtasi šių klausimų, ir šia tema siūlome perskaityti ką tik iš naujo išleistą Giussanio knygą „Judėjimo darbas. Bendrystės ir Išsilaisvinimo Brolija.“

Pirmasis klausimas skirtas tėvui Lele yra susijęs su atminties, tylos ir artumo Kristui temomis.

Kaip galime padėti sau išgyventi Kristaus atminimą, nesusiaurindami jo iki moralizmo ar spiritualizmo? Kaip tyla gali padėti mums geriau pažinti Kristų kasdienybėje, netraktuojant to kaip pertraukos gyvenime – ypač tiems, kas nėra prisiėmę Kristaus atminimo kaip konkrečios gyvenimo taisyklės? Kas sieja atmintį ir veiksmą?“

Emmanuele Silanos. Į šiuos klausimus stengiuosi atsakyti remdamasis dviem pavyzdžiais, kuriuos paimu iš Evangelijos. Pirmąjį jau paminėjau, kalbėdamas apie Brolijos grupeles. Galvojant apie artumą su Kristumi, man į galvą ateina jo santykis su dviem sesėmis ir broliu iš Betanijos: Morta, Lozoriumi ir Marija. Visi prisi-

mename, kaip prieš ketverius metus, per Rekolekcijas, tėvas Leporis jaudinančiai išryškino abiejų seserų santykių su Mokytoju, su Jėzumi, dinamiką. Peržvelgus Evangelijos epizodus, kuriuose šios asmenybės dalyvauja, tampa aišku, kad jei jau būta vietos, kurią Jėzus mylėjo, kurioje mėgo ilsėtis ir jautėsi kaip namuose, tai toji vieta buvo būtent tas namas, tas būstas, ta šeima – tiek, kad visi pastebi kiek Jėzus mylėjo tą trijulę. Prisiminkime, pavyzdžiui, kaip reagavo tie, kas išvydo jį verkiant, išgirdus abiejų seserų atneštą žinią apie Lozorius mirtį.

Skaitant šias ištraukas, matome, kad ši meilė, tiek kūniška – ta prasme, kad tokia žmogiška, tokia konkreti, iššaukianti ašaras – yra jų artumo su Jėzumi pasekmė. Perskaičius šiuos skyrius, tampa aišku, kad šis artumas yra esminis krikščionybės bruožas. „Artumas“, kaip jau sakėme, reiškia, kad Kristus susijęs su viskuo. Tai dieviškumas, įžengiantis į labiausiai įprastus, kasdieniškiausius gyvenimo dalykus: ir pas Mortą, kuri gamino maistą ar plovė indus; ir pas Lozorių, kuris mėgo sėdėti prie stalo su Jėzumi, ir pas Mariją, kuri sėdėdavo prie jo kojų ir klausydavosi. Bet jei atidžiau perskaitysime tuos pačius epizodus, suprasime dar ir tai, kad šis artumas suteikiamas ne visas vienu kartu, o auga einant laikui.

Kristaus pažinimas niekada nesibaigia, jau sakėme tai sakėme pradžioje. *Mes nežinome, kas Jis buvo*¹⁸⁴, ir tai reiškia, kad Kristui pažinti mums duotas visas gyvenimas. Prisiminkime Jono Krikštytojo frazė: „O tarp jūsų stovi tas, kurio jūs nepažįstate“¹⁸⁵. Kitaip sakant: „Jis tarp jūsų, bet jūs dar turite jį pažinti“. Mes taip pat norime tos pačios brolybės, to paties artumo, kurią išgyveno jie, ir mums lygiai taip pat reikia laiko išmokyti jį patirti. Tad nenusiminkime, jei aptinkame save dar tik kelionės pradžioje.

Būtina, kad mūsų kasdienis gyvenimas prisisodrintų atmintimi apie tą gyvąją Esatį ir po truputį apimtų ir mūsų veikimo būdą, mūsų veiklą, nes tam tikra prasme nenorėtume rinktis tarp Mortos ir Marijos: norėtume būti visiškai įsitraukę į pasaulį, į savo darbą, tą būdą, kuriuo trokštame kurti Dievo karalystę, bet tuo pat metu no-

¹⁸⁴ A. e G. Roscio - A. e G. Agape, «Noi non sappiamo chi era», *Canti*, op. cit., pp. 254-255.

¹⁸⁵ Jn 1,26.

rétume visą laiką būti užpildyti santykiu su Juo, Jo esatimi. Tai koks kelias veda į šią vienovę?

Tėvas Paolo Prosperis atkreipė mano dėmesį į šią tėvo Giussanio ištrauką: „Nereikia rūpintis tuo, kaip save išreikšti [Mortos problema], reikia rūpintis tuo, kaip pagilinti nuostabą [Marijos nuostata], nes tos savo nuostabos gilinimas ir atveda į tinkamą savęs išreiškimą“. Giussanis priduria: „Mūsų prašoma gilinti nuostabą, iš kurios gimsta savęs išreiškimas. Savęs išreiškimas [mūsų kūrybiškumas], kitaip tariant, vaisingumas, gimsta iš meilės; o meilė yra nuostaba akistatoje su esatimi, kuri priimama, apkabinama, atpažįstama, įsileidžiama“¹⁸⁶.

Evangelijoje pagal Joną yra ištrauka, kurioje tai išreiškiama aiškiai ir jaudinančiai, ir esame būtent Betanijos namuose. Prieš kelias dienas Jėzus prikėlė iš mirusiųjų Lozorių ir dar anksčiau apsipylė ašaromis regėdamas ateinančią Mariją. Praėjus kelioms dienoms jie visi susirenka namuose šventei, paminint brolio sugrąžinimą į gyvenimą. Būtent tą akimirką Marija „iššvaisto“ 300 denarų, kad nupirktų kva-pnų aliejų, kuriuo apšlaksto Jėzaus kojas, ir šis poelgis labai supykdo Judą: juk Judas matuoja, kaip dažnai darome ir mes, o Marija tuo poelgiu išreiškia visą meilę, kylančią iš to, kad viską jau yra gavusi. Štai iš kur kyla veiksmas: kaip atsakas į tai, kad viskas gauta, meilės atsakas į jau gautą meilę. Ir būtent dėl to Jėzus papriekaištavo Mortai, kuri, skirtingai nei Marija, vadovavosi ne gauta meile ir netgi vienu metu – pasitelkiant žodžius, kuriuos mėgo kartoti Carrónas – „pateikia sąskaitą“¹⁸⁷. „Kaip čia? Ar neapsidairai? Ar nematai, kad namuose yra darbų?“¹⁸⁸. Priešingas dalykas būtų pradėti nuo suvo-kimo, kad viską jau gavome, ir tai įmanoma, jei išmokstame prisiminti tai, kas nutiko mūsų gyvenime.

Antrasis vaizdinys susijęs su Dievo Motina, ji jau minėjau pirmosios meditacijos pradžioje. Dievo Motinai viskas buvo atmintis, viskas buvo galimybė išsaugoti širdyje santykių su Sūnumi įvykius. Pabandykime pagalvoti: kaip Dievo Motina rūpindavosi namais? Kaip ruošdavo maistą, kaip valydavo? Jos veikimą skatino ne perfekcionizmas, ne švaros ar apsėdimas viską gerai atlikti. Ne, ji va-

¹⁸⁶ L. Giussani, *L'autocoscienza del cosmo*, BUR, Milano 2000, pp. 204-205.

¹⁸⁷ J. Carrón, *Amici, cioè testimoni*, suppl. *Tracce*, n. 8/2007, p. 39.

¹⁸⁸ Žr. Lk 10, 40-42.

dovavosi suvokimu, kad yra pašaukta daryti viską, ką daro, dėl Sūnaus, Jo vardan. Tai moralizmo priešingybė: kažką darau ne todėl, kad privalau, bet kažkieno labui, dėl kažkieno meilės. Čia slypi giluminė „atminties“ puoselėjimo prasmė: pirmiausia padėti mums prisiminti, kas yra „*mirabilia Dei*“, kaip sakėme, tie didieji dalykai, kuriuos Dievas įvykdė mūsų gyvenime. Šia prasme turime suprasti Giussanio pabrėžiamą maldos ir aukojimo sutaptį¹⁸⁹: siūlydamas aukoti kiekvieną mūsų gyvenimo poelgį, kiekvieną veiksmą – plaunant indus ar apverčiant omletą (prisimenate brolių Lauryną?) –, prašant, kad Jis būtų esantis tą dabarties akimirką.

Kokias priemones, siekiant viso to, mums teikia tėvo Giussanio siūlomas ugdymas? Turime įsileisti Kristų į savo gyvenimą ir savo namus, įsileisti Kristų taip, kaip pasielgė Morta, Marija, Lozorius, įsileiskite Jį į mūsų gyvenimą, į mūsų dienas. Pirmas dalykas, kurio reikia, suteikti jam erdvės, laiko. Ir tai – kaip sakėme kalbėdami apie Jajirą – taip pat reiškia turėti drąsos kažko atsisakyti, žinant, kad kiekvienas mažytis „ne“ yra didžiojo „taip“, kurį jam sakome, dalis. Įsileisti Kristų į savo gyvenimą reiškia duoti Jam laiko, pavyzdžiui, pasitelkiant maldą šeimoje, *Angelus* kalbamą ryte su vaikais, su žmona ar su vyru; sukalbėti dešimtį Rožančių vakare prieš miegą; padėti sau lankant Bendruomenės mokyklą.

Kas mums nutinka, kai išgirstame apie Jėzų? Kas nutiko Emauso mokiniams, kai, eidami su Juo, jie pajuto, kad jų širdys po truputį „suliepsnoja“ krūtinėje¹⁹⁰. Kalbėjimas apie Jėzų, Evangelijos skaitymas, jos paėmimas į rankas padeda mums atpažinti tuos jo asmens „su niekuo nesusainiojamus bruožus“¹⁹¹, apie kuriuos mums visada kalbėdavo Giussanis. „Pažvelkite Kristui į akis“¹⁹²: būtent tai jis mus ir kviesdavo daryti, ypač per Didžiąją savaitę. Tai štai: turime atkurti santykius su Juo. Evangelijos skaitymas, kaip mus mokė Giussanis, nėra spiritualizmas: priešingai, tai pats kūniškiausias ir konkrečiausias dalykas, nes padeda mums prisiminti, kaip Jį pažinome savo gyvenime, ir atpažinti Jį čia ir dabar.

¹⁸⁹ Žr. L. Giussani, *Alla ricerca del volto umano*, op. cit., p. 155.

¹⁹⁰ Žr. Lk 24,32.

¹⁹¹ L. Giussani, *L'attrattiva Gesù*, op. cit., pp. 148 e 173.

¹⁹² L. Giussani, *Si può vivere così?*, op. cit., pp. 284-285.

Be to, turime išileisti Jo buvimo konkretumą į mūsų gyvenimą šiandien, tai yra, į draugiją, Broliją, grupeles. Tai taip pat reiškia priimti vertinimą, kad judėjimas, Brolija, jūsų draugai turi įtakos jūsų gyvenimui. Draugystė ir malda, kaip rašė Giussani's viename tekste iš minėto rinkinio „Vėdas istorijoje. Bažnyčios užduotis pasaulyje (1969-1970 m.)“¹⁹³ tai du veiksniai, kurių mūsų bendruomenėje neturi pritrūkti: tai du atminties sparnai, be kurių atmintis palieka erdvės užmaršumui, o Kristaus artumas palieka erdvės mūsų atitolimui nuo jo.

Frigerio. Antrasis klausimas skirtas Davidei ir susijęs su mūsų draugystės tema bei sąsaja tarp jos ir mūsų asmeninio santykio su Kristumi.

„Bet ar aš tikrai gilumoje tikiu, kad mūsų bendrystė yra būtent Kristaus kūnas, kuris mus apima ir mus lydi? Man dar liko paskutinė kliūtis, būtent ta kuri trukdo žvelgti į mūsų draugystę su tokia pagarba ir neleidžia visko atiduoti su džiaugsmu. Dar buvo sakoma, kad kelias, kuriuo Kristus tampa mūsų amžininku, yra mūsų draugystė ir kad jei mes negyventume suvokdami, kad Jis yra tarp mūsų, santykiai sumenktų, ir viskas taptų nepakeliama. Manau, kad tai tiesa, bet suprantu, kad statymai dideli. Šis radikalumas šiek tiek gąsdina. Ar galite plačiau apie tai papasakoti? Mūsų bendrystė yra lemiama, norint pasakyti Viešpačiui „taip“ bet kokiomis aplinkybėmis; pagunda yra būtent intimizmas arba protestantizmas. Ar galite mums padėti?“

Prosperi. Antrosios meditacijos pabaigoje žiūrėjome interviu su Marco Gallo motina vaizdo įrašą, kuriame matomas sienos vaizdas su jo užrašu: „Kodėl ieškote tarp mirusiųjų tojo, kas gyvas?“. Tai frazė, ištarta moterims, kurios artinosi prie tuščio kapo¹⁹⁴, ir iš karto kyla kitas klausimas: „Jei jo nėra tarp mirusiųjų, jei jis gyvas, tai kur jis yra?“. Tam tikra prasme tai mūsų charizmos šerdis, kaip sako tėvas Giussanis: „Mūsų charizmos esmė, tai yra būdo, kuriuo jaučiame krikščioniškąjį tikėjimą, esmė“, įvardijama pasakyme „susitikimas su

¹⁹³ Žr. čia, p. 60.

¹⁹⁴ Žr. Lk 24, 1-9.

Jėzumi Kristumi yra šiuolaikinis įvykis“, tai yra susitikimas šiandien, jis vyksta čia ir dabar, nes – jis komentuoja – „jei Kristus nebūtų šiuolaikinis įvykis, jis nebūtų Dievas“¹⁹⁵ ir liktų išstumtas iš istorijos.

Esame čia, kad dalyvaudume Bendrystės ir Išsilaisvinimo Brolijos Rekolekcijose: tai reiškia, kad esame apsisprendę dėl mūsų asmens, dėl mūsų gyvenimo, pripažindami, kad ši charizma – tai pats geriausias būdas, kuriuo esame pašaukti gyventi tikėjimu ir mums padedama tą daryti.

Visi esame čia, nes susitikome, o tai nėra tiesiog šiaip kažkoks susitikimas: susitikome su Kristumi. Bažnyčia iš tiesų būtent tas metodas, kurį Kristus pasirinko, kad išliktų istorijoje, ir mes su ja susiduriame įvairiais būdais, kuriais ji mus pasiekia. Būtent šis aspektas man įtikina – tai, kad Paslaptis pasiekia kiekvieną iš mūsų asmeniniu keliu, kuris nėra visiems vienodas. Pavyzdžiui, aš, kai buvau mažas, netekau tėvo; mano mama turėjo ieškoti darbo (tuo metu ji nedirbo) ir rado jį mokykloje – pirmojoje, kuri buvo įkurta kai kurių judėjimo šeimų iniciatyva; todėl su judėjimo patirtimi susidūriau savo mokytojo, mokyklos, draugų, su kuriais lankiau mokyklą, ir jų šeimų dėka, o vėliau, kai jau augau, per santykius, įaustus į istoriją. Dėl šios priežasties, kai girdžiu sakant, kad nereikėtų leisti savo vaikų į mokyklas, kažkuo susijusias su mūsų patirtimi, nes juos ten indoktrinuos, visada prisimenu savo istoriją ir ištariu: „Na jau...“. Išitraukus į šią gyvenimo tėkmę, laikui bėgant tapo aišku, kas man nutiko: nebebuvo dienos, kai apie Jį negalvojau. Prisimindamas visą savo gyvenimą, turiu pripažinti, kad taip ir yra.

Tai, su kuo susidūrėme, nėra šiaip kažkokia abstrakti esatis, tai „kupina siūlymo, kupina gyvenimo prasmės esatis“¹⁹⁶ – siūlymas, apimantis visus mūsų kasdienio gyvenimo aspektus. Kaip tie pirmieji, jį sutikę, ir mes klausiamo: „Mokytojau, kur gyveni?“¹⁹⁷. Ir Jo atsakymas lieka tas pats. Tai atsakymas, kurį gavome sutikę su šia bendrija: „Ateikite ir pamatysite“¹⁹⁸. Tai faktas, ne samprotavimas. Sutikę čia būti, buvome įtraukti į istoriją: šią mūsų istoriją.

¹⁹⁵ L. Giussani, *L'avvenimento cristiano. Uomo Chiesa Mondo*, BUR, Milano 2003, p. 51.

¹⁹⁶ L. Giussani, *Una rivoluzione di sé. La vita come comunione (1968-1970)*, op. cit., p. 45.

¹⁹⁷ Žr. Jn 1,38.

¹⁹⁸ Jn 1,39.

Kristus ne įsivaizdavimas. Tai susitikimas, kuris, kaip girdėjome pastarosiomis dienomis, sukūrė naują gyvenimą. Ir būtent šis naujas gyvenimas mums patvirtina ir leidžia būti tikriems, egzistenciškai užtikrintiems, kad būtent Kristų sutikome išvydę šiuos bruožus, žmogiškus bruožus: galime tą tvirtinti, nes šis susitikimas pradėjo viską keisti, viską mūsų gyvenime perkeisti. Štai kodėl negali praeiti nė dienos, kad Jo neprisimintum.

Tačiau laikui bėgant, metams einant, situacijomis vis keičiantis, galbūt patiriant nusivylimus, kurie ištinka net ir bendruomenėje, net ir artimiausiuose santykiuose, kas mums padės išvengti „meilės praradimo“, kaip dainuojama toje Sanremo dainoje? Atsakymas susijęs su tikėjimu, su tuo, kad mūsų tapsmu atpažįstant Jo buvimą tame trapiame ženkle, kuriuo patys esame ir kuriuo yra draugija.

Bet kaip mums sprendžiasi tikėjimas? Lygiai taip pat, kaip ir pirmiesiems. Būdami su Juo, kažkuriuo metu jie pradėjo klausinėti: „Kas Tu esi?“. Paradoksalus klausimas, nes jie gerai Jį pažinojo. Tačiau Jėzaus elgesys buvo toks išskirtinis, kad to, ką jie apie jį žinojo, nepakako jam apibūdinti. Kai Jėzus užduoda jiems klausimą: „O jūs kuo mane laikote?“, Petras atsako iš polėkio: „Tu esi Kristus, gyvojo Dievo Sūnus“¹⁹⁹. Tikriausiai, – sako Giussanis, – jis pakartojo, „nors ir ne visiškai suvokdamas prasmę, kažką, ką buvo girdėjęs iš paties Jėzaus“. Kodėl jis tą pakartojo? Kadangi gyvenimas su Jėzumi suteikė jam ir draugų grupei neprilygstamą tikrumą dėl to žmogaus: „Jei negaliu pasitikėti šiuo žmogumi, negaliu pasitikėti ir savimi“²⁰⁰. Tokio atsakymas pats vienas Petras nebūtų gebėjęs atrasti. Ir iš tiesų, tuoj po to Jėzus vadina jį „palaimintu“, nes atsakymą rado ne pats, o Tėvo pasufleruotas. Toks atsakymas pranoko jų proto gebėjimus, bet buvo vienintelis paaiškinantis tai, ką jie regėjo.

Taip yra ir mums, akistatoje su žmogiškąja tikrove, kurioje Kristus tampa esantis. „Bet kuo remiatės sakydami, kad čia yra Kristus, kad tarp jūsų yra Kristus, kad tarp dešimties tūkstančių čia esančių žmonių yra Kristus?! Matau tik žmonių veidus, daugiau nieko.“ Tai ne „mes“ – tu ar aš, savo proto remdamiesi – teigiame, kad „tarp mūsų yra Kristus“: tai Bažnyčia tą sako apie save, šiandien atsaky-

¹⁹⁹ Mt 16, 16.

²⁰⁰ L. Giussani, *All'origine della pretesa cristiana*, op. cit., p. 86.

dama į Petro ir kitų klausimą, tapusį mūsų klausimu: „Kas Tu esi?“ . Kitaip tariant, perteikiant žodžiais, kuriais jis išskyla mums: „Kokia kilmė šios draugijos, kurioje aš pradėjau iš tikrųjų, autentiškai at-rasti save?“ . Būtent iš ten, būtent iš šio klausimo, mums konkrečiai iškilo tikėjimo problema. Tai buvo ne vaizduotės pastangos, bet su-sitikimo patirtis, paskatinusi stebėti abipusiškumu, kurio nelaikėme įmanomu; nuostaba, virtusi neišvengiamu klausimu: „Kaip galite būti tokie?“ . Mūsų laisvę apsprendžia atsakymas, kurį į šį klausimą pateikia gyva Bažnyčios tradicija (tai yra Jėzaus žodžiai): „Kur du ar trys yra susirinkę mano vardu, ten ir aš esu tarp jų“²⁰¹; „Mes tokie, nes tarp mūsų Kristus“. Likti draugijoje, kuri iškėlė klausimą, likti šioje malonės istorijoje kaip prašantiems elgetoms yra didžiausia pa-galba atveriant save atsakymui.

Frigerio. Trečiasis klausimas tėvui Lelei susijęs su sūnystės ir tė-vystės tema.

„Ar galite padėti mums suprasti būtinybę pasiekti Tėvą? Esama pri-gimtinės akivaizdybės – to, kad esam savo tėvų vaikai. Tu sakei, kad esame pašaukti gyventi gilesne ir radikalesne sūnyste. Kaip aptikti šią sūnystę patirtyje? Ką reiškia, kad niekas negali būti toks tėvas kaip Die-vas? Ar galite mums paaiškinti Dievo tėvystę?“

Silanos. Visų pirma, kas yra mūsų prigimtiniai tėvas ir motina? Dažnai pasakojų vieną epizodą iš filmo „Apdovanotieji – talento do-vana“. Pagrindinė veikėja – maža mergaitė, ji matematikos genijus, o jos tėvas iškart dinga iš jos gyvenimo, todėl ji niekada jo nepaži-nojo, o motina nusižudė, kai jai buvo vieneri metai. Vaiką užaugino jos dėdė, kuris gyvena vienas ir rūpinasi ja. Vieną dieną ji paklausė dėdės: „Kas nutiko, kai aš gimiau?“. Čia įvyksta tas gražus epizodas, kuris man atrodo tikrai jaudinantis: dėdė atveda ją prie gimdymo patalpos, kad pamatytų, kas vyksta, kai gimsta vaikai. Ji mato, kad ten tėvas ir kiti gimdančios motinos giminaičiai, kurie, vos tik pasi-rodė žinia apie vaiko gimimą, ima rėkti, švęsti, apsikabina. Tada ir ji supranta ir klausia savo dėdės: „Bet kai aš gimiau, kas čia buvo?“

²⁰¹ Mt 18,20.

O jis atsako: „Buvau aš“ „Ir tu jauteisi laimingas?“ „Žinoma, buvau labai laimingas“. Tada mergaitė paprašo palaukti kito pranešimo apie gimimą ir pradeda džiūgauti ir švęsti kartu su naujagimio gimimaisiais, nors jų nepažįsta, o jie nežino, kas ji²⁰².

Tai štai, tėvas ir motina yra tie, kurie tau sako, kaip gerai, kad tu esi, gerai, kad gimei. Jie tie, kurie patvirtina tavo buvimo gerumą, kurie džiaugiasi, kad tu esi, tave priima; tai mergaitei toks buvo jos dėdė. Prigimtiniai tėvas ir motina pirmiausia yra tie, kurie teigia mūsų buvimo pozityvumą, atkartoja tai, ką sako pranašas Izaijas: „Tu esi brangus mano akyse“²⁰³. Iš tikrųjų jie tik ženklas To, kuris panorėjo, kad būtume tokie, kokie esame, nes jie mus priėmė, mūsų norėjo, bet negalėjo sumanyti mūsų tokių, kokie esame. Tiesą sakant, tik Dievas mus pažįsta giliai ir mus pašaukė vardu nuo pat pradžių.

Knygoje „Apreiškimas Marijai“ Ana Verkor tą puikiai perteikia Violentai: „Pažink, mergyte, savo tėvą. Tėvo meilė neprašo atlygio, vaikui nereikia jos užkariauti ar nusipelnyti. [...] Tiesiog žinok, kad aš, mergyte, tavo tėvas“²⁰⁴. Tai tėviškos meilės, suvokiančios savo ribas, patvirtinimas, kaip man parašė viena draugė iš Turino: man beveik neišeidavo sudainuoti „*My Father sings to me*“, nes tai tai reiškė būtent patvirtinti Jį, kuris man sako, kad aš egzistuoju – „*He sings my existence*“ – ir mane išgelbėja nepaisant visko“. Tik Dievas gali tave užtikrinti, kad esi mylimas ir išgelbėtas. Ir kiekvieno iš mūsų savastis randa ramybę tik tada, kai savo gyvenime atpažįsta balsą, kuris mus ištraukė iš nebūties, kaip sakoma minėtoje dainoje.

Tai pašaukimo patirtis, tikrumas, kad tavęs norėjo ir pašaukta į gyvenimą su užduotimi. Nebūtis – šiuo klausimu iškilo daug kitų klausimų – traukia mus, kai prarandame ryšį su Tuo, kuris iš nebūties mus ištraukė, kai netenkame ryšio su Tėvu, kuris mus pašaukė į gyvenimą. Tai, kas nugali nebūties trauką, yra Tėvo, kuris mus šaukia vardu, atminimas. Štai kodėl Jėzaus susitikimas su Magdaliete prie kapo yra toks jaudinantis; akimirka, kai ji grįžta į gyvenimą, yra toji, kurią Jėzus ją pašaukia vardu: „Marija!“²⁰⁵. Kristaus prisikėlimas

²⁰² „*Gifted* – Talento dovana“ (*Gifted*, USA 2017), rež. Marc Webb.

²⁰³ Iz 43,4.

²⁰⁴ P. Claudel, *L'Annuncio a Maria*, BUR, Milano 2011, p. 66.

²⁰⁵ Jn 20,16.

sutampa su mūsų atgimimu, kaip sakydavo vaikas, apie kurį jums pasakojau: „Ar pasakysi man, kada tu vėl gimei?“.

Mums skirta akimirka, konkreti patirtis, kurią galime patirti kasdien, – būtent šis atgimimas, kurį mums gali užtikrinti tik Dievas Tėvas. Tai gailestingumo patirtis, gailestingąjo Tėvo patirtis, kurią minėjome apmąstymų metu. Būtent čia, patirdami Dievo gailestingą apkabinimą, mes pilnatviškai patiriame krikščioniškąją tėvystę. Prisimenu, kaip vienas iš mano draugų, tėvas Nikolo, dirbantis nepilnamečių kalėjime Casal del Marmo, sakydavo: „Vaikai, su kuriais būnu, jaučia būtinybę, kad jiems būtų atleista už tai, kad jie egzistuoja, kas jie yra“. Štai kodėl kapelionas kalėjime yra svarbus, net jei jie visi priklausytų kitoms religijoms: jis jiems primena, kad yra didesnė tėvystė, kuri juos apkabina ir jiems atleidžia.

Frigerio. Dabar paprašysime Davidės pagilinti mūsų supratimą apie priklausymo ir laisvės santykį.

„Kokie būdingi naujojo žmogaus bruožai? Kuo laisvės sąvoka, apie kurią kalbėjome pastarosiomis dienomis, skiriasi nuo visuotinai suprantamos laisvės sąvokos (savaržymų nebuvimo, naujų teisių ir pan.)? Kaip patirtyje pastebiu, kad pirminis priklausomumas susiaurinamas, paverčiamas skaičiumi bendruomenėje? Girdėjome, kad vaikai yra laisvi; ar gali, prašau, panagrinėti, ką reiškia, kad laisvė iš karto ir tiesiogiai kyla iš sūnystės?“

Prosperi. Pradėsiu nuo šio paskutinio klausimo, nes daugelis mūsų perskaitytų klausimų buvo būtent apie šį Lele pasigilinimą, kai jis teigė, kad laisvė yra vaikų, naujosios būtybės savybė. Jis kalbėjo apie „išlaisvintą“ laisvę, tai yra laisvę, išlaisvintą iš savo ribos šantažo, iš savo nepakankamumo; laisvę, kuri įgyvendinama priklausymu nuo Dievo, derinant du žodžius, kurie atrodo išoriškai vienas kitam prieštarauja. Šiuolaikiniame žargone žodis „priklausomybė“ neabejotinai yra žodis, turintis ypač neigiamą reikšmę kaip nurodantis į pavojus, kuriuos kartais įvardija, dėl to priklausomybių turime atsikratyti (be abejonės yra priklausomybių, kurias būtina gydyti, pavyzdžiui, nuo kenksmingų medžiagų ar nuo „toksiškų“ santykių): nepriklausyti nuo nieko suvokiama beveik kaip „idealas“.

„Religijos prasmėje“ tėvas Giussanis pasitelkia labai veiksmingą formulę: „Štai *paradoksas*: laisvė – tai priklausomybė nuo Dievo“²⁰⁶. Būtent priklausomybėje nuo Dievo, tiesą sakant, mes esame laisvi nuo visų kitų priklausomybių. Tai štai, būtent šioje priklausomybėje, konkrečiai patiriamoje mūsų gyvenime, galima patirti laisvę: jei sutinkame priklausyti, tai ne kažką atiduodami, o gaudami, dėl didžiulio laimėjimo. Bet kokių atveju, nėra jokios alternatyvos, nepriklausyti neįmanoma: arba priklausome nuo Dievo, arba, kaip ke liomis eilutėmis toliau rašo tėvas Giussanis, esame priklausomi nuo mūsų precedentų srauto, esame galios vergai.

Šio nepriklausomybės „idealo“ perspektyvoje šiandien vis labiau plinta Rytų filosofijos ir praktikos, kuriomis siekiama reaguoti į „po-reikį“ nepriklausyti nuo aistrų, kurios neišvengiamai mus sieja su kitais, kad būtume tikrai laisvi, apsaugoti nuo kančių, kylančių santykiams nutrūkus ar netekus artimųjų. Pavyzdžiui, Dhammapadoje skaitome: „Iš prieraišumo kyla kančia, iš prieraišumo kyla baimė. Tiems, kurie laisvi nuo prieraišumo, nėra kančios: iš kur galėtų kilti baimė?“²⁰⁷. Tuo tarpu krikščionybė siūlo kitokį atsakymą. Jį randame Evangelijos ištraukoje, kurią prieš tai minėjo Lele, tai apie Lozorius prisikėlimą. Leiskite man greitai ją perskaityti: „Buvo vienas ligonis, Lozorius iš Betanijos kaimo, kur gyveno Marija ir jos sesuo Morta. Marija buvo toji pati moteris, kuri patepė Viešpatį kvepalais ir nušluostė plaukais jo kojas. Jos brolis Lozorius dabar sirgo. Seserys nusiuntė jam žinią: „Viešpatie! Tas, kurį tu myli, serga!“ Tai išgirdęs, Jėzus tarė: „Šita liga ne mirčiai, bet Dievo garbei, – kad būtų pašlovintas Dievo Sūnus“. Jėzus mylėjo Mortą, jos seserį ir Lozorių. Vis dėlto, išgirdęs, kad tasai serga, jis dar dvi dienas užtruko ten, kur viešėjo, ir tik tada pasakė mokiniams: „Eikime vėl į Judėją!“ Mokiniai jam atsakė: „Rabi, ką tik žydai kėsinosi užmušti tave akmenimis, o tu vėl ten eini?“ Jėzus tarė: „Argi ne dvylika valandų turi diena?! Kas vaikščioja dieną, tas nesuklumpa, nes mato šio pasaulio šviesą. O kas vaikščioja naktį, suklumpa, nes jam trūksta šviesos“. Tai pasakęs, pridūrė: „Mūsų bičiulis Lozorius užmigo, bet aš eisiu jo pažadinti“. Mokiniai atsiliepė: „Viešpatie, jeigu užmigo, pasveiks“.

²⁰⁶ L. Giussani, *Il senso religioso*, op. cit., p. 125.

²⁰⁷ Žr. *Dhammapada*, vv. 212–216.

Jėzus kalbėjo apie jo mirtį, o jie manė, kad jis kalbėjęs apie poilsio miegą. Pagaliau Jėzus atvirai jiems pasakė: „Lozorius mirė. Bet aš džiaugiuosi, kad ten nebuvau, – dėl jūsų, kad jūs įtikėtumėte. Tad eikime pas jį“. Tuomet Tomas, vadinamas Dvyniu, tarė kitiems mokiniams: „Eikime ir mes numirti su juo!“ Atėjęs Jėzus rado Lozorijų jau keturias dienas išgulėjusį kapo rūsyje. O Betanija buvo arti Jeruzalės – maždaug penkiolikos stadijų atstu. Daug žydų buvo atėję pas Mariją ir Mortą paguosti jų dėl brolio mirties. Morta, išgirdusi, kad ateina Jėzus, išėjo jo pasitikti. Marija liko namie. Morta tarė Jėzui: „Viešpatie, jei būtum čia buvęs, mano brolis nebūtų miręs. Bet ir dabar žinau: ko tik paprašysi Dievą, Dievas tau duos“. Jėzus jai pasakė: „Tavo brolis prisikels!“ Morta atsiliepė: „Aš žinau, jog jis prisikels paskutinę dieną, mirusiems keliantis“ Jėzus jai tarė: „Aš esu prisikėlimas ir gyvenimas. Kas tiki mane, – nors ir numirtų, bus gyvas. Ir kiekvienas, kuris gyvena ir tiki mane, neragaus mirties per amžius. Ar tai tiki?“. Ji atsakė: „Taip, Viešpatie! Aš tikiu, jog tu Mesijas, Dievo Sūnus, kuris turi ateiti į šį pasaulį“²⁰⁸.

Štai kodėl mes norime gyventi priklausomi nuo Jo: kad viskas, ką mylime, nemirtų, nesibaigtų, kad neprarastume nieko iš visko, kas mums duota ir prie ko esame prisirišę. Tai visiškai priešinga įprastinei mąstysenai: mums laisvė atgyja priklausant Tam, kuris mus kuria ir kuris eina mūsų pasitikti, ji neprieštaruoja priklausymui. Tačiau būtina suvokti laisvę tam, kas ji yra, tai yra, kaip galimybę ir atsakomybę įvykdyti savo likimą, o ne sumenkinti ją iki galimybės daryti tai, ko norime. Antruoju atveju laisvė, kaip sakiau praėjusį sekmadienį, tampa aptvaru, į kurį įsileidi tai, ką nori. Dažnai žinome, kad ir mes esame įkalinti šioje laisvės kaip santykių nebuvimo sampratoje, suvokdami ją kaip autonomiškumą, išpainioję tame pačiame individualizme, būdingame pasaulėvaizdžiui, kuriame esame panardinti.

Ką laimi mūsų pasipriešinimas priklausymui, „palaikomas“ pasaulėvaizdžio, kurį skatina galia? Didžiausia pagalba – tai, kad vėl įvyktų pradžia, nes pradžioje mes pasijutome laisvi tame susitikime su Kristumi, kuris mus čia atvedė šiomis dienomis, mes pradėjome jaustis tikrai laisvi. Štai kas buvo pasakyta anksčiau: būtina pagilinti

²⁰⁸ Jn 11, 3-27.

nuostabą, taip kad žavesys įveiktų pasipriešinimą. Nors pradžios atnaujinimas nėra mūsų pastangų vaisius, bet kita vertus nuo mūsų priklauso vienas dalykas: *būti* su visu troškuliu ten, kur Kristus yra esantis, kur jis mus lydi ir nuolat mus nustebina vieno ar kito žmogaus liudijimu. To, tiesą sakant, niekada netrūksta. Jei vietoj to pradedame matuoti: „Man tai patinka, man tai nepatinka“, tada pradedame tolti. Tuo tarpu pradžioje tapome sekėjais, nes niekas kita iki tol neatliepė gilių širdies troškimų tiek, kiek susitikimas su judėjimu, tai yra su Kristumi. Pasipriešinimas pradeda įgauti jėgą, kai prisirišame prie to matmens, kurį jau perpratome ar pajutome, todėl viską lyginame ne su širdimi, taip iš tiesų patvirtindami sutapimą su savo likimui, o veikiau su tuo, ką perpratome ar jaučiame.

Tada laisvę nuo savo įsivaizdavimų ir savo matmens, kurie mums trukdo džiaugtis Kristaus gyvenimu judėjime, vėl atgaunama tiesiog vėl tapdami sekėjais, kaip tai buvo pradžioje, suvokdami pagal savo gyvenimo vaisius ir tai, kas mus supa, gėrį to, kas mums siūloma.

Frigerio. Daugelį sukrėtė šventumo, visumos tema, sąsajoje su kvietimu į misiją, todėl nusprendėme sujungti keturis panašius motyvus į šį paskutinį klausimą jums, tėve Lele.

„Ar įmanoma siekti šventumo kasdieniame gyvenime? Ką reiškia egzistenciškai atiduoti visumą? Ar turiu atiduoti viską? Kaip šis šventumo patirties sužydėjimas judėjime gali tapti pagalba mūsų asmeniniam gyvenimui, taigi paskatinti ir mūsų pačių bei mūsų bendruomenių šventumo kelionę? Kaip įmanoma pasauliečiams ir ką reiškia jiems būti misionieriais, atsidavusiais savo šeimai, darbui, galbūt socialinei veiklai?„

Silanos. Pirmuose knygos „Judėjimo darbas Bendrystės ir Išsilaisvinimo Brolija puslapiuose, kurią Davide jau minėjo pernai vykusiose Rekolekcijose, atsakydamas į klausimą apie Brolijos grupeles, tėvas Giussanis nurodo priežastį, iš kurios jam gimė Brolijos idėja²⁰⁹. Patariu juos dar sykį pasiskaityti. Iš jų tampa aišku, kad Brolija gimė su tikslu padėti kiekvienam iš mūsų išpildyti savo kelią į šventumą. Taigi šventumas yra kiekvieno iš mūsų pašaukimas.

²⁰⁹ Žr. L. Giussani, *L'opera del movimento. La Fraternità di Comunione e Liberazione*, op. cit., pp. 9-12.

Iš tiesų tuos, kurie atvedami prie altorių, mes vadiname šventaisiais ir palaimintaisiais, bet „šventojo“ vardu, kaip žinome, vienas kitą vadino ir pirmieji krikščionys, o žodis „palaimintieji“, kaip paaiškėjo iš Jėzaus kalno pamokslo, apibūdina tai, kam esame skirti²¹⁰. Taigi, abu terminai, šventieji ir palaimintieji, nurodo tai, kas mes jau esame, arba – dar geriau – tapatybę, kurią esame pašaukti išpildyti. Tai štai, faktas, kad tarp mūsų yra žmonių, į kuriuos Bažnyčia žiūri ypatingu būdu – taip, žinoma, jie dar nepaskelbti šventaisiais, tą turime pasakyti! – jau yra kvietimas ir kiekvienam iš mūsų.

Vakarienėjant su keliais draugais kalbėjomės būtent šia tema. Sesuo Rachelė sakydavo: „Tarp mūsų yra žmonių, kurie galėtų būti nurodomi kaip šventieji, taigi tai reiškia, kad ir aš, kad kiekvienas iš mūsų galime eiti šiuo keliu, taip pat ir misijos, kankinystės keliu. Kiekvienam iš mūsų įmanoma atiduoti viską.“ Ir galima viską atiduoti, viską palikti, jei pripažįstame, kad jau viską gavome, tai yra Jį!

Tėvas Leporis mums sakydavo, kad šie pavyzdžiai – tokie kaip Marco, Enzo, Andrea – yra neginčijamos ir galingesni už viską vienybės veiksnys. Tai kreipimasis į mūsų patirties, tiesiogiai kylančios iš Dievo, gerumą: tai tikrumas, kad judėjimas yra kelias į šventumą. Žvelgiant į juos, aišku, kad šventumas yra ne tobulumas, o noras būti nuolat vėl sukuriamam.

Per tą pačią vakarienęje vienas draugas iš Bolonijos, Berna, mums primindavo, kad Piccininis atsikeldavo su troškimu būti nuolat taisomam. Todėl šventumas nėra moralizmas, tai remiasi tikra morale, tai yra, įtampa kiekvieną akimirką išgyventi santykiyje su Kristumi, kuris tave myli ir tau atleidžia, taip kaip tą išgyveno Petras po pašnekesio su prisikėlusiu Jėzumi prie Tiberiados ežero. Tai sykiu ir misijos ištakos: kadangi jūs dalyvaujate Kristaus, kuris yra Tėvo siųstas, gyvenime, tai ir mes esame siunčiami Tėvo, kaip Davide mums pasakė 2024 m. metų pradžios dieną²¹¹. Štai kodėl misija visada susijusi su sūnyste, su faktu, kad esame vaikai, su pripažinimu, kad yra kažkas, kas mus kviečia ir mus siunčia. Tėvas Massimo mums visada sakydavo, kad tie, kurie yra mylimi, nebijo eiti net į tolimiausią vietą pasaulyje.

²¹⁰ Mt 5, 3-12. Žr. čia, p. 52.

²¹¹ Žr. D. Prosperi, «Chiamati cioè mandati: l'inizio della missione», suppl. *Tracce*, n. 10/2024, pp. 5-6.

Tad misija gimsta iš tikrumo, kad priklausai. Prisiminkime, ką jau sakėme: misijos subjektas niekada nesu aš vienas, aš visada gyvenu bendrystėje, net jei į Burundį ir vykstu vienas. Giussanis knygoje „Vėdas istorijoje“ rašo: „Turime pasitikėti savimi ir kitais, sukurti vietos Kristaus įvykiui mūsų gyvenime, padaryti vietos bendrystei, tai tarsi akimirka, kai atiduodi viską dėl to, ką matai kaip neatidėliotina pagal savo žmogiškąjį ir žemiškąjį vertinimą. Kad krikščionis galėtų išpildyti savo misiją, jo vėdas turi būti pasaulyje. Štai kas yra misija: pasaulyje turėti savo vėdą, tai yra gyvosios bendruomenės vėdą, gyvosios Bažnyčios vėdą“²¹². Jei žmogus neabejoja dėl savo priklausymo, kaip vaikas, kuris tikras tuo, kad priklauso tėvui, tada jis nebebijo nieko, yra pasirengęs viską palikti ir susitikti su bet kuo, iki pat galutinio pasiryžimo kankinystei. Prieš dvejus metus, pristatydamas Susitikime Franzo ir Franziskos parodą, išklausiau kelių šeimų tėvus, kurie vizito pabaigoje man su jauduliu kalbėjo: „Man visada rūpėjo suteikti savo vaikams gerovę, kad jie mokytųsi tinkamose mokyklose, kad jie eitų į universitetą, kad jų gyvenimas būtų patogus. Bet iš tiesų tai, kas svarbiausia – kad galėčiau jiems perteikti tai, dėl ko verta gyventi, dėl ko verta atiduoti savo gyvybę.“

Frigerio. Paskutinis klausimas Davidei, tęsiant ką tik tėvo Lele paliestą temą, susijęs su viešu liudijimu ir vertinimu.

“Pasaulis įtikės, jeigu pamatys mūsų vienybę. Bet kaip išsaugomas šis gėris turint pasirinkimo, kritikos laisvę siekti kažko kito, nei tai, kas kuria mūsų vienybę? Kultūrinėje plotmėje buvo kalbama apie viešą liudijimą, Kristaus buvimą bet kurioje aplinkoje, sužadinant kituose priklausymo troškimą. Bet kaip tai įmanoma pasaulyje, kuriame nėra tiesos? Ir kaip tai susiję su bendryste ir vienybe, jei darbe fiziškai esi vienas?”

Prosperi. Tai yra lemiami klausimai, kurie vėl ir vėl grįžta. Neseniai jie iškilo, judėjimui užėmus tam tikrą poziciją konstitucinio referendumo klausimu: tai sukėlė daug diskusijų tarp mūsų, kurios, be viso kito, yra naudingos, nes padeda išsiaiškinti pačią judėjimo

²¹² L. Giussani, *Un volto nella storia. Il compito della Chiesa nel mondo (1969-1970)*, op. cit., p. 39.

prigimtį kaip paaiškėjo ir per paskutinę Lombardijos regiono Diakoniją – jos naujienas paskelbsime svetainėje, kurioje kviečiu vėl lankytis²¹³. Svetainėje taip pat iš naujo paskelbėme ir vieną CLU komandos ištrauką, kurioje tėvas Giussanis nurodo dvi galimas pozicijas, atsiradusias aštuntojo ir devintojo dešimtmečių bažnytinės patirties kontekste, tačiau galiojančias ir dabar. Pirmoji apibūdinama kaip „gilus tikėjimo ir konkretaus, žemiškojo gyvenimo atribojimas“. Tikėjimas priklauso istorijos anapusybei, tačiau anapusybėje „tai absoliučiai asmeninė ir subjektyvi problema“. Pagal šią sampratą krikščionybė neturi rodytis ar jaustis kaip tokia kultūriniu, socialiniu ir politiniu požiūriu. Giussanis gerbia šią nuostatą, tačiau mano, kad taip pat turi būti gerbiamas ir priimamas ir kitas požiūris – jo paties ir mūsų – kuris skiriasi nuo pirmojo: „Tačiau mums Dievui tapimas žmogumi įtraukia visą žmogiškos sferos visumą“. Ir jis priduria: „Jei mano subjektas, Kristui jį paveikus per Krikštą, tampa nauja būtybe, tai [...] mano vizija negali nebūti kitokia, tai yra, aš negaliu neturėti kitokio dalykų, tikrovės jausmo ir veikimo tikrovėje matymo, jis kažkuo turi būti kitoks“²¹⁴. Kadangi Kristus yra esantis, sekimas juo keičia tai, kaip aš žiūriu ir išgyvenu tikrovę, kuria turiu gyventi kasdien, ir tai taip pat veikia su tuo susijusius pasirinkimus, galinčius turėti įtakos mus supančios visuomenės gyvenimui, kaip ir referendumo atveju.

Pirmasis klausimas buvo toks: „Pasaulis įtikės, jeigu pamatys mūsų vienybę. Bet kaip išsaugomas šis gėris turint pasirinkimo, kritikos laisvę siekti kažko kito, nei tai, kas kuria mūsų vienybę?“. Atleiskite, man neatrodo, kad rizikuojame neturėti pasirinkimo laisvės, laisvės kritikuoti judėjimo teikiamas nuorodas: turime daugybę to įrodymų. Manau, kad tikroji klausimo esmė – leisti provokuojamais, klausinėjamais, kvestionuojamais to, ką sako Jėzus, kai per Paskutinę vakarienę meldžia Tėvo, kad jo mokiniai „būtų viena“ ir „kad pasaulis įtikėtų, jog Tu mane siuntei“²¹⁵.

Kalbant apie jūsų minimą viešo liudijimo ir vertinimo sąsają, norėčiau tą aptarti pridėdamas dar du žodžius (visi šie klausimai susiję vienas su kitu, tačiau didžiąja dalimi mes juos laikome antiteziniais

²¹³ D. Prosperi, «Tendenzialmente uniti come genesi di giudizio e come azione», op. cit.

²¹⁴ L. Giussani, *L'io rinasce in un incontro (1986-1987)*, BUR, Milano 2010, pp. 422-423.

²¹⁵ Jn 17, 21.

arba atsietais). Tad norėčiau dar aptarti ir „dialogą“ – kuris krikščioniškoje patirtyje tikrai esminis – o paskui ir „kankinystę“, apie kurią kalbėjomės šiomis dienomis, bet šis klausimas gali atrodyti keblukas.

Pradėkime nuo „vertinimo“. Tikėjimas, sako Giussanis, yra susijęs su viskuo, tai originalus požiūris į viską²¹⁶. Susidūrę su tais pačiais faktais, galime matyti skirtingus dalykus. Gyvajame ryšyje su Kristaus įvykiu mums padedama pamatyti tikrovę tokią, kokia ji yra, tai yra, taip sakant, jos „trimatiškumą“, jos „galutinį horizontą“, ją kaip „ženklą“, o ne tik jos paviršių.

Visų pirma krikščionybė Giussaniui nėra moralinis kodeksas ar asmeninis jausmas, kaip mums priminė Lele savo įžangoje – tai įvykis, kuriantis naują gyvenimo ir pasaulio vertinimą. Todėl tai pirmasis taškas, kuriame atsiranda tikėjimas, tai yra, vertinant viską, kas vyksta, asmenines aplinkybes ir pasaulio aplinkybes; čia pasimato, kiek Kristus kaip esantis faktas veikia mano gyvenimą. Štai kodėl Giussanis nuo pat pirmųjų GS patirties metų primygtinai reikalavo, kad krikščionis neleistų sau būti nulemtam aplinkos, kurioje gyvena, bet viską išnagrinėtų kritiškai, tai yra patikrintų vertinimą, augantį iš mūsų bendrystės susiduriant su tikrove. Tiesą sakant, be vertinimo tikėjimas neišvengiamai tampa intymistiniu pamaldumu, o žmogus atsiduria vyraujančios kultūrinės galios valdžioje²¹⁷. „Religijos prasmėje“ Giussanis sako, kad „vertinti reiškia pradėti išsilaisvinimą“²¹⁸. O tekste „Generuoti pėdsakus“ pastebi, kad „neįvertinti įvykių reiškia marinti tikėjimą“²¹⁹.

Tikėjimas turi istorinę reikšmę, todėl krikščionio liudijimui būdingas viešasis matmuo („Visų akivaizdoje“, sakoma bendruomenės mokyklos šeštame skyriuje)²²⁰. Šia prasme vertinimas neišsisemia pasakytu sakiniu, pateiktu apibrėžimu, užimta pozicija, tai – pats krikščionio gyvenimas, vertinimas pirmiausia yra buvimas. Mes tai matome ir iš šono – sakykime taip – „negatyviai“, kai (net ir Brolijos grupėse) patiriame kažką, kas mus trikdo ar pastumėja į krizę. Tada

²¹⁶ Žr. L. Giussani, *Un volto nella storia. Il compito della Chiesa nel mondo (1969-1970)*, op. cit., pp. 112-117 e Id., *Una rivoluzione di sé. La vita come comunione (1968-1970)*, op. cit., pp. 133-137.

²¹⁷ Žr. L. Giussani, *Il cammino al vero è un'esperienza*, BUR, Milano 2018, pp. 33-34.

²¹⁸ L. Giussani, *Il senso religioso*, op. cit. p. 14.

²¹⁹ L. Giussani – S. Alberto – J. Prades, *Generare tracce nella storia del mondo*, op. cit., p. 92.

²²⁰ L. Giussani, *All'origine della pretesa cristiana*, op. cit., pp. 76-77.

kartais mūsų reakcija yra nutraukti santykius su draugais, nustumti juos ar patiems atitolti, nes, net jei jie mums nepasako nieko aiškaus, net jei jie nekritikuoja mūsų, net jei jie mūsų neteisiam žodžiais, mes vis tiek jaučiame jų buvimą kaip vertinimą, kuris mums primena tikslą, dėl kurio mes esame kartu, ir kuris meta iššūkį mūsų apsiribojimui susidūrus su problema.

Jei tikėjimas susijęs su gyvenimu, tai jis susijęs su mokykla, darbu, jausmais, politika, kultūra, socialiniais santykiais, viskuo.

Šiais metais gilinamės į kultūros sritį, nes norime iki galo patikrinti, iki kur siekia tikėjimas, pavyzdžiui, parodydami, kaip tikėjimas darbuose ir bendrame gyvenime tikėjimas mus daro žmogiškesnius. Darbai yra vertinimas: iš to, kaip gyvename, iš to, kaip mes kuriame kūrinių, mes suprantame, kokia yra mūsų vertinimo, mūsų iniciatyvos tikrovėje kilmė, pavyzdžiui, pradedant atsivėrimu kitų pagalbai iki pat pataisymo, nes nesame tobuli.

Kaip tai susiję su „dialogu“? Tai dar vienas dažnai užduodamas klausimas. Tarsi viską, ką iki šiol sakėme, justume kaip prieštaravimą dialogui. Man atrodo, kad tai kyla iš tuščios, reliatyvistinės dialogo sampratos. Giussani'ui tikras dialogas gimsta, jei egzistuoja gyva tapatybė, o ne jos suspendavimas: tikrai kalbasi tas, kas turi ką pasakyti, ką perduoti kitam, ir kartu pripažįsta kito vertę. Abu veiksniai yra būtini, nes jei trūksta pirmojo, jei trūksta savo tapatybės, savo istorijos, savo tradicijos, to, iš ko ateiname, kam priklausome, mes neišvengiamai tampame reliatyvizmo, vyraujančių nuostatų auka, o jei trūksta antrojo veiksnio – kito vertės pripažinimo – tampame ideologizuotais²²¹. Todėl reikia abiejų dalykų kartu: savo patirties tikrumo ir autentiškos pagarbos kitų laisvei.

Galiausiai, palieskime ir kankinystės temą. Žodžio etimologija teigia, kad kraštutinė liudijimo forma yra kankinystė, galinti baigtis ir krauju, kaip, deja, šiandien visame pasaulyje pasitaiko dažniau nei bet kada anksčiau. Tačiau kankinystė jokių būdu nėra siekis tapti persekiojamais ir nėra tolygi kraujo praliejimui. Per visą mūsų istoriją Bažnyčioje ir sąjūdyje, žvelgdamas tiek į kanonizuotus šventuosius, tiek į tarp mūsų esančius liudytojus, žmones, kuriuos galima sutikti kasdieniame gyvenime, išmokau, kad tikroji kankinystė yra

²²¹ Žr. L. Giussani, *Il cammino al vero è un'esperienza*, op. cit., pp. 193-195.

tapati savybei, nusakomai kaip pirmumo Kristui teikimas aukščiau visko ir visų akivaizdoje. Būtent tai yra kankinystė, net jei jos kaina yra nukentėjusi reputacija, marginalizacija, karjerą ar net pats gyvenimas. Tai nėra šių dalykų svarbos sumenkinimas, tai yra pirmenybė teikiama pačiam Kristui ir tam, ko Kristus dabar iš manęs prašo. Kankinys, „galutinis“ liudytojas, parodo, kad Kristus yra vertas daugiau nei sėkmės ir pritarimo, ir būtent tai yra kasdienis iššūkis mums, tam nereikia keliauti į kraštus, kuriuose vykdomi persekiojimai.

Čia galėtume paklausti: gerai, bet jei naujas vertinimas ir viskas, ką pasakėme, vyksta gyvoje bendrystės patirtyje, jei būtent bendruomenės patirtyje žmogus išmoka taip gyventi, kaip yra tada (tai dažnas klausimas), kai žmogus yra vienas? Tokią būseną galima patirti čia, darbo kasdienybėje, arba, jei žmogus gyvena tokioje pasaulio vietoje, kurioje jis yra vienintelis iš judėjimo ar net vienintelis krikščionis. Giussanis visada aiškiai sakė: bendrystė yra ne tik materialus buvimas kartu, susirinkimas į vieną vietą, buvimas grupėje, bet ir gilus asmens matmuo, kuris lemia kiekvieną poelgį; net jei žmogus fiziškai vienišas, jo mintis, veiksmus ir vertinimus lemia priklausymas bendruomenėje esančiam Kristui.

Vakarienės metu tėvas Giovanni Paccosis mums papasakojo apie Andrea Azianį ir paminėjo, kad šis, pavyzdžiui, nuolat visiems primindavo, kad pirktų ir skaitytų „*Tracce*“; jį visur veikė judėjimo vertinimai, tapę jam gyvenimo būdu, iš tiesų jį vedusiu į tikrovę – taigi ir už judėjimo ribų – į vietas, kur jis vykdavo, pas žmones, kuriems padėdavo, su begaline artimo meile, kurią savyje nešiojosi, ir joks žodis nebuvo tuščias. „Ar skaitei apie tai „*Tracce*“?“ – klausdavo savo draugų. O Paccosis pakomentuodavo: „Kartais mes, kasdien turintys galimybę būti šioje bendrijoje, pasirodome galbūt paviršutiniškesni ir nepasitelkiame mums siūlomų priemonių“. Akivaizdu, kad jis – Azianis – buvo ištroškęs to, kas eidavo iš mūsų bendrijos, kad galėtų patirti tokį savo buvimą ten, kur buvo vienas.

Pasaulis galbūt ir atmeta tiesą, bet vis tiek jos trokšta. Štai toks tikrumas mus ir skatina, kalbant apie antrąjį klausimą, apie šį buvimo troškimą, radikalaus liudijimo troškimą. Tai nėra mūsų ideologija, tai artimo meilė, ir ji yra būtent tas dalykas, kurio mes, nors ir tokie vargšai, ta dalimi, kuria ją priimame ir nešiojame, laukiame, ji tas dalykas, kurio galiausiai – sąmoningai ar nesąmoningai – laukia

žmogus iš bet kurios epochos ar bet kurios pasaulio vietos. Tad kokia tada mūsų užduotis? Liudyti tiesą, kuri yra Kristus; tikrasis Kristus – Kristus, kuris yra sutinkamas ir savo konkrečiu buvimu (imanentišku draugijai, kuri yra Jo ženklas) įveda į mūsų gyvenimą naujumą, sukuria mumyse naują vertinimą, kol galiausiai iškyla nauja kultūra.

Šiomis dienomis, pažymėtomis karo Irane, popiežius Leonas XIV nedviprasmiškai mums nurodė, kad neturime bijoti: „Aš ir toliau garsiai pasisakau prieš karą, bandydamas skatinti taiką [...]. Nebijau [...]. Aš ir toliau garsiai kalbėsiu apie Evangelijos žinią“²²², – sakė jis, nes jo viltis, mūsų viltis, remiasi Kitu, laimėjusiu pasaulį. Būtent tai padaro mus laisvus, laisvus mylėti pasaulį net tada, kai jis mus atstumia.

²²² Leonas XIV: „Skrydžio į Alžyrą metu pasisveikinant su žurnalistais. Pirmasis apaštališkosios kelionės į Afriką etapas“, *L'Osservatore Romano*, 2026 balandžio 13.

Homilijos

Penktadienis, balandžio 10 d., vakaras

ŠVENTOSIOS MIŠIOS

Šventųjų Mišių liturgija: Apd 4, 1-12; Ps 117 (118); Jn 21, 1-14

MONSINJORO MASSIMO CAMISASCA HOMILIJA
REGGIO EMILIA-GUASTALLA VYSKUPAS EMERITAS

Davide Prosperis mums sakė, kad šių dienų tikslas yra pažinti ir atpažinti Jėzų. Šio vakaro Evangelijoje mes turime liudijimą, pavyzdį, labai prasmingą pasakojimą apie tokį pažinimą ir atpažinimą.

Jėzus buvo pasakęs: „Eikite į Galilėją, ten mane pamatysite“ (Žr. Mt 28, 10). Ir jie, kai kurie iš jų, vieni apaštalai, kiti mokiniai (evangelijoje minimi septyni, nemažas skaičius) iškeliavo į Galilėją, grįžo prie savo valčių, prie savo žuklės. Galbūt jų širdyse būta tam tikro neryžtingumo.

Jie išbuvo su Jėzumi trejus metus, bet dabar savęs klausė: „O kas bus su mumis? Gerai, jis prisikėlė, mes jį sutikome, bet ką darysime? Kur eisime? Kur jis mus siųs? Ar mes vis dar būsime kartu?“ Sprendžiant iš to vakaro skaičiaus, paminėto evangelijoje, neatrodo. Kai kurie galėjo likti Jeruzalėje. Tačiau į šį jų netikrumą įsiveržia šauksmas, tai mylimo mokinio šauksmas: „Juk tai Viešpats!“; šis šauksmas kyla iš viso to artumo, kurį Jonas, labiau nei kiti, patyrė su Jėzumi. „Juk tai Viešpats!“ – tai pažinimo ir atpažinimo šauksmas. Kur galime jį pažinti ir atpažinti? Ženklų yra begalybė.

Šio vakaro Evangelija duoda mums du: pirmasis yra vaisingumas. Kai mylimo akistatoje su žmogaus, kurį mylime, žmogaus, su kuriuo dirbame, mūsų vaikų, anūkų, brolių, mūsų Brolijos draugų, kasdienių įvykių akistatoje ištariame: „Juk tai Viešpats!“, tada prasikala naujas vaisingumas.

Tai, kas mums atrodė tiesiog atsitiktinis įvykis ar kliūtis, tampa vaisingumo ženklu. Jie užmetė tinklą, nieko nesugavo visą naktį ir kai Viešpats sako: „Užmeskite tinklą į kitą pusę“ – tai yra: patikėkite manimi, ieškokite manęs – jie ištraukia 153 žuvis (12 kartų 12 lygu 144, plius 9, tai yra 3 kart 3, tai begalybė, paliečianti žemę).

Antras ženklas labai gražus. Jis taria: „Atneškite čia žuvį“, bet pakrantėje jau buvo paruošęs žuvį. Štai ženklas: Jėzaus meilė mus

aplenkia. Jis prašo mūsų dalyvauti jo misijoje, tačiau eina pirmiau mūsų, suteikdamas mums jėgų, adresą, gatvę, vietą, draugus, draugiją, gebėjimą spręsti abejones ir neaiškumus. Jėzaus vaisingumas ir švelnumas yra Velykų dovana.

Balandžio 11-oji, šeštadienio popietė

ŠVENTOSIOS MIŠIOS

Šventųjų Mišių liturgija: Apd 4, 13-21; Ps 117 (118); Mk 16, 9-15

MONSINJORO IVANO MAFFEIS,

PERUDŽOS –ČITA DELA PJEVE ARKIVYSKUPO, HOMILIJA

Evangelijos puslapis išskleidė slegiančią litaniją, kurioje kartojosi „netikėjimas ir širdies kietumas“. Atrodo, ne kažin kuo pasitarnavo Marija Magdalietė atskubėjusi paskelbti Prisikėlusiojo „visiems, kurie buvo su juo ir gedėjo bei verkė“. Ir netgi džiugus abiejų mokinių skubėjimas iš Emauso nieko nepakeitė – palikę vakarienę jie grįžta atgalios, kad papasakotų, „kas jiems atsitiko kelyje ir kaip jie pažino Jėzų, kai jis laužė duoną“ (Lk 24, 35). Rezultatas tas pats: kaip mokiniai „nepatikėjo“ Magdalena, taip „nepatikėjo ir jais“. Jie lieka apgaubti liūdesio – besismelkiančios pagundos... – kuri, kaip pastebi antrojo amžiaus autorius, yra „abejonių ir klaidų motina“. „Didįjį Penktadienį minios gausios ir dievobaimingos“, – ironišku kartėliu pažymėjo tėvas Mazzolaris, kalbėdamas apie žmoniją, kuri, nors ir trokšta gyvenimo, sustoja paralyžiuota mirties, galbūt dėl to, kad mirtis, priešingai nei gyvenimas, „neįpareigoja...“.

Tai žmogaus laisvės slėpinys, kartais rizikuojant įtraukti net Bažnyčios žmones į tuos „susiaurinimus“, apie kuriuos kalbėjo tėvas Emanuelis: viena vertus, „tendencija nustumti Kristaus asmenį į dvasinę sferą“; kita vertus, moralinis susiaurinimas, kai „Jėzus laikomas paprasčiausiu sektinu pavyzdžiu“. Nuo tokios pašlaitės lengvai nuslenkama į abejingumo sukurtą vienatvę: „jie nepatikėjo“; „nepatikėjo ir jais“.

Tokiame fone pirmoji mintis gali būti tik gilus dėkingumas už tai, ką sutikti mums buvo duota, ir tai leidžia mums atsidurti švėtėjime, kuris skleidžiasi iš Magdalenos akių ir įkarščio, užplūdusio abiejų Emauso mokinių širdis. Grįžtant prie tėvo Emmanuele žodžių, esame kartu, kad prisimintume, kas mums nutiko, kad vis giliau pažintume Kristų ir prašytume Malonės pritapti prie Jo.

Iš patyrimo, kad tarp mūsų širdies poreikių – pradedant laimės troškimu – ir Kristaus įvykio yra atitikimas, užgimsta misija – tas

„Juk mes negalime tylėti apie tai, ką esame matę ir girdėję“, kuriuo Petras ir Jonas atsako kunigams, vyresniesiems ir Sinedriono raštinninkams. Ši laisvė yra Velykų įvykio rezultatas, prieš kurį pranyksta kaip ryto rūkas senovinis Koheleto posakis „Nėra nieko naujo po saule“ (Qo 1,9): judėjimo patirtis liudija apie „įvykį“, kuris, kaip mums padeda atpažinti tėvas Giussanis, yra tikrovės pozityvumo patvirtinimas, mylintis tikrovės patvirtinimas.

Velykos mus sugrąžina į realybę suvokiant, kad Jis, Kristus, yra susijęs su kiekvienu mūsų gyvenimo aspektu, jis mums yra pažįstamas mūsų kasdienio gyvenimo konkretume. Mes atpažįstame jos ženklus tuose, kurie priima gyvenimą ir lydi jį auklėjimo kelyje; tuose, kurie į darbą žvelgia su „kodėl“, taigi su aistra ir atsakomybe; ir tuose, kurie veikia iš artimo meilės, patvirtindami, kad gyvenimas yra vertas tik tada, kai jis duodamas.

Šis tikėjimas palaiko gyvybę ir padaro mus Bažnyčia, su kuria susiduriame ypatingoje judėjimo formoje; jis įgalina mus lygintis ir dalytis su kiekvienu žmogumi, ieškančiu ir mylinčiu tiesą bei grožį; jis padaro mus dėmesingus taikos bylai, suvokiant kiekvieno žmogaus gyvybės begalinį orumą ir dalyvavimą bendrame likime.

Kas išsprendžia akivaizdų prieštaravimą tarp pripažinimo, kad mūsų likimas bendras, ir įvairovės, kurios pavydulingu atstovu jaučiasi kiekvienas iš mūsų? Būdami tokie skirtingi, ar tikrai galime susitikti vienybėje, gimstančioje iš bendrystės?

Tam tikra atsakymo užuominą galima rasti paveikslėlyje, kuris brangus atminimui ir dėl to plačiai paplitęs daugelyje mūsų namų: jame regimi Petras ir Jonas, ištįsusios judviejų figūros, jiems kartu skubant prie kapo, kurį supa aušros, „pirmosios diena po šeštadienio“, nutviekstas kraštovaizdis²²³. Jų nerimastinguose ir pribloškiančiuose žvilgsniuose galime išvysti Bažnyčios baimę, kurioje sugyvena skirtingi temperamentai, skirtingi lūkesčiai ir jautrumas: Magdalietės meilė, Petro lėtumas, Jono intuicija... Dvasinės dovanos įvairios dėl įvairialypumo, kuris Bažnyčioje galimas, jei gyvenama meileje Kristui ir siekiama bendruomenės gerovės bažnytniniame kelyje, tampančiame pagarba, vertinimu, sekimu ir ištikimybe.

²²³ Eugène Burnand, „Mokiniai Petras ir Jonas skuba prie Kapo Prisikėlimo rytą“, 1898. Orsė muziejus, Paryžius.

Vėl perskaičiau Giussanio žodžius, prieš kelerius metus įrašytus Velykų brošiūroje. Štai jie: „Tiems, kurių regėjimas ir širdis, yra nuoširdūs, miglota naujosios žmonijos užuomina išryškėja būnant draugijoje su tais, kas Jį atpažįsta esantįjį Dievu-su-mumis“. Būtent ši „ką tik minėta naujoji žmonija“ gali sužadinti nuostabą ir susižavėjimą: susitinkant su bendruomene, kuri išpažįsta prisikėlusį Kristų ir kuri tvirta bendrystėje išgyvenamos draugystės stiprybe, net ir mūsų laikų žmogų patrauks tos skubėjimo grožis, bėgant ir pasiekiant tikslą kartu su Jonu, mylimuoju mokiniu, kuris – byloja Evangelija – „pamatė ir įtikėjo“.

Nuo šios patirties viskas – būtent viskas – tampa ir vėl įmanoma.

PRIEŠ PALAIMINIMĄ

Davide Prosperi. Ekscelencija, visos Draugijos vardu noriu padėkoti, kad sutikote dalyvauti šioje Rekolekcijų dienoje. Čia Lombardija, bet mes dėkojame visos Brolijos, visos Italijos ir viso pasaulio vardu, ypač už tai, kad priėmėme mūsų prašymą priiimti Brolijos Dvasinio Patarėjo vaidmenį. Iš dešimties tūkstančių mūsų čia gali būti, kad vienas ar du dar nėra perskaitę visų Įstatų, todėl trumpai paaiškinsiu, kas yra Dvasinis Patarėjas: „Dvasinis Patarėjas budi ir užtikrina, kad Draugijos vidinis gyvenimas ir edukacinė bei apaštalinė veikla atitiktų Bažnyčios tikėjimą, moralę ir drausmę“²²⁴. Taigi tai svarbi veikla, už kurią dėkojame. Manau, kad mus padovanojote puikią dovaną, pabūdamas čia su mumis.

Monsinjoras Maffeis. Ačiū Jums! Dėkojame už jūsų priėmimą, už jūsų brolybę, už tą Bažnyčios kelionę, kurią kartu keliaujame!

²²⁴ *Comunione e Liberazione* Brolijos įstatų 22 str., in L. Giussani, *L'opera del movimento. La Fraternità di Comunione e Liberazione*, op. cit., p. 321.

Sekmadienis, balandžio 12 d. rytas

ŠVENTOSIOS MIŠIOS

Šventųjų Mišių liturgija, II Velykų sekmadienis arba

apie Dieviškąjį gailėtingumą – A metai: Apd 2:42 -47; Ps 117 (118); 1 Pt 1, 3-9; Jn 20,19 -31

TĖVO EMMANUELE SILANOS HOMILIJA

„Ramybė jums“: taip maždaug prieš metus popiežius Leonas XIV prisistatė kiekvienam iš mūsų. „Ramybė jums“: tai yra Jėzaus žodžiai savo apaštalams, kai jis juos aplanko pirmą kartą.

Tik Kristus gali atnešti taiką. Nes tikroji taika yra tik tada, kai ieškai tiesos. Tiesos ieškojimas yra pirmasis priešuodis smurtui ir karui. Tie, kurie nori karo, nesidomi tuo, kas teisinga, bet visada kažkaip pateisindami savo pačių interesą, kuris visada yra šališkas. Kristaus prisikėlimas yra tvirtinimas, kad Kažkas nugalėjo smurtą ir mirtį, melą ir blogį.

Tačiau mums ir toliau sunku įtikėti prisikėlimu. Vienas bičiulis iš Milano man parašė, aprašydamas savo pokalbį su kolega, kuris artėja prie tikėjimo ir kuris jam pasakė: „Žinai, aš galiu tikėti Kristaus Įsikūnijimu, kentėjimu, mirtimi. Bet prisikėlimu?! Jei tikėčiau prisikėlimu, būčiau išsprendęs savo gyvenimą.“

Na, mes visi esame šiek tiek primename tą draugą, visi esame šiek tiek panašūs į Šv. Tomą. Kokia buvo jo klaida? Jo klaida ne ta, kad norėjo pamatyti ir paliesti, nes mes visi norime pamatyti ir paliesti. Ir nuostabus Caravaggio paveikslas, kuriame pavaizduotas Tomas kišantis pirštą į Jėzaus šoną, ir toliau išreiškia šį absoliučiai žmogišką poreikį matyti ir liesti. Jo klaida ta, kad nepatikėjo savo draugais. Esama sutapimo tarp mūsų patiriamos bendrystės, mūsų draugystės ir sužeisto, bet šlovingo Kristaus kūno.

Pasauiui reikia pamatyti Jo prisikėlimo ženklus.

Enzo Piccininis kartą pasakė kai ką, ką galėtume pakartoti dabar: „Tas, kas čia ateitų, ateistas, kuris čia šiandien ateitų, negalėjo pateikti išsemiančio vertinimo apie šį susirinkimą, suskaičiavęs čia dalyvaujančius: jis turėtų pripažinti, kad vienintelė priežastis, kodėl verta būti čia šiandien, yra Kristus, apie kurį visi sako, kad jis miręs [...], bet kuris mums yra gyvas čia šiandien kaip ir tada. Lygiai tas

pats ir mūsų atveju. Mes esame kartu, Bažnyčia tebėra, nes ji atkakliai teigia, kad žmogus, kuris, kaip visi sakė, mirė prieš du tūkstančius metų, šiandien yra gyvas. Net ir tarp savęs jie bijojo vienas kitam tai pasakyti. Lygiai tą patį jaučiame, kai girdime „Kristus prisikėlė ir gyvas“ čia, dabar. Lygiai tas pat. Manome, kad tai suprantama, bet bijome tą net ir ištarti²²⁵.

Mums tenka ši atsakomybė – pasaulyje būti Jo prisikėlimo ženklui: vienintelis suprantamas paaiškinimas, kodėl dabar esame čia, yra tai, kad Jis yra prisikėlęs ir gyvas. Būtent tai aprašyta pirmajame skaitinyje, paimtame iš „Apaštalų darbų“: tie, kurie buvo pakrikštyti, „Jie išvermingai laikėsi apaštalų mokslo ir bendravimo, duonos laužymo ir maldų“. Būtent čia gyvasis Kristus yra esantis ir prisikėlęs, būtent čia jo reikia ieškoti, ieškoti tarp gyvųjų! Tų, ką kardino las Pizzaballa, kaip vėlgi minėjo tas draugas, vadina „šiandieniniais prisikėlusiais“²²⁶. Tad tokia mūsų užduotis: eiti į pasaulį ieškoti To, kuris yra gyvas, įsispaudęs šventųjų veiduose, kurie nėra tobuli, bet tai vyrai ir moterys, degantys ta pačia aistra, kuri švytėjo Jis, aistra, kad kiekvienas žmogus Jį pažintų, Jį mylėtų ir Juo sektų. Nes būtent šis Jo pažinimas ir meilė yra šimteriopumas čia žemėje ir amžinasis gyvenimas. Ir tai yra tikros taikos sąlyga.

Ir neturime bijoti parodyti „šlovingų žaizdų“, tai yra mūsų žaizdų ir netobulumų: jos nuolat apkabinamos, išgydomos ir joms atleidžiama, ir tai aukščiausias ženklas, kad Kristus prisikėlė ir yra stipresnis už mūsų blogį. Tai būdas, kuriuo Kristus šiandien mums sako: „O vis dėlto aš esu“.

²²⁵ P.P. Bellini – C. Piccinini, *Amico carissimo. Enzo Piccinini nelle sue parole e nelle testimonianze dei suoi amici*, op. cit., p. 59.

²²⁶ M. Matzuzzi, «Alla fine di un mondo. Dialogo con il card. Pizzaballa, tra amaro realismo e speranza cristiana», *Il Foglio*, 2025 balandžio 14.

Balandžio 17 d., penktadienio vakaras

ŠVENTOSIOS MIŠIOS

Šventųjų Mišių liturgija: Apd 5, 34–42; Ps 26 (27); Jn 6, 1–15

MONSINJORO ANDREA BELLANDI HOMILIJA
SALERNO-KAMPANIJOS-ACERNO ARKIVYSKUPAS

„Tegu maldos ir apmąstymų dienos sužadina troškimą sugrįžti prie nuostabos ištakų – susitikimo su gyvu žmogumi.“ Kiek jaudulio sukelia šie Šventojo Tėvo žinios žodžiai, aprėpiantys galutinę ir giliają priežastį, kodėl mes čia, Rekolekcijose: tai troškimas sugrįžti prie ištakų tos nuostabos, kuri – ar prieš šešiasdešimt metų, ar pernai – paskatino mus, kaip šventąjį Petrą, ištarti: „Viešpatie, kaip mes galime nuo Tavęs atsitraukti? Tik tu vienas turi žodžius, kurie suteikia gyvenimui prasmę ir turinį“²²⁷. Ir šis vertinimas atvedė tiesiai į klausimą – kaip Jonui ir Andriejui, prie Jordano upės – „Mokytojaui, kur tu gyveni?“. Ir mes taip pat išgirdome atsakant: „Ateikite ir pamatysite“²²⁸.

Santykis su Juo patiriamas ir gilėja tik „namuose“, „buveinėje“: brolijoje. Ką tik paskelbtoje psalmėje mes balsu išreiškėme tai, ką kiekvienas iš mūsų bent kartą širdyje išgirdo sužydynt kaip klausimą: „Vieno teprašau iš Viešpaties, tik vieno tenoriu – gyventi Viešpaties Namuose per visas savo gyvenimo dienas, gėrėtis Viešpaties žavumu ir lankyti jojo Šventyklą“.

Mes visi esame čia tam, kad dar kartą sugrįžtume, kaip yra buvę kitais laikais – labiau dėl Kristaus ištikimybės ir gailestingumo mūsų gyvenimui negu dėl mūsų „atsparumo“ – prie ištakų tos pirmapradės ir pirminės nuostabos, paskatinusios didį Bažnyčios Tėvą tarti: „Jei nebūčiau tavo, mano Kristau [mano Kristau!], jausčiausi baigtinis kūrinys“²²⁹. Jei aš – Andrea –, jei tu – Davide –, jei mes – draugai – nepriklausytume Kristui, būdami galutinai iškiepyti į Jį ontologiškai ir egzistenciškai, tai būtume tik mirčiai skirtos būtybės.

²²⁷ Žr. Jn 6,68.

²²⁸ Jn 1,39.

²²⁹ Žr. šv. Grigalius Nazianzietis, «Carmina» II/I, giesmė LXXIV, eil. 4-12, in *Patrologia Graeca*, XXXVII, Paris 1862, coll. 1421-1422.

Bet su Juo viskas tampa pažįstama ir daugėja, kaip tie duonos kepalai ir žuvys, pamaitinusios minią. „Viskas yra jūsų [...], pasaulis, gyvenimas, mirtis, dabartis, ateitis: viskas yra jūsų! Bet jūs patys – Kristaus, o Kristus – Dievo“²³⁰.

„Kas tu? Kas aš?“, – tėvas Emanuelis mums priminė šį Šv. Pranciškaus sušukimą. Būtent tam, kad primygtinai pažvelgtume – tarsi pirmą kartą – į šiuos klausimus, mes čia ir susirinkome – kad leistume save vėl užkariauti Tam, kuris vienintelis žino, kaip iki galo į juos atsakyti.

²³⁰ 1 Kor 3, 21-23.

Balandžio 18-oji, šeštadienio popietė

ŠVENTOSIOS MIŠIOS

Šventųjų Mišių liturgija: Apd 6, 1-7; Ps 32 (33); Jn 6, 16-21

TĖVO MAURO-GIUSEPPE LEPORI,
CISTERSŲ ORDINO GENEROLO ABATO, HOMILIJA

„Tai aš. Nebijokite!“. Jie panoro jį pasiimti į valtį, o valtis iškart priartėjo prie kranto, į kurią jie yrėsi.

Gyvenimo prasmė, visų dalykų prasmė, žmogaus ir visatos prasmė, istorijos prasmė, visko prasmė yra pasiekti savo tikslą, pasiekti Likimą.

Visa tikrovė ir visa žmonija iš paskutiniųjų yrėsi prieš paslaptingą priešingą jėgą, prieš visuotinį prieštaravimą visko ko tiesimuisi į Likimą, kuriuo gyva kiekviena būtybė. Viskas kovoja su Priešu, kuris nuo pat pradžių pakilo prieš tą prasmę, kurią Kūrėjas suteikė kiekvienai būtybei, sukurdamas ją kaip „gerą dalyką“, sukurdamas ją gėriui, sukurdamas ją pačiam Dievui. Į tikrovę Priešas įvedė jėgą, prieštaraujančią tiesimuisi į Likimą. Ir žmogus, nusidėdamas, leidosi suviliojamas melo, kad gali būti pats sau likimas, sau pačiam tikslas. Nuo tol žmonija iriasi prieš vėją, priešingą kiekvieno gyvenimo, kiekvienos širdies, kiekvienos minties, kiekvieno žodžio, kiekvieno veiksmo, kiekvienos sielos, kiekvieno troškimo prasmei.

Koks vargas visas šis yrimasis prieš vėją! Kiek vargo iriantis prieš Priešą, kuris priešinasi viso ko ir kiekvienos širdies tiesimuisi į Dievą! Kiek vargo žmonijos istorijoje, kur viskas pasiduoda pagundai tapti Likimui priešingo vėjo bendrininku! Nėra tokios ideologijos, tokio galios ir pelno troškulio, nėra melo ar karo, kuris nepasiduotų, kaip rudens lapai, priešingam vėjui – Priešui, kuris priešinasi visuotiniam tiesimuisi į gerąjį tikrovės Likimą.

Tačiau čia žmonija, primygtinai norinti irkluoti prieš vėją, pamato ateinantį Jėzų. Jis užtikrintai ir ramiai žengia per nerimastinę jūrą, ir vėjas net jo plaukų netaršo. Jis žino, kur nori eiti, ir niekas nespriešina ir nesustabdo jo žingsnių. Jis eina pas Tėvą, iš kurio atėjo.

Bet nenori eiti ten vienas. Štai jo neįtikėtinas ir giedras kelias į Likimą nusuka į šoną mūsų link. Jis priartėja prie valtys. Koks ne-

įtikėtinas posūkis Slėpinyje, jo amžiname ir nekintamame ėjime iš Tėvo ir sugrįžime pas Jį! Tiek, kad jo atėjimas pas mokinius atrodo neįmanomas, nerealus, šmėkliškas. Kol tas neįmanomas atėjimas nepriartėja tiek, kad pamatome Jo veidą ir išgirstame Jo balsą: „Tai aš. Nebijokit!“. Tai aš tas, kuris ateina, tai aš tas, kuris viešpatauja jūroje, tai aš tas, kuris įveikia visą Priešo pasipriešinimą jūsų tiesimuisi į Likimą. Tai aš tas ateinantis Likimas, esantis Likimas!

„Jie panoro jį pasiimti į valtį, o valtis iškart priartėjo prie kranto, į kurį jie yrėsi.“ Likimas, kuris ateina, paverčia žmogiškąją tikrovę, kurioje mes gyvename, kurioje kovojame prieš Priešo vėją, valtimi, kuri, pasiekta ir palytėta Kristaus, paliečia krantą. Niekas nepasiekia kranto vienas, kaip sudužėlis, sugebėjęs išsigelbėti savo paties pastangomis ar sėkme, bet valtyje, kurią Kristaus atėjimas padarė bendrystės su Juo ir tarp mūsų pačių vieta.

Bažnyčia – tai valtis tų, kurie, klausydamiesi Jo balso, įveikiančio baimę, atpažįsta Kristaus buvimą, kuris mumyse ir tarp mūsų nu-gali kiekvieną vėją, priešingą tam, kam mes esame sukurti. Tad taip Bažnyčios valtis dabar ir amžiams paliečia ir patiria gyvenimo tikslą.

Tačiau visa tai būtų tik gražus pamaldus įvaizdis, jei kasdieniame Bažnyčios gyvenime nepamatytume tos pačios scenos, tos pačios dimensijos ir to paties horizonto, kaip mums tą pavaizdavo pirmasis skaitinys. Bendruomenėje, kurią ryžtingai judėjo stumiami Sekminių dvelksmo, štai išimetė priešingas vėjas – Priešo vėjas. Vienybė silpnėja pučiant nepasitenkinimui, murmėjimui. Krikščionys broliai ir seserys jau nėra patenkinti vienas kitu. Esama tikros problemos, kaip ir audra jūroje buvo tikra; bet kodėl įsigali kartėlis? Kodėl buvime kartu jau nėra to pradžios skonio, tos aistros, dėl kurios visko buvo atsisakyta, kad tik patvirtintume, jog buvome suvienyti Kristuje ir per Kristų?

Tačiau dabar apaštalai išmoko būdo, kuris atitinka išsigelbėjimą nuo viso šio priešiško vėjo, mėginančio prieštintis Dvasios dvelksmui. Ne todėl, kad geriau viską organizuoja, pasakytų Giussanis, bet įterpdami į problemą ir nepasitenkinimą kai kuriuos žmones, kurie gyvena Kristuje, žmones, „kupinus Dvasios ir išminties“, žmones, kuriems tikėjimas yra gyvenimas, o gyvenimas yra Jėzaus Kristaus, kuris ateina mūsų išgelbėti, atpažinimas. Žmonės, kurie paprastumu ir tiesa įkūnija Jėzų, ateinantį paliesti mūsų žmogiškumo, kad do-

vanotų Likimo išsipildymą. Tada visa bendruomenės valtis suvokia, kad Kristus yra esantis ir, padedama į Jį žvelgti kaip į tikrai esantį, leidžiasi, kad jį įtrauktų į naująjį sukūrimą, į naująjį kūrinį Tas, kuris mums visada sako: „Tai aš [o vis dėlto aš esu!]. Nebijokite!“.

Sekmadienis, balandžio 19-osios rytas

ŠVENTOSIOS MIŠIOS

Šventųjų Mišių liturgija: III Velykų sekmadienis – A metai;

Apd 2,14a.22-33; Ps 15 (16); 1Pt 1,17-21; Lk 24,13-35

MONSINJORO GIOVANNI PACCOSIO,
SAN MINIATO VYSKUPO, HOMILIJA

„Tesugrįžta į mūsų kelią, / ir Jo Žodis tegu mus uždega, – dainavome, – „vėl duonos laužyme / regėsime Jo veidą gyvą“²³¹. Būtent tai vyksta dabar, čia ir dabar.

Girdėjome, kaip pirmajame ir antrajame skaitiniuose liturgijai mums perteikia pirmosios krikščionių bendruomenės, gimstančios Bažnyčios gyvenimą, kuriame išryškėja Petro asmuo, džiugiai ir karštai liudijant prisikėlusio Kristaus ir Emauso mokinių, atpažįstančių Jį laužant duoną, patirtį. Ir ypač po to, kai jį atpažino, jie suvokia, kad jo naujas vertinimas ir kitas būdas, kuriuo jis skaitė tą pačią jų patirtą istoriją, uždega jų širdis, pripažįstant tiesą, kurios jie negalėjo nė įsivaizduoti, kol liūdesys juos slėgė. Matome būtent šios draugijos gimimą ir pirmąjį judesį, kuriame jie ir mes atrandame, kad gyventi, kaip sakė tėvas Emmanuele, reiškia priklausyti Prisikėlusiam Kristui, kurį mes atpažįstame kaip esantį tarp mūsų.

Ir mūsų užduotis yra būtent šis leidimas save keisti, leisti Jam mus užimti ir keisti. Tai naujoji sąmonė šiomis dienomis atsinaujinusi mums, pirmiausia kalbu apie save. Štai ką girdėjome Psalmėje: „Aš tariau Viešpačiui: ‘Tu esi mano Viešpats’. [...] mano likimas tavo rankoje, Tu parodysi man taką, kuris veda į gyvenimą. [...] Tavo Artume yra džiaugsmo pilnatvė”. Tai žodžiai, kurie šiomis dienomis tapo mūsų žodžiais.

Bet, sakiau, mane daro įspūdį misionieriška Petro drąsa, jo naujas vertinimas. Buvo Sekminių rytas, kai jis tą kalbėjo, bet ankstesnėmis savaitėmis mes jį matėme priblokštą ir todėl negebantį atlikti net ir vieno tinkamo poelgio Jėzaus kentėjimo akivaizdoje.

²³¹ «*L'aurora risplende di luce*», Sekmadieninių pašlovinimų himnas, in *Il libro delle ore*, op. cit., p. 48-49.

Tačiau atsitiko kažkoks įvykis: Dvasios įvykis. Taigi dabar Petras sako: „Tą Jėzų Dievas prikėlė, ir mes visi esame šito liudytojai. Dievo dešinės išaukštintas, jis gavo iš Tėvo Šventosios Dvasios pažadą ir ją dabar išliejo. Jūs tai matote ir girdite.“

Štai kas buvo mums ši rytą sakoma: „Ateikite ir pamatysite“. Petras pastebi: „Ar suprantate? Tai mes, bet pažvelkite, kaip pasikeitėme.“ Kaip tai įmanoma, jei ne dėka Dvasios, padariusios Kristų esančiu Jam ir tarp mūsų? Tai, kad Kristaus Dvasia pasklido, matome naujoje draugijoje.

Tada Petras nurodo šios naujos žmonijos, šios naujos draugijos šaltinį: Pirmasis Petro laiškas nuostabus, jį reikia skaityti daug kartų; tėvas Giussanis cituodavo daugybę jo ištraukų. Girdėjome tai, ką sako Petras: „Ir jei kaip Tėvo šaukiatės to, kuris nešališkai teisia pagal kiekvieno darbą, dievobaimingai elkitės savo viešnagės metu, gyvendami čia kaip svetimšaliai.“ Jūs išmokote Dievą vadinti Tėvu: tai Jėzus padėjo mums tą atrasti, sūnūs Sūnuje; tad esame tarsi svetimšaliai pasaulyje, svetimšaliai ne todėl, kad mums nerūpi pasaulis, bet todėl, kad dabar mūsų tėvynė nėra žemiška šlovė, bet tai Kristus, tai Dievo šlovė šiame pasaulyje, nes mes esame apimti Kristaus, tikrojo gyvenimo; mes esame Jo, o ne pasaulio.

Vakar vakare draugas paprašė perduoti jai Aziano citatą, kuria tėvas Emmanuele užbaigė rytmetinę pamoką. Jos beieškodamas, nustebintas iki galo perskaičiau tą neilgą laišką, kurį jis parašė savo draugui Dado. Perskaitysiu: „Brangus Dado, siunčiu didžiausią apkabtinimą ir šilčiausius linkėjimus. Ar reikia sakyti, kaip tavęs pasiilgau?“ Pažinodamas Andrea, galiu jus patikinti, kad žodis „pasiilgau“ nėra iš tų, kuriuos jis dažnai tardavo. „Tu gal nepatikėsi, bet iš tiesų kažkurią akimirką paaiškėja, kad mes tikrai esame vieni kitiems reikalingi (jei taip galima pasakyti)“, – rašo jis kone drovėdamasis, nes nenori šio teiginio paversti kažkuo sentimentaliu, ir iš tikrųjų iš karto po to priduria: „Bet iš tikrųjų tai, kas reikalinga, yra mūsų draugija ar, tiksliau sakant, mūsų draugija iš pašaukimo“ – beje, tai paskutiniai tėvo Giussanio žodžiai šiųmetinėje Velykų brošiūroje. Mums jos reikia, reikia „sau, draugams, priešams, pasauliui“. Ši draugija būtina, nes joje yra Kristus. Ir dar jis priduria: „Esu tikras, kad šiomis dienomis pabuvus šioje „misionieriškoje jūroje“ tavyje – taigi ir visuose mumyse – išnyra ir auga galinga ir laiminga sąmonė,

tikrumas dėl to, kuo Kristus yra mumyse ir dėl mūsų“, tai yra, draugija, kurioje viešpatauja Kristaus buvimas. Tada jis pacituoja: „*O quam amabilis es bone Jesu*. Jutau, kaip tėvas Giussanis nenustygo vietoje, komentuodamas šias eilutes per Advento rekolekcijas. Gerų darbų šiame paskutiniame etape. Tegu vienybė [...] tarp jūsų [...] ir tarp jūsų visų bei judėjimo tampa leitmotyvu, subjektu, galinčiu paversti įvykį įmanomu ir suvokiamu“. Mūsų vienybė tam, kad Jis būtų pripažintas. O tada puikus sakinytis: „Tegul kas nors įsimyli tai, kas paskatino įsimylėti mus! Bet kad taip įvyktų, mes turime degti, tiesiog liepsnoti aistra žmogui, kad jį pasiektų Kristus“. Ir užbaigia: „Ugnis turi degti“. Siena, ar prisimeni Cantagalli leidyklos emblemą [atkartojančią Sv. Kotrynos devizą]? [Jie, Dado ir Andrea, kartu apsilankė Sienoje]. Ačiū už tavo nuostabų, kuklų ir dosnų buvimą kartu ir brolišką draugystę“²³².

Tai štai, tokią nuolankią ir tikrą draugystę, kuria visomis išgalėmis siekiama pripažinti Kristų, mes patyrėme šiomis dienomis ir esame pašaukti darbuotis, kad ji vis labiau spindėtų tarp mūsų ir visam pasauliui.

²³² G. Mereghetti – G.C. Peluso, *Andrea Aziani febbre di vita*, op. cit., pp. 116-117.

KARDINOLO KEVIN JOSEPH FARRELLO ATSIŪSTAS TEKSTAS HOMILIJA ŠEŠTADIENIO, BALANDŽIO 18 D., ŠV. MIŠIOMS*

Šventųjų Mišių liturgija: šeštadienis, II Velykų savaitė; Apd 6, 1-7; Ps 32; Jn 6,16 -21

Brangūs broliai ir seserys,

Biblijos skaitiniai, kurių klausėmės, atspindi šviesos ir džiaugsmo nuotaiką, kuria Bažnyčia gyvena Velykų laikotarpiu.

„Apaštalų darbų“ tekste pasakojama apie Jeruzalėje sparčiai augusią krikščionių bendruomenės, augimą, kuris darė įmanomu ir joje vyraujanti bendrystė bei santarvė. Kad bendrystė būtų išsaugota, būtini išmintingi ir apdairūs sprendimai. Taip ir įvyksta, kai naujai atsivertusieji iš graikiškai kalbančios bendruomenės paprašo nepamiršti jų našlių. Tikriausiai tai buvo ne Jeruzalės žydai, gyvenę už Palestinos ribų esančiuose kraštuose, kur pamaldos sinagogoje vyko graikiškai, skirtingai nei vietinių aramėjiškai kalbančių žydų. Tačiau bendruomenė jie nėra laikomi „antrarušiais“ tikinčiaisiais. Apaštalai įsiklauso į jų prašymą ir pasiūlo patiems parinkti tinkamus žmones, kaip kriterijų nurodydami tam tikrus būtinus žmogiškus bruožus – „gerą vardą“ – ir dvasines savybes – „dvasią ir išmintį“. Tai įdomus dalykas: užuot primetęs iš aukšto parinktus asmenis, Dvyliktukas paprašo pačios bendruomenės pasiūlyti kandidatūras. Taip išrenkami septyni vyrai – nuo tol vadinami „diakonais“ – visi graikiškais vardais, akivaizdžiai dėl to, kad gebėjo užtikrinti sąsają su ta Bažnyčios dalimi, kurioje vyravo graikų kalba ir kultūra. Tada jie pristatomi Apaštalams, ir šie juos „pašvenčia“ naujai tarnystei rankų uždėjimu. Čia regime jungtį tarp rinkimosi „iš apačios“, iš bendruomenės dalies, ir patvirtinimo „iš viršaus“, kurį suteikia tie, kam duotas valdžios įgaliojimas.

Tai daug ką nušviečiantis epizodas: pirmiausia primenama, kaip svarbu nepamiršti įvairių krikščionių bendruomenėje esančių grupių poreikių ir sunkumų. Niekas neturėtų būti ignoruojamas ir nustumtas į šoną. Sunkumai, jei į juos neįsigilinama, ilgainiui gali sukelti

* Čia skelbiame Pasauliečių, šeimos ir gyvybės dikasterijos prefekto kardinolo Kevino Joseph Farrello, kuris buvo pakviestas vadovauti Eucharistijos šventimui šeštadienį, balandžio 18 d., parašytą tekstą. Negalėdamas dalyvauti, kardinolas atsiuntė homilijai paruoštą tekstą, tą pačią dieną paskelbtą *clonline*.

nedarną ir net atsiskyrimą nuo bendruomenės. Tad įsiklausymas yra dalis didesnio troškimo išsaugoti bendrystę Bažnyčioje.

Bendrystės šaknys glūdi santykyje, kurį kiekvienas užmezgė su Dievu ir kuris taip pat sieja brolių su broliu. Tėvas Giussanis tą išreiškė paprastai, tardamas: „Bendrystės dvasia [Bažnyčioje] reiškiasi tavęs pripažinimu, nes Dievas palietė tave taip, kaip palietė ir mane, ir tu Jį atpažinai kaip mane, ir [...] atpažįsti save kartu su mani- mi“²³³. Kitaip tariant, kitame atpažįstu tą pačią esminę Dievo patirtį, kuri paženklino mano gyvenimą, kuri sukuria ypatingą dvasinę harmoniją tarp mūsų ir dabar daro mus broliais.

Ši bendrystė – gražiausia dovana, kurią Šventoji Dvasia suteikė Kristaus Bažnyčiai, todėl apaštalams svarbu vadovautis artimo meile ir išmintimi, kad ji būtų išsaugota. Bažnyčioje gali būti įvairių kultūrinių dėmenų, įvairių pasaulėjautos atmainų, įvairių „sielų“ – kaip graikų kultūros krikščionys ir žydų kultūros krikščionys anais laikais – tačiau bendrystė Kristuje yra virš visų kultūrinių skirtumų, virš bet kokių dvasinių pasaulėjautos atmainų, virš bet kokio subjektyvaus krikščioniškos patirties suvokimo. Įvairios pasaulėjautos atmainos, įvairios mąstymo kryptys niekada neturi tapti prielaida reikalavimams, neapykantai ir kovai dėl valdžios, jos turi būti atvedamos į tą Katalikų Bažnyčiai būdingą vienovę įvairovėje visose jos plotmėse.

Minėta istorija taip pat primena, kaip svarbu pasirinkti tinkamus žmones, tikrai naudingus ir paremiančius bendruomenę, sykiu nurodant aiškius pasirinkimo kriterijus ir reikalingas savybes. Taip pat matome, kad pagrindinis tikslas, skatinęs visus senovės Bažnyčios sprendimus, buvo misija: septynių diakonų pasirinkimas padėjo išlaikyti gyvą dvejopą misiją – skelbimą ir tarnystę, kitaip tariant, Dvylikos vykdomą Žodžio skelbimą ir diakonų suteikiamą pagalbą vargstantiems. Būtent misija, o ne kiti kriterijai ar privatus grupių ar individų interesai, visada orientuoja pasirinkimus ir juos padaro išmintingus ir vaisingus.

Tad – visų įsiklausymas, noras išsaugoti bendrystę, žmonių, tinkamų įvairioms tarnystės veikloms, pasirinkimas, pirminė orientacija į misiją. Būtent šios savybės akivaizdžios ankstyvojoje Bažnyčioje ir mums išlieka kaip įkvėpimas ir pavyzdys.

²³³ L. Giussani, *Un volto nella storia. Il compito della Chiesa nel mondo (1969-1970)*, op. cit., p. 57.

Evangelijoje aprašoma situacija, kurioje mokiniai atsidūrė pasibaigus intensyviai misijos su Mokytoju dienai, kai jie mėgina grįžti į savo namus Kafarnaume. Jau tamsu, ir juos užklumpa šėlstanti jūra ir stiprus vėjas. Apimti nerimo, jie pamato Jėzų, ateinantį pas juos vandeniui, ir išsigąsta. Beveik jau atrodo, kad tikroji baimės priežastis – ne tiek šėlstanti jūra, kiek netikėtas ir neraminantis Jėzaus pasirodymo būdas. Šitaip Jame pasirodo galingas paties Dievo apsiareiškimas, tojo Dievo, kurį Šventasis Raštas vadina Tuo, kuris „vienas ištiesė dangus ir žingsniuoja jūros bangomis“, kaip parašyta Jobo knygoje (Job 9, 8). Psalmėse Dievas dažnai apibūdinamas kaip suvaldantis jūrą (Žr. Ps 107, 23-25; Ps 93, 4), kuri Biblijoje simbolizuoja pasaulyje veikiančio chaoso ir blogio jėgą. Dievas „suvaldantis jūrą“ dabar yra Jėzuje: Jame pasirodo išėjimo Dievas, kuris atvėrė išgelbėjimo kelią savo tautai per jūrą. Ir tai sukelia išgastį.

Jei geriau pagalvosime, taip dažnai nutinka ir mums. Sunkios aplinkybės, kuriose atsiduriame, dažnai mus neramina: ligos, ekonominiai sunkumai, šeimos sunkumai, nesusipratimai santykiuose. Tačiau, kai Dievas prisistato mums kaip Tas, kuris gali nuraminti visas mūsų gyvenimo audras, paradoksalu, bet užuot radę paguodą, mes išsigąstame. Mūsų širdys prarado artumą Dievui ir nekalną pasitikėjimą Juo, kuriuos turėjome iki nuodėmės. Prigimtinė nuodėmė paliko mumyse kone „įtarumą“ santykiyje su Dievu: „Mes negalime visiškai Juo pasitikėti!“ – atrodo, byloja balsas mumyse net ir tada, kai išbandymuose Jis pasirodo kaip mūsų išlaisvintojas.

Tačiau Jėzus šiose aplinkybėse pasirodo kupinas gailestingumo. Mokiniais jis apsiareiškia iškiliausiu dieviškuoju vardu: „Aš esu“ (Žr. Iš 3,14-15). Tai reiškia: „Iš tiesų aš esu Dievas! Viskas mano rankose!“ Šiai scenai galime pritaikyti ištrauką iš pranašo Izaijo, kurioje sakoma: Nebijok, nes Aš esu su tavimi; nepasiduok baimei, nes Aš esu tavo Dievas. Aš sustiprinsiu tave ir tau padėsiu, Aš palaikysiu tave savo teisumo dėšine.“ (Iz 41, 10). Tai toji jėga, kurią Jėzus nori suteikti Apaštalams, tai tikrumas, kurį jis nori dovanoti mūsų širdims.

Epizodas baigiasi kone staiga: Apaštalai nori pasiimti Jėzų į valtį su savimi, bet atrodo, kad tai nėra būtina; valtis beveik akimirksniu paliečia krantą. Ir mes norėtume, kad Dievas įžengtų į kiekvieną mūsų būties užkaborį, kad mūsų nukrypimai, nepilnatvė ir sužeis-

tumas būtų išgydyti. Norėtume, kad jis būtų „valtyje“, kitaip tariant, norėtume, kad visi mūsų sunkumai būtų išspręsti prieš tęsiant kelionę. Bet tai nėra būtina. Užtenka, kad Dievas apsireikštų „per atstumą“, kad ištartų savo autoritetinę žodį: „Aš esu“, tai yra „Aš esu šalia tavęs!“. To pakanka, kad kelionė būtų pratęsta ir greitai pasiektas tikslas.

Mielieji, tai tokį tikrumą mums suteikia Velykų metas. Prisikėlęs Kristus priartėja prie mūsų visų ir sako: „Aš esu!“. Ir jo buvimas viską keičia! Net jei Kristus „neįlipo į valtį“, net jei atrodo, kad jis neįsitraukė, net jei daugelis mūsų gyvenimo sričių vis dar neaiškios, ir lieka daug neišspręstų problemų, su Juo viskas keičiasi. Su Juo priplaukiamas krantas, pasiekiamas gyvenimo tikslas. Tai Velykų žinios tikrumas suteikia mums drąsos ir visi jūs, asmeniškai ir kaip judėjimas, kviečiami ją priimti. Prisikėlusio Kristaus buvimo tikrumas, mūsų išgyvenamas Bažnyčioje, padeda mums įveikti bet kokią tamsos naktį, bet kokią audringą jūrą, bet kokią priešingą vėją, įskaitant tuos, su kuriais kartais susiduriame kaip krikščionių bendruomenė.

Todėl raginu jus visada žvelgti į Kristų, pasitikėti Juo, šauktis Jo išbandymo akimirkomis ir likti įsitvirtinus Bažnyčios valtyje, kurią Jis visada veda į išganymą.

Amen.

IŠSIŲSTOS TELEGRAMOS

Jo Šventenybei popiežiui Leonui XIV

Jūsų Šventenybe,

apie 20 000 žmonių susirinkę Riminyje, dar daugiau nei trys tūkstančiai prisijungę iš savo namų, taip pat nuotoliu prisijungusios bendruomenės iš 19 pasaulio šalių dalyvavo Bendrystės ir Išsilaisvinimo Brolijos Rekolekcijose, kurios vyko dviem pamainomis – pirmoji praėjusią savaitę, antroji šiomis dienomis. Artimiausiomis savaitėmis Rekolekcijos vyks dar 53 šalyse.

Rekolekcijas pavadintas „O jūs kuo mane laikote?“ vedė Šv. Karolio Boromėjaus Misionierių brolijos dvasininkas ir CL brolijos Centrinio diakonato narys tėvas Emmanuele Silanos. Ispanijoje (ir kitose ispaniškai kalbančiose šalyse) ir Jungtinėse Valstijose pamokslavimas buvo patikėtas tėvui Javier Prades Lópezui, Madrido vyskupijos kunigui ir Tarptautinės teologijos komisijos nariui.

Apmąstant kai kuriuos Evangelijos epizodus ir pasiremiant temomis, kurias monsinjoras Luigi Giussanis nagrinėja knygoje „Krikščionybės iššūkio ištakos“, – ja mūsų bendruomenės grindžia Bendruomenės mokyklos vykdomą katechezę – šiose pamokose buvo gilinamasi į tai, kaip Jėzus Kristus, apreikšdamas save, „apreiškia žmogų žmogui“ (Žr. *Gaudium et spes*, 22). Tai buvo galimybė prisiminti tikslą, dėl kurio Kristus atėjo į pasaulį: apreikšti mums Tėvą ir vesti mus vėl pas Jį.

Kristus, atiduodamas savo gyvybę už kiekvieną iš mūsų, skiria mums savo didžiausią dovaną: Jis padaro mus sūnumis Sūnuje ir „nauju žmogumi“, gebančiu naujai įvertinti tikrovę, mylinčiu Bažnyčią ir paskiriančiu save jos kūrimui pasaulyje.

Jo Ekscelencijos Brolijos Dvasinio Patarėjo monsinjoro Ivano Maffeis dalyvavimas, taip pat ir homilija, kurią mums atsiuntė Jo Eminencija kardinolas Kevin J. Farrellas (dėl nuo jo valios nepriklausančių priežasčių negalėjęs dalyvauti šventosiose Mišiose) autoritetingai patvirtino mums, kad Bažnyčia mus palaiko ir lydi mūsų tikėjimo kelyje.

Prisijungdami prie Jūsų nenuilstamų pastangų užtikrinti taiką ir susitaikymą tarp tautų, meldžiamės Viešpačiui už Jus ir tikimės Jūsų tėviško palaiminimo.

Pamaldžiai,

Davide Prosperi

J.G.E. kardinolui Kevin Joseph Farrellui

Pasauliečių, šeimos ir gyvybės dikasterijos prefektui

Garbiausioji Eminencija,

apie 20 000 žmonių susirinkę Riminyje, dar daugiau nei trys tūkstančiai prisijungę iš savo namų, taip pat nuotoliu prisijungusios bendruomenės iš 19 pasaulio šalių dalyvavo Bendrystės ir Išsilaisvinimo Brolijos Rekolekcijose, kurios vyko dviem pamainomis – pirmoji praėjusią savaitę, antroji šiomis dienomis. Artimiausiomis savaitėmis Rekolekcijos vyks dar 53 šalyse. Rekolekcijas pavadintas „O jūs kuo mane laikote?“ vedė Šv. Karolio Boromėjaus Misionierių brolijos dvasininkas ir CL brolijos Centrinio diakonato narys tėvas Emmanuele Silanos. Ispanijoje (ir kitose ispaniškai kalbančiose šalyse) ir Jungtinėse Valstijose pamokslavimas buvo patikėtas tėvui Javier Prades Lópezui, Madrido vyskupijos kunigui ir Tarptautinės teologijos komisijos nariui.

Apmąstant kai kuriuos Evangelijos epizodus ir pasiremiant temomis, kurias monsinjoras Luigi Giussani's nagrinėja knygoje „Krikščionybės iššūkio ištakos“, – ja mūsų bendruomenės grindžia Bendruomenės mokyklos vykdomą katechezę – šiose pamokose buvo gilinamasi į tai, kaip Jėzus Kristus, apreikšdamas save, „apreiškia žmogų žmogui“ (Žr. *Gaudium et spes*, 22). Tai buvo galimybė prisiminti tikslą, dėl kurio Kristus atėjo į pasaulį: apreikšti mums Tėvą ir vesti mus vėl pas Jį. Kristus, atiduodamas savo gyvybę už kiekvieną iš mūsų, skiria mums savo didžiausią dovaną: Jis padaro mus sūnumis Sūnuje ir „nauju žmogumi“, gebančiu naujai įvertinti tikrovę, mylinčiu Bažnyčią ir paskiriančiu save jos kūrimui pasaulyje.

Jo Ekscelencijos Brolijos dvasinio patarėjo monsinjoro Ivano Maffeis dalyvavimas ir homilija, kurią Jūs, Eminencija, mums atsiuntėte (ji, paskelbta *clonline* svetainėje, bus įtraukta į netrukus pu-

blikuosimų Rekolekcijų brošiūrą), mums buvo autoritetingas patvirtinimas, kad Bažnyčia mus palaiko ir lydi mūsų tikėjimo kelionėje. Labai apgailestaujame, kad negalėjote dalyvauti, ir tikimės netrukus su Jumis vėl susitikti.

Su šuniška meile meldžiamės Viešpačiui už Jus ir tikimės Jūsų tėviško palaiminimo.

Davide Prosperi

J. G. E. kardinolui Matteo Zuppiui

Italijos vyskupų konferencijos pirmininkui

Garbiausioji Eminencija,

apie 20 000 žmonių susirinkę Riminyje, dar daugiau nei trys tūkstančiai prisijungę iš savo namų, taip pat nuotoliu prisijungusios bendruomenės iš 19 pasaulio šalių dalyvavo Bendrystės ir Išsilaisvinimo Brolijos Rekolekcijose, kurios vyko dviem pamainomis – pirmoji praėjusią savaitę, antroji šiomis dienomis. Artimiausiomis savaitėmis Rekolekcijos vyks dar 53 šalyse.

Rekolekcijas pavadintas „O jūs kuo mane laikote?“ vedė Šv. Karolio Boromėjaus Misionierių brolijos dvasininkas ir CL brolijos Centrinio diakonato narys tėvas Emmanuele Silanos. Ispanijoje (ir kitose ispaniškai kalbančiose šalyse) ir Jungtinėse Valstijose pamokslavimas buvo patikėtas tėvui Javier Prades Lópezui, Madrido vyskupijos kunigui ir Tarptautinės teologijos komisijos nariui.

Apmąstant kai kuriuos Evangelijos epizodus ir pasiremiant temomis, kurias monsinjoras Luigi Giussanis nagrinėja knygoje „Krikščionybės iššūkio ištakos“, – ja mūsų bendruomenės grindžia Bendruomenės mokyklos vykdomą katechezę – šiose pamokose buvo gilinamasi į tai, kaip Jėzus Kristus, apreikšdamas save, „apreiškia žmogų žmogui“ (Žr. *Gaudium et spes*, 22). Tai buvo galimybė prisiminti tikslą, dėl kurio Kristus atėjo į pasaulį: apreikšti mums Tėvą ir vesti mus vėl pas Jį.

Kristus, atiduodamas savo gyvybę už kiekvieną iš mūsų, skiria mums savo didžiausią dovaną: Jis padaro mus sūnumis Sūnuje ir „nauju žmogumi“, gebančiu naujai įvertinti tikrovę, mylinčiu Bažnyčią ir paskiriančiu save jos kūrimui pasaulyje.

Jo Ekscelencijos Brolijos Dvasinio Patarėjo monsinjoro Ivano Maffeis dalyvavimas, taip pat ir homilija, kurią mums atsiuntė Jo Eminencija kardinolas Kevin J. Farrellas (dėl nuo jo valios nepriklausančių priežasčių negalėjęs dalyvauti šventosiose Mišiose) autoritetingai patvirtino mums, kad Bažnyčia mus palaiko ir lydi mūsų tikėjimo kelyje.

Su sūniška meile meldžiamės Viešpačiui už Jus ir tikimės Jūsų tėviško palaiminimo.

Davide Prosperi

MENAS MŪSŲ DRAUGIJOJE

Parengė Sandro Chierici

Sant'Angelo in Formi abatijos freskų ciklas, kurį užsakė ir tikriausiai įkvėpė XI a. pabaigoje gyvenęs abatas Deziderijus iš Montekasino, nors ir ne visas išlikęs, iškelia mums, žvelgiantiems į pavaizduotų personažų veidus, pagrindinę tematinę giją: ji prasideda nustebusių mokinių ir kitų liudininkų klausimu, išvydus Jėzaus veikimą – „Kas jis...“ – o tada apsisukus požiūrio taškui pratęsiama Jėzaus žodžiais „O jūs kuo mane laikote...“, kol pabaigoje regime Kristaus veidą, klausiantį kiekvieno atskirai „Kas aš esu tau?“.

Vidaus vaizdas

Centrinė nava, pietinė siena, Jėzaus stebuklai

Susitikimas su Zachiejumi

Samarietė

Svetimautoja

Apsigimęs neregys

Lozoriaus prikėlimas

Jokūbo ir Jono motina

Vakarienė Betanijoje

Įžengimas į Jeruzalę

Kojų plovimas

Paskutinė vakarienė

Centrinė nava, šiaurinė siena, Kančios ir prisikėlimo istorijos

Malda Alyvų sode

Judo bučinys

Išjuoktas Kristus

Pilotas nusiplauna rankas

Kelias į Kalvariją

Nukryžiuojimas

Nuleidimas į kapą
Nužengimas į pragarus
Mokiniai Emause
Apsireiškimas Tiberiados ežere
Tomo netikėjimas
Apsidės vaizdas
Kristus soste

Naudoti atvaizdus maloniai leido Biblioteca Hertziana Romoje.

Rodyklė

SVEIKINIMAS ATSIŪSTAS POPIEŽIAUS LEONO XIV	3
--	---

Penktadienio vakaras

ĮŽANGINIS PASVEIKINIMAS	4
IVADAS – „O kuo žmonės mane laiko?“	13

Šeštadienio rytas

PIRMOJI MEDITACIJA – „O kuo jūs mane laikote?“	25
--	----

Šeštadienio popietė

ANTROJI MEDITACIJA – <i>Sūnūs Sūnuje: šimteriopumo patirtis</i>	51
---	----

Sekmadienio rytas

SUSIRINKIMAS (PIRMOJI PAMAINA)	73
SURINKIMAS (ANTROJI PAMAINA)	90

Homilijos

Penktadienis, balandžio 10 d. – MONSINJORAS MASSIMO CAMISASCA	113
Balandžio 11 d., šeštadienis – MONSINJORAS IVAN MAFFEIS	115
Sekmadienis, balandžio 12 d. – TĖVAS EMMANUELE SILANOS	118
Penktadienis, balandžio 17 d. – MONSINJORAS ANDREA BELLANDI	120
Balandžio 18 d., šeštadienis – MAURO-GIUSEPPE LEPORI	122
Sekmadienis, balandžio 19 d. – MONSINJORAS GIOVANNI PACCOSI	125
TEKSTAS ATSIŪSTAS KARDINOLO KEVIN JOSEPH FARRELL	128
IŠSIŪSTOS TELEGRAMOS	133
MENAS MŪSŲ DRAUGIJOJE	137

Vertė Dainius Būrė

© 2026 Bendrystės ir Išsilaisvinimo Brolija L. Giussani, D. Prosperi ir E. Silanos tekstai

